

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ

NOM540: Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία

Επιβλέπων Καθηγητής: κος Χαράλαμπος Παπαχαραλάμπος

**‘Δημόσια Διοίκηση και Διαφθορά στην Κύπρο: Αξιολόγηση της Ποινικής
Καταπολέμησης του Φαινομένου’**

Ιωάννης Καραμούζης

17.013 Λέξεις

Μάιος 2023

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. ΠΡΟΛΟΓΟΣ	3
2. ΔΙΑΦΘΟΡΑ	5
1. Ορισμός	5
2. Κατηγορίες Διαφθοράς	9
3. Μορφές Διαφθοράς	13
4. Αιτίες Διαφθοράς	18
5. Επιπτώσεις της Διαφθοράς	20
3. ΘΕΣΜΙΚΟ ΚΑΙ ΠΟΙΝΙΚΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΣ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ	21
1. Θεσμικό Πλαίσιο	22
2. Νομοθετικό Πλαίσιο	41
4. ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ	64
5. ΕΠΑΡΚΗΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ: QUO STANDI ΚΥΠΡΟΣ?	81
1. Ευρωβαρόμετρο	82
2. Διεθνής Διαφάνεια	86
3. Ομάδα Κρατών κατά Διαφθοράς (GRECO)	91
4. Ευρωπαϊκή Επιτροπή	93
6. ΕΠΙΛΟΓΟΣ	95
7. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	98

1. ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η διαφθορά αποτελεί ένα δυσχαιρές φαινόμενο που λίγο πολύ ο κάθε αναγνώστης δύναται να αντιληφθεί, ή έστω να εκφέρει άποψη, για το νόημα του ή καλύτερα δια τις επιβλαβείς συνέπειές του.

Δια της παρούσας σκοπείται η εκπόνηση διατριβής μελέτης εν σχέση με την διαφάνεια και πιο συγκεκριμένα την καταπολέμηση της διαφθοράς και διαπλοκής στην Κύπρο. Ειδικότερα, επιδιώκεται η διενέργεια κριτικής διερεύνησης και ανάλυσης των υφιστάμενων νομοθετικών και/ή θεσμικών πλαισίων που διέπουν τα της καταπολέμησης του φαινομένου της διαφθοράς σε εθνικό επίπεδο καθώς και της τυχόν εισέτι, εν σχέση με το θέμα, νομολογίας, ούτως ώστε να δύναται αφετέρου να εξαχθεί και καταδειχθεί εάν όντας τυγχάνει αποτελεσματικής αντιμετώπισης.

Διευκρινίζεται, δε, ότι παρόλο που το φαινόμενο της διαφθοράς εντοπίζεται και μεταξύ ιδιωτικών σχέσεων, δηλαδή μεταξύ δύο ιδιωτών (ιδιωτική διαφθορά), η παρούσα εστιάζεται κυρίως και πιο αποκλειστικά στη σφαίρα της δημόσιας διαφθοράς ή/και της διαφθοράς του δημόσιου βίου καθώς αυτή επηρεάζει ολόκληρο το κοινωνικό σύνολο με σοβαρότερες συνέπειες.

Πέραν της ποιοτικής μεθόδου η οποία και θα τύχει χρήσης, δια μέσω διεθνών πηγών και/ή βιβλιογραφίας, στην πλειοψηφία της παρούσας, ενδέχεται, περαιτέρω, να χρησιμοποιηθεί και η ποσοτική ερευνητική μεθοδολογία, ακόμη και σε δευτερογενή, διασαφηνίζεται, μορφή, τουτέστιν, παράθεση και αξιολόγηση στοιχείων ή δεδομένων που έχουν ήδη συλλεχθεί στα

πλαίσια προγενέστερων ερευνών, διακριτών θεμάτων, τα οποία δυνατόν να τροφοδοτήσουν σχετικώς το ερευνητικό θέμα και της παρούσας.

Τούτων λεχθέντων, η εν λόγω συνεισφορά θα ενασχοληθεί, καταρχάς και δια τους παρόντες σκοπούς, με τον προσδιορισμό της ευρύτερης «ετυμολογίας» της διαφθοράς και δη εννοιολόγηση και/ή εννοιολογική προσέγγιση του φαινομένου αυτού. Θα προβεί, περαιτέρω, σε παράθεση των διαφόρων κατηγοριών διαφθοράς καθώς και των ποικίλων μορφών που δύναται να λάβει και δια των οποίων εμφιλοχωρεί, δε, στην Πολιτεία. Επιπροσθέτως, θα αναφερθεί περιεκτικά στις αιτίες ή/και παράγοντες που εξωθούν ή συμβάλουν σε διαφθορά καθώς και τις επιπτώσεις που δύναται συνακόλουθα να επιφέρει στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο

Επιπλέον, θα εκθέσει τις σημαντικότερες, κατά το βαθμό του εφικτού, πτυχές τόσο των εθνικών όσο και διεθνών θεσμικών και/ή νομοθετικών πλαισίων που διέπουν την αντιμετώπιση του εν λόγω φαινομένου στην εθνική, πάντοτε, σφαίρα και θα σκιαγραφήσει τη σχετική, με περιπτώσεις διαφθοράς, νομολογία σε εθνικό επίπεδο, καθώς αυτή αποτελεί εξάλλου και το υπέρτατο βάρόμετρο για σκοπούς διασαφήνισης του βαθμού αποτελεσματικότητας αντιμετώπισης, αφενός, καθώς και της ευρύτερης φιλοσοφίας της Πολιτείας έναντι, αφετέρου, τέτοιων φαινομένων. Ακολούθως, εν κατακλείδι, θα αναλύσει, υπό ιδιαίτερο πρίσμα, τις αξιολογήσεις που τυγχάνει η Δημοκρατία καθώς και τις αντιλήψεις που περιβάλλουν αυτήν σε σχέση με τα θέματα διαφθοράς, έτσι ώστε να εκφέρει, καταλήγοντας, κρίση όσον αφορά την αποτελεσματικότητα του υφιστάμενου, δια την καταπολέμηση της, πλαισίου.

2. ΔΙΑΦΘΟΡΑ

2.1 Ορισμός

Δέον εξ υπ' αρχής να διασαφηνισθεί ότι η πρόσδοση ενός ευρέως καθολικά αποδεκτού και ισχύοντος γενικά διεθνώς ορισμού της διαφθοράς είναι σχεδόν αδύνατη. Είναι ανέφικτο να περιορισθεί εντός ενός πλαισίου αποκλειστικών αδικημάτων και αποτελεί, κατ' ουσία αντιθέτως, μία ατελείωτη ιστορία προσδιορισμού¹.

Η διαφθορά² δεν συνιστά, δη, μια απόλυτα νομική έννοια, αλλά ένα φαινόμενο που διαχρονικά ενέχει πολύ εκτόπισμα και πλέον υφίσταται ανά το σύγχρονο παγκόσμιο τόσο στον δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα. Ως έχει ευρέως διατυπωθεί, είναι ένα φαινόμενο που 'εμφανίζεται και εξαφανίζεται', άδηλο και αόρατο, προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι των ισχυρών και συνακόλουθα δύσκολο να ελεγχθεί³. Χαρακτηρίζεται, γενικότερα, από διάφορα

¹ Ίδε Δημόπουλος Χ., *'Η Διαφθορά'* (Νομική Βιβλιοθήκη, 2005), σελ. 185 – 'the never ending history of definition

² Για περαιτέρω εμβάθυνση και ανάλυση επί του ορισμού ίδε, μεταξύ και άλλων, Κουράκης Ν. & Κρίστη Α.Σ., *'Δημόσια Διοίκηση και Διαφθορά: Το πρόβλημα και τρόποι επίλυσης του'* (Σάκκουλας, 2015), Δημόπουλος Χ. (2005) ο.π., Γιαννακέλος Ι., *'Διαφθορά – Δωροδοκία και Ποινική Αντιμετώπιση'* (Εκδόσεις Αιολίδα, 2013), Μπιτζιλέκης Ν., *'Η διαφθορά ως νομικό και πολιτικό πρόβλημα'* (2009) ΠοινΧρ, σ.97, Γιαννέρη Ι., *'Η διαφθορά ως πολυδιάστατο φαινόμενο της σύγχρονης κοινωνίας'* (2005) ΕΛΔικ, σ.676, Βιδάλη Σ., Κουλούρης Ν. & Παπαχαλαράμπος Χ. (επιμ.), *'Εγκλήματα των ισχυρών. Διαφθορά, οικονομικό και οργανωμένο έγκλημα'* (Αθήνα: Εκδόσεις ΕΑΠ, 2019) και Ακριβού Σ., *'Διαφθορά, Κακοδιοίκηση και Παράβαση της Νομιμότητας'* (2020) Crime Times

³ Ίδε Βιδάλη Σ., *'Πέρα από τα όρια. Η αντεγκληματική πολιτική σήμερα'* (Νομική Βιβλιοθήκη, 2017), σ.51-52; Ίδε επίσης Βιδάλη Σ., Κουλούρης Ν. & Παπαχαλαράμπος Χ. (επιμ.), *'Εγκλήματα των ισχυρών. Διαφθορά, οικονομικό και οργανωμένο έγκλημα'* (Αθήνα: Εκδόσεις ΕΑΠ, 2019)

στοιχεία όπως αδιαφάνεια, αθέμιτη συναλλαγή, ιδιοτελείς σκοπούς και συμφέροντα. Εμφιλοχωρεί και εντοπίζεται, περαιτέρω, σε κράτη με δημοκρατικά πολιτεύματα και όχι μόνον σε εκείνα που είναι οικονομικά ή πολιτικά υποανάπτυκτα, αν και σε ορισμένα το ποσοστό είναι αρκετά υψηλότερο. Συνεπακόλουθα, συνθέτει ένα δυσδιάκριτο φαινόμενο και δεν υπάρχει κάποιος γενικά αποδεκτός ορισμός της που να καλύπτει όλες τις μορφές και τους τύπους της, εξαρτάται, δε, στις πολιτιστικές και κοινωνικοπολιτικές αντιλήψεις έκαστου κράτους⁴.

Η δυσκολία καθορισμού ενός και μόνο συγκεκριμένου ορισμού για το φαινόμενο αυτό προκύπτει εξάλλου και υπό της ίδιας της Παγκόσμιας Συμβάσεως των Ηνωμένων Εθνών κατά της Διαφθοράς⁵, της μόνης, ουσιαστικά, νομικά δεσμευτικής διεθνούς πολυμερούς συνθήκης κατά της διαφθοράς, η οποία ουδόλως ορίζει ή περιλαμβάνει αυτούσιο στατικό ορισμό προς τούτο και αρκέστηκε, αντιθέτως, στο περιγραφικό μοντέλο. Το γεγονός αυτό έγκειτο, επισημαίνεται όμως δε, στο παραδεκτό ότι η υπό κρίση έννοια διαρκώς εξελίσσεται καθώς και στο ότι ορισμοί σχετικά με τη διαφθορά διαφέρουν από χώρα σε χώρα και εξαρτώνται από πολλούς παράγοντες όπως, μεταξύ άλλων, κοινωνικούς, οικονομικούς, νομικούς καθώς και άλλων αποκλειστικών πολιτισμικών αντιλήψεων των διαφόρων εμπλεκόμενων πολιτειών⁶. Η αποφυγή υιοθέτησης μιας στατικής έννοιας, επομένως, προσδοκάει στην διασφάλιση της

⁴ Ίδε Ακριβού Σ., (2020) ο.π. και Κατσιφού Φ., *‘Θεωρία και Πράξη και εγκλήματα των ισχυρών. Κοινωνική Κατασκευή του εγκλήματος’* (2022); Ίδε περαιτέρω Καιάφα - Γκμπάντι Μ., *‘Οικονομικό Έγκλημα και Διαφθορά στο Δημόσια Τομέα’* (Σάκκουλας, 2014)

⁵ United Nations Convention against Corruption, New York 2004. Το τελικό κείμενο της Σύμβασης υιοθετήθηκε ομόφωνα από τη Γ. Σ. από το υπ’ αρ. 58/4 ψήφισμα της 31/10/2003.

⁶ Ίδε *‘UN Guide for Anti-Corruption Policies, Global Programme against Corruption, United Nations Office on Drugs and Crime, November 2003’*

επιδίωξης της Σύμβασης να εφαρμοσθεί επαρκώς, μεν, σε παγκόσμιο επίπεδο και να αντέξει, δε, στο χρόνο⁷.

Γενικότερα, συνεπώς, τόσο στην εγχώρια όσο και στη διεθνή βιβλιογραφία, νομοθεσία αλλά ακόμα και συναφή νομολογία δεν υπάρχει γενικός ορισμός της έννοιας διαφθορά, που να καλύπτει όλες ανεξαιρέτως τις μορφές που διαλαμβάνει, αλλά προσδιορίζονται σχετικά μόνον κάποια επιμέρους αδικήματα, συμπεριφορές και δη γνωρίσματα που τη χαρακτηρίζουν ως φαινόμενο⁸.

Εκ των κλασικότερων ερμηνευτικών αναλύσεων αναφορικά με το τι εστί το φαινόμενο αυτό, αποτελεί αυτή του *J.S. Nye* η οποία και προνοεί ότι «η διαφθορά είναι η συμπεριφορά που αποκλίνει από τα συνήθη καθήκοντα της δημόσιας θέσης λόγω ιδιωτικού (οικογένεια, στενός κύκλος), χρηματικού ή εν σχέση με την κοινωνική θέση ('status') οφέλους, ή η συμπεριφορά που παραβιάζει κανόνες κατά την ενάσκηση επιρροής εν σχέση με ιδιωτικά συμφέροντα. Περιλαμβάνει, δε, συμπεριφορά όπως δωροδοκία (χρήση ανταμοιβής για τον επηρεασμό της κρίσης ενός ατόμου σε μια θέση εμπιστοσύνης), νεποτισμό (παροχή πατρωνίας ελέω συμφεροντολογικής σχέσης και όχι λόγω αξίας) καθώς και υπεξαίρεση (παράνομη οικειοποίηση δημοσίων πόρων για σκοπούς ιδιωτικής χρήσης)»⁹

⁷ Ο.π.; ίδε επίσης Κουράκης Ν. & Κρίσπη Α.Σ. (2015) ο.π.

⁸ Ίδε Κουράκης Ν. & Κρίσπη Α.Σ. (2015) ο.π.

⁹ Ίδε Nye J.S., '*Corruption and Political Development: A Cost-Benefit Analysis*' (1967) *American Political Science Review*, 61(2), σελ.: 417-427 – σε ελεύθερη μετάφραση του «Corruption is behavior which deviates from the normal duties of a public role because of private-regarding (family, close private clique), pecuniary or status gains; or violates rules against the exercise of certain types of private-regarding influence. This includes such behavior as bribery (use of reward to pervert the judgment of a person in a position of trust); nepotism (bestowal

Ο ορισμός που αποδίδεται από την Παγκόσμια Τράπεζα, από την άλλη, είναι κάπως πιο περιορισμένος καθώς επικεντρώνεται ειδικότερα στη δημόσια διαφθορά αναφέροντας ότι διαφθορά προνοεί την κατάχρηση της δημόσιας εξουσίας για ιδιωτικό, προσωπικό όφελος εις βάρος του συνόλου της κοινωνίας και εντοπίζεται συνήθως σε χώρες με αδύναμους θεσμούς που συχνά πλήττονται από αστάθεια και συγκρούσεις¹⁰. Ειδικότερα, αποτελεί μια μορφή ανεντιμότητας ή ποινικό αδίκημα που διαπράττεται από άτομο ή οργανισμό που κατέχει ή βρίσκεται σε θέση εξουσίας, με σκοπό την απόκτηση παράνομων οφελών ή την κατάχρηση εξουσίας για προσωπικό όφελος. Καλύπτει, δε, ένα ευρύ φάσμα συμπεριφοράς και δύναται να περιλαμβάνει ποικίλες δραστηριότητες όπως δωροδοκία, διαπραγμάτευση επιρροής, κλοπή δημοσίων κεφαλαίων και δη υπεξαίρεση και μπορεί να περιλαμβάνει επίσης ακόμα και πρακτικές που είναι νόμιμες σε πολλές χώρες¹¹.

Μη κυβερνητικοί οργανισμοί όπως, περαιτέρω και μεταξύ άλλων, η Διεθνούς Διαφάνεια (Transparency International), ορίζουν την διαφθορά ως κατάχρηση μιας θέσης εξουσίας απ' αυτόν που του έχει ανατεθεί προς ίδιον όφελος¹². Μπορεί να συμβεί, αφενός, οπουδήποτε, ήτοι, από τις επιχειρήσεις και την κυβέρνηση έως τα δικαστήρια και τον αθλητισμό, και να εμπλέκει, αφετέρου, το οποιονδήποτε όπως πολιτικούς, δημοσίους υπαλλήλους ή ακόμα και μέλη του κοινού. Προσαρμόζεται σε διαφορετικά πλαίσια και μεταβαλλόμενες συνθήκες. Λαμβάνει χώρα στη σκιά, συχνά και με τη συνδρομή των λεγόμενων μεσαζόντων οι οποίοι

of patronage by reason of ascriptive relationship rather than merit); and misappropriation (illegal appropriation of public resources for private regarding uses)»

¹⁰ Ίδε World Bank, 'Anticorruption Factsheet' (2020) <διαθέσιμο στην: <https://www.worldbank.org/en/news/factsheet/2020/02/19/anticorruption-fact-sheet>>

¹¹ Ίδε Kaufmann D. & Vicente P., 'Legal Corruption' (2005), World Bank <διαθέσιμο στην: https://mpr.ub.uni-muenchen.de/8186/1/Legal_Corruption.pdf>

¹² Ίδε Transparency International, 'What is Corruption' & 'Corruption Perception Indexes' (2022) <διαθέσιμο στην: <https://www.transparency.org/en/what-is-corruption>>

διευκολύνουν την νομιμοποίηση παράνομων εσόδων και επομένως επιτρέπουν την άνθιση της διαφθοράς¹³.

Σημαντικό πιο εξωγενικευμένο ορισμό επί του θέματος έχει προσδώσει νομικά και η Ομάδα του Συμβουλίου της Ευρώπης¹⁴ η οποία έχει προσεγγίσει και ορίζει τη διαφθορά ως την αθέμιτη λήψη ή οποιαδήποτε άλλη συμπεριφορά εναντίον προσώπων επιφορτισμένων με ευθύνες στο δημόσιο τομέα (ή ιδιωτικό τομέα) κατά παράβαση των καθηκόντων τους που έχουν αναλάβει και η οποία αποσκοπεί να παράσχει αχρειαστα οφέλη οιασδήποτε μορφής είτε προς τους ίδιους είτε σε τρίτο.

Δυνάμει της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Αστικού Δικαίου κατά της Διαφθοράς, ως “διαφθορά” ορίζεται η απαίτηση, προσφορά, παροχή ή αποδοχή, άμεσα ή έμμεσα, δωροδοκίας ή οποιουδήποτε άλλου μη νόμιμου πλεονεκτήματος ή προσδοκίας αυτών, που διαταράσσει την ομαλή εκτέλεση οποιουδήποτε καθήκοντος ή συμπεριφοράς που αναμένεται από τον αποδέκτη της δωροδοκίας, του μη νόμιμου πλεονεκτήματος ή της προσδοκίας αυτών¹⁵.

2.2 Κατηγορίες Διαφθοράς

Κατά τη διεθνή βιβλιογραφία καθώς και φορείς και οργανισμούς σχετικούς με το φαινόμενο αυτό, διακρίνονται και υφίστανται οι εν τοις εφεξής κατηγορίες διαφθοράς.

¹³ Ίδε Transparency International, ο.π.

¹⁴ Group of States Against Corruption (GRECO) <διαθέσιμο στην: <https://www.coe.int/en/web/greco>>

¹⁵ Άρθρο 2 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Αστικού Δικαίου κατά της Διαφθοράς. Στην Δημοκρατία κυρώθηκε με το Νόμο Ν.7(ΙΙΙ)/2004

Μικρή διαφθορά (Petty Corruption)

Αφορά σε καθημερινές πρακτικές κατάχρησης της ανατεθείσας εξουσίας και δη πράξεις δεκασμού από μέρους των δημόσιων λειτουργών κατά τις αλληλεπιδράσεις τους με απλούς πολίτες, οι οποίοι συχνά προσπαθούν να αποκτήσουν πρόσβαση σε βασικά αγαθά ή υπηρεσίες, σε μέρη όπως νοσοκομεία, σχολεία, αστυνομικά τμήματα και άλλες υπηρεσίες¹⁶.

Μεγάλης ή υψηλής κλίμακας διαφθορά (Grand Corruption)

Η κατηγορία αυτή έγκειται σε κατάχρηση εξουσίας ή παράνομες πρακτικές υψηλού επιπέδου, που διαπράττονται δηλαδή από υψηλά κυβερνητικά κλιμάκια ή από την κεντρική πολιτειακή εξουσία, νοθεύοντας πολιτικές και διαδικασίες, προς όφελος της ηγεσίας και δη των λίγων και κατά συνέπεια σε βάρος της κοινωνίας και του δημόσιου συμφέροντος¹⁷.

Κύριο χαρακτηριστικό αυτής της κατηγορίας διαφθοράς, περαιτέρω, είναι η εμπλοκή σ' αυτήν ανώτερων ή ανώτατων κρατικών αξιωματούχων, πολιτικών, δημοσιογράφων και ούτω καθεξής, οι οποίοι λαμβάνουν από τους ενδιαφερόμενους μεγάλα ποσά, τις λεγόμενες 'μίξεις', ως αντάλλαγμα για τη συμβολή τους στην έγκριση, λόγου χάρη, μεταξύ άλλων, εξοπλιστικών προγραμμάτων αμύνης, παραγγελιών ιατρικού εξοπλισμού και φαρμάκων και ανάθεσης δημοσίων έργων¹⁸.

¹⁶ Ίδε Ακριβού Σ., (2020) ο.π., Κουράκης Ν. & Κρίσπη Α.Σ. (2015) ο.π.

¹⁷ Ίδε Transparency International, ο.π. καθώς επίσης και UN Guide for Anti-Corruption Policies, Global Programme against Corruption, United Nations Office on Drugs and Crime, Material on Grand Corruption. Ίδε επίσης Ακριβού Σ., (2020) ο.π.

¹⁸ Ίδε Ρακιντζής Λ., 'Διαφθορά και Κακοδιοίκηση' εις Κουράκης Ν. & Κρίσπη Α.Σ., (2015) ο.π. σελ.: 61

Πολιτική διαφθορά (Political Corruption)

Παρότι δύναται να υποστηριχθεί ότι η προκειμένη κατ' ουσία εμπίπτει υπό της ευρύτερης κατηγορίας μεγάλης κλίμακας διαφθοράς (*grand corruption*) η οποία έχει ανωτέρω περιεκτικά προαναφερθεί, η 'πολιτική διαφθορά' προκαλεί, ειδικότερα τα τελευταία χρόνια, ξεχωριστό ενδιαφέρον οποτεδήποτε εγείρεται θέμα που αφορά και επικεντρώνεται στη διαφθορά και περιλαμβάνει σχέσεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα. Ετούτο διότι υπονοεί την εμπλοκή πολιτικών προσώπων σε υποθέσεις διαφθοράς υπό διαφόρων μορφών και εμπεριέχει στοιχεία όπως κοινωνική και πολιτική ισχύ και κατά συνέπεια καθίσταται δυσχερής να αντιμετωπιστεί από οιοσδήποτε μηχανισμούς ελέγχου¹⁹. Συνακόλουθα, αποτελεί πλέον κατηγορία από μόνη της και επί του παρόντος γίνεται ειδική εκτεταμένη μνεία δι' αυτήν.

Κατά τη Διεθνή Διαφάνεια, πολιτική διαφθορά υποδηλοί την εκμετάλλευση πολιτικών, θεσμών και διαδικαστικών κανόνων από φορείς λήψης πολιτικών αποφάσεων κατά την κατανομή των πόρων ή χρηματοδοτήσεων, οι οποίοι ουσιαστικά καταχράζονται τη θέση τους προκειμένου εν τέλει να διατηρήσουν την εξουσία, το καθεστώς και τον πλούτο τους²⁰.

Συνεπώς, η πολιτική διαφθορά προνοεί την κατάχρηση εξουσίας από εκείνους που αποτελούν τα υψηλότερα στρώματα λήψεως αποφάσεων, δη τη νομοθετική καθώς και εκτελεστική εξουσία, οι οποίοι και έχουν τον ρόλο να θεσπίζουν και να επικυρώνουν νόμους, με απώτερο σκοπό τη διατήρηση της δικής τους πολιτικό-οικονομικής δύναμης. Περιλαμβάνει, δε,

¹⁹ Ίδε Κατσιφού Φ., (2022) ο.π. και επίσης Bezlov T. & Gounev Ph., '*Organised crime, corruption and public bodies*' in Ph Gounev Ph. & V. Ruggiero V., '*Corruption and organised crime in Europe. Illegal Partnership*' (London and New York: Routledge, 2012), σελ.: 32-34

²⁰ Ίδε Transparency International, ο.π.

παράνομες πράξεις κυρίως υπό μορφής δωροδοκίας, παράνομης χρηματοδότησης πολιτικών κομμάτων, δωροληψίας, εξαγοράς ψήφου, νεποτισμού και κατάχρησης δημόσιων πόρων, με εμπλεκόμενους τους ίδιους τους πολιτικούς αξιωματούχους υπό της ευκαιριακής βεβαιότητας ότι οι πράξεις τους δεν θα αποκαλυφθούν ή δεν θα κατηγορηθούν²¹.

Η κατηγορία αυτή συνακόλουθα αντικατοπτρίζει μια μορφή εγκλημάτων των ισχυρών, ως η εγκληματικότητα των πολιτικών οι οποίοι κατέχουν και κάνουν χρήση εξουσίας αλλά τυγχάνουν συνάμα ασυλίας από τον ποινικό νόμο, που προσβάλλουν κανόνες που συντελούν το ευρύτερο σύστημα και τους κανόνες λειτουργίας της συνταγματικής τάξης όπως, λόγου χάρη, πολιτικά και ανθρώπινα δικαιώματα²².

Η πολιτική διαφθορά, περιπλέον, συσχετίζεται άμεσα με την ανάπτυξη πελατειακών σχέσεων είτε με μεμονωμένα άτομα είτε με επιχειρήσεις είτε ακόμα και με το οργανωμένο έγκλημα και δη, βασικά, με τη σύσταση και διατήρηση ενός δικτύου εμπιστοσύνης προς όφελος του ίδιου του πολιτικού προσώπου²³. Ελέω της θέσεως ισχυρού που διακατέχεται εις τιαύτες περιπτώσεις, αυτοσκοπός είναι η επιπλέον ενίσχυση της κοινωνικό-οικονομικής τους δύναμης με συνειδητή, στο μεταξύ, γνώση των θεσμικών κανόνων που παραβιάζονται²⁴. Επιπροσθέτως, ετούτο προκαλεί και την ύπαρξη του υπόβαθρου για σχέσεις ανταλλαγής και εξυπηρετήσεων καιροσκοπικού τύπου και χαρακτήρα²⁵.

²¹ Ίδε Γασπαρινάτου Μ., *‘Πολιτική Διαφθορά και Χρηματοδότηση Πολιτικών Κομμάτων’* εις Βιδάλη Σ., Κουλούρης Ν. & Παπαχαραλάμπους Χ., (2019) ο.π., σελ.: 163; ίδε επίσης Κατσιφού Φ., (2022) ο.π.

²² Ίδε Παπαχαραλάμπους Χ., *‘Η Εγκληματικότητα των Ισχυρών και ο Λόγος του Ποινικού Δικαίου’* εις Βιδάλη Σ., Κουλούρης Ν. & Παπαχαραλάμπους Χ., (2019) ο.π., σελ.: 140

²³ Ίδε Βασιλαντωνοπούλου Β., *‘Λευκά κολάρα και οικονομικό έγκλημα: Κοινωνική βλάβη και αντεγκληματική πολιτική’* (Σάκκουλας, 2014), σελ.: 78-79; Ίδε επίσης Βιδάλη Σ., Κουλούρης Ν. & Παπαχαραλάμπους Χ., (2019) ο.π., σελ.: 50-51

²⁴ Ίδε Βασιλαντωνοπούλου Β., (2014) ο.π., σελ.: 104-105

²⁵ Ίδε Γασπαρινάτου Μ., *‘Πολιτική Διαφθορά και Χρηματοδότηση Πολιτικών Κομμάτων’* εις Βιδάλη Σ., Κουλούρης Ν. & Παπαχαραλάμπους Χ., (2019) ο.π., σελ.: 176

2.3 Μορφές Διαφθοράς

Η διαφθορά εκλαμβάνει και εμφανίζεται υπό διάφορες εκφάνσεις και μορφές²⁶.

Στον πυρήνα της εντοπίζεται συνήθως, κατά τις ευρέως διαχρονικές αντιλήψεις, η δωροδοκία ή δωροληψία δημόσιων λειτουργών και υπαλλήλων²⁷. Στην πλειοψηφία των πολύκροτων, ανά το παγκόσμιο, υποθέσεων που αφορούσαν διαφθορά, διαπιστώνεται ότι κατηγορούμενοι αποκόμισαν χρηματικά οφέλη επομένως η πάγια αυτή διασύνδεση του φαινομένου με το φερόμενο οικονομικό έγκλημα είναι αναμενόμενη και δικαιολογείται σε αρκετό βαθμό²⁸.

Παρόλα ταύτα, δέον σε κάθε περίπτωση να επισημανθεί ότι η διαφθορά δεν εκδηλώνεται μονάχα μέσω της δωροδοκίας ή του δεκασμού αξιωματούχων ή δημοσίων λειτουργών αλλά μέσω και μιας επιρροής η οποία κατ' ουσία δύναται να μην περιλαμβάνει καν χρηματικό αντάλλαγμα²⁹.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα, λόγου χάρη, αποτελούν οι 'χάρες' ή 'εξυπηρετήσεις' εν σχέση με διορισμούς ή μεταθέσεις και εν γένει η εύνοια ή προνομακή μεταχείριση στις Δημόσιες Υπηρεσίες ή Υπουργεία. Σε περίπτωση που πρόσωπα εμπλέκουν τον προσωπικό ή οικογενειακό τους κύκλο όσων αφορά την επιλογή διορισμών σε θέσεις ή, από την άλλη, κάνουν χρήση οιασδήποτε τυχόν πολιτικών ή άλλων συναφή 'γνωριμιών' τους για να

²⁶ Ίδε Transparency International, ο.π.

²⁷ Ίδε Καιάφα - Γκιμπάντι Μ., (2014) ο.π.

²⁸ Ίδε Καλλίρης Κ., 'Ο διαβρωτικός ρόλος της διαφθοράς σε περιόδους κρίσης' (2016) Crime Times. Ίδε επίσης

Παπαχαραλάμπους Χ., 'Η Εγκληματικότητα των Ισχυρών και ο Λόγος του Ποινικού Δικαίου' εις Βιδάλη Σ.,

Κουλούρης Ν. & Παπαχαραλάμπους Χ., (2019) ο.π.

²⁹ Κοσμάτος & Λαμπάκης, 'Εστίες διαφθοράς στο σύστημα απονομής της ποινική δικαιοσύνης' εις Βιδάλη Σ., Κουλούρης Ν. & Παπαχαραλάμπους Χ. (2019), ο.π. σελ.: 188-190. Ίδε επίσης Ακριβού Σ., (2020) ο.π. και Καλλίρης Κ., (2016) ο.π.

επιτύχουν την ευνοϊκή, αλλά παράτυπη ή ακόμα και παράνομη, μετάθεση ενός προσώπου που εργάζεται στον ευρύτερο Δημόσιο Τομέα ή σε κάποιο Θεσμό, δεν υφίσταται, τουλάχιστον υπό την άμεση και διακριτή έννοια που συνήθως απαιτείται στα οικονομικά εγκλήματα, οικονομικό όφελος. Αντ' αυτού, το συστατικό στοιχείο που εμπερικλείει η ενέργεια είναι, εν προκειμένω, η εύνοια και η προσδοκία υπονοούμενης ανταπόδοσης από μέρους του ευνοούμενου, συνήθως, λόγου χάρη, με την μορφή της ψήφου ή με ανταλλαγή αντίστοιχης χάρης σε μελλοντικό χρόνο όπως, για παράδειγμα, μετάθεση άλλου συγγενικού προσώπου αυτού που παρείχε την αρχική εύνοια δια μέσω επιρροής. Η απογοήτευση και αγανάκτηση αυτών που αδικούνται εις τυχόν τέτοιες περιπτώσεις ως η οι προαναφερθείσες, ουδόλως, τονίζεται, διαφέρει από αυτές ενός επιχειρηματία που υπέστη οικονομική ή επαγγελματική ζημιά ένεκα αρνήσεως του να προβεί σε πράξεις δωροδοκίας. Ενδείκνυται, λοιπόν, ότι η διαφθορά δεν πηγάζει απαραιτήτως και μόνον δυνάμει οικονομικής συναλλαγής αλλά ακόμα και από απλή έλλειψη ακεραιότητας των εμπλεκόμενων - στα προαναφερθέντα παραδείγματα δεν αναζητούνται αυτά καθαυτά οικονομικά ανταλλάγματα αλλά αυτό που η διεθνής βιβλιογραφία αποκαλεί 'άσκηση επιρροής'³⁰.

Συνακόλουθα, με βάση τις ευρύτερες διεθνής αντιλήψεις, δύναται να εξαχθεί ότι η διαφθορά συλλογικά περιλαμβάνει σωρεία συμπεριφορών και προκύπτει υπό διάφορες εκφάνσεις³¹, οι οποίες παρατίθενται, κατά το βαθμό του εφικτού, ως κατωτέρω.

- (α) Δωροδοκία η οποία συνιστά μια κατάσταση όπου ένα πρόσωπο εσκεμμένα προσφέρει, υπόσχεται ή παρέχει αδικαιολόγητο πλεονέκτημα σε έναν αξιωματούχο ή αρμόδιο με εξουσία να λαμβάνει αποφάσεις αποσκοπώντας όπως ο τελευταίος προβεί σε μία πράξη

³⁰ Ίδε Καλλίρης Κ., (2016) ο.π. από όπου εν προκειμένω το παρόν δανείζεται. Ίδε επίσης Κατσίφου Φ., (2022) ο.π., Κουράκης Ν. & Κρίστη Α.Σ., (2015) ο.π. και Βιδάλη Σ., Κουλούρης Ν. & Παπαχαράλάμους Χ., (2019) ο.π.

³¹ Ίδε Transparency International, ο.π. καθώς επίσης και Ακριβού Σ., (2020) ο.π.

που δεν θα έπρεπε να διενεργήσει σε σχέση με τις υποχρεώσεις που προνοούν τα καθήκοντα του ή προκειμένου να αποφύγει παντελώς να ενεργήσει. Δωροδοκίες μπορεί να απαιτηθούν από ένα πρόσωπο ώστε να πράξει κάτι δια το οποίο πληρώνεται ήδη για να πράξει ή προκειμένου να παραβιάσει τα καθήκοντα του και να παρακαμφθούν νόμοι και/ή κανονισμοί³².

(β) Σύγκρουση συμφερόντων η οποία νοεί, κατ' ουσία, την σύγκρουση ενός προσώπου, φυσικού ή νομικού³³, μεταξύ των καθηκόντων και των ιδιωτικών συμφερόντων του, κατά την οποία το εν λόγω ιδιωτικό συμφέρον θα μπορούσε να επηρεάσει με αθέμιτο τρόπο την άσκηση των επίσημων υποχρεώσεων και καθηκόντων του. Τέτοια σύγκρουση συμφέροντος δύναται να συνιστά είτε υπαρκτή, είτε φαινομενική, είτε δυνητική σύγκρουση και να προκαλέσει, δε, κίνδυνο δωροδοκίας³⁴.

(γ) Τα αδιάφανα λόμπι και δη οιαδήποτε δραστηριότητα που πραγματοποιείται με αδιαφάνεια για τη δημιουργία ευνοϊκού κλίματος ή για να ασκήσει επιρροή στις πολιτικές και τις αποφάσεις υπέρ μιας συγκεκριμένης αιτίας ή αποτελέσματος ή ατόμου ή ομάδας ατόμων. Δέον να επισημανθεί, δε, ότι ακόμη και στις περιπτώσεις όπου τα λόμπι αυτά επιτρέπονται από το νόμο, δύναται να ανακύψουν δυσμενείς επηρεασμοί και προβλήματα από αυτές τις πράξεις εάν υπάρχουν δυσανάλογα επίπεδα επιρροής από νομικά ή φυσικά πρόσωπα³⁵.

³² Ο.π.

³³ Όπως, π.χ., επιχείρησης, ΜΜΕ, δημοσίου δικαίου και ούτω καθεξής

³⁴ Ίδε Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD), 'Guidelines for Managing Conflict of Interest' (2003)

³⁵ Ίδε Transparency International, ο.π.

- (δ) Χρηματισμός ή δωροληψία³⁶, πρακτική που ουσιαστικά αναφέρεται στην αθέμιτη εκμετάλλευση ενός αξιώματος για προσπορισμό κερδών συνήθως δια λήψεως ενός μη οφειλόμενου ανταλλάγματος, υλικής ή μη φύσης, δια παράβαση του καθήκοντος ή νόμου³⁷.
- (ε) Νεποτισμός νοείται η μορφή ευνοιοκρατίας έναντι συγγενικών και/ή γνωστών προσώπων κατά την οποία κάποιος εις επίσημη θέση ή θέση εξουσίας, εκμεταλλευόμενος και δη υπό κατάχρησης της δύναμης και εξουσίας του/της, προσφέρει εργασία ή εύνοια ή αδικαιολόγητο πλεονέκτημα σε ένα μέλος της οικογένειας ή σε φίλο, παρόλο που το εν λόγω πρόσωπο μπορεί να μην κατέχει τα κατάλληλα προσόντα ή το άξιο προς τούτο³⁸. Αποτελεί την κατάχρηση του πόστου ή του αξιώματος που διακατέχεται για σκοπούς προώθησης όμορων προσώπων σε καίρια πόστα και αξιώματα, χωρίς αξιοκρατικά και αντικειμενικά κριτήρια και πρωτίστως χωρίς αντικειμενικό τεκμήριο³⁹. Λόγου χάρη, ο τυχόν διορισμός από τον Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας ενός συγγενή στη θέση Εισαγγελέα δίχως ο τελευταίος να πληροί τα κριτήρια ή να κατέχει τα προσόντα για τη θέση, ή σε περίπτωση που τα κατέχει δίχως να εξαιρεθεί ο πρώτος, δια του προφανείς εύλογους λόγους, κατά την αξιολόγηση του τελευταίου, συνιστά περίπτωση νεποτισμού.

³⁶ Στην Ελληνική έννομη τάξη ετούτο ταξινομείται και ως παθητική δωροδοκία.

³⁷ Το λεγόμενο φακελάκι – παραδειγματικά, για τις διαστάσεις που αυτή η έννοια έχει πάρει εις την Ελληνική επικράτεια ίδε επιμορφωτικά ‘Φακελάκι’ και τις εκεί περαιτέρω παραπομπές

³⁸ Ίδε Transparency International, ο.π.. Ίδε επίσης Κουράκης Ν. & Κρίση Α.Σ., (2015) ο.π. καθώς και Wikipedia, ‘Nepotism’ <διαθέσιμο στην: https://en.wikipedia.org/wiki/Nepotism#cite_note-1>

για περαιτέρω ανάλυση.

³⁹ Ίδε Σοφοκλέους Χ., ‘Διαφθορά, Νεποτισμός, Πολιτικός Αμοραλισμός’ (2022) όπου ως αναφέρει ο συγγραφέας, «συγκεκριμένα, ο όρος νεποτισμός προέρχεται από τη λατινική λέξη *nepos* (γεν. *nepotis*) που σημαίνει «ανεψιός» ή «εγγονός». Το φαινόμενο εξωτερικεύεται με τη μεταβίβαση αξιωμάτων σε συγγενείς και φίλους, αλλά και σε πολιτικούς δελφίνους.»

- (ζ) Ρουσφετί ή πελατειακές σχέσεις που υπονοεί την πρακτική της αναξιοκρατικής εύνοιας συγκεκριμένων προσώπων έναντι άλλων ενίοτε αποσκοπώντας την αντιπαροχή ανταλλαγμάτων. Κλασικό παράδειγμα αποτελεί, λόγου χάρη, η εξασφάλιση θέσης εργασίας στο δημόσιο έναντι εξασφάλισης ψήφου στις επερχόμενες τυχόν εκλογές. Αυτό δύναται να είναι νόμιμο σε περιπτώσεις όπως, παραδείγματος χάριν, πρόσφατης αλλαγής της εκλεγμένης κυβέρνησης και δη συνακόλουθης αντικατάστασης των κορυφαίων, στην πυραμίδα, αξιωματούχων του κράτους για σκοπούς αποτελεσματικής διακυβέρνησης, αλλά μπορεί, τουναντίων, να τεκμαίρει διαφθορά όπου και εάν αναρμόδια πρόσωπα επιλέγονται πριν από ικανότερα ως αντάλλαγμα ή εξαργύρωση για την παρεχόμενη υποστήριξη προς το εκλεγμένο σχήμα⁴⁰.
- (η) Εκβιασμός που συνεπάγει είτε άμεσα είτε έμμεσα την παράνομη χρήση της θέσης εξουσίας κάποιου προσώπου για απαίτηση δια εκβιασμού πληρωμών ή εξυπηρετήσεων ή εύνοιας με αντάλλαγμα την παροχή ενός αθέμιτου πλεονεκτήματος ή ακόμα και δίχως οιοδήποτε τέτοιο αντάλλαγμα. Το τελευταίο, δύναται να λεχθεί, προσομοιάζει και είναι νομικά ισάξιο με τον εκβιασμό που ενασκείται από τις οργανωμένες ομάδες εγκλήματος.⁴¹
- (θ) Φαινόμενο της ‘περιστρεφόμενης θύρας’⁴² που προνοεί τη μετακίνηση αξιωματούχων ή δημοσίων λειτουργών μεταξύ θέσεων του δημοσίου τομέα και του ιδιωτικού, στον ίδιο τομέα εργασίας και το οποίο εάν δεν έχει θεσμοθετηθεί επαρκώς είναι ανοιχτό σε κατάχρηση⁴³.

⁴⁰ Ίδε Καλλίρης Κ., (2016) ο.π. καθώς επίσης και Κατσίφου Φ., (2022) ο.π.

⁴¹ Ίδε Transparency International, ο.π. καθώς επίσης και Ακριβού Σ., (2020) ο.π.

⁴² ‘Revolving door’ - ίδε Transparency International, ο.π.

⁴³ Ο.π.

2.4 Αιτίες Διαφθοράς

Οι αιτίες που επιφέρουν και ενισχύουν το φαινόμενο της διαφθοράς είναι ποικίλες. Η εξαντλητική, εις βάθος ανάλυση τους παρέλκει, παρά ταύτα σημειώνεται, εφόσον εκφεύγει του ζητούμενου σκοπού του τοιούτου άρθρου. Συνεπώς, το παρόν θα περιορισθεί, απλούστατα για σκοπούς πληρότητας και γενικότερης γνώσης του αναγνώστη, σε περιεκτική παράθεση βασικών κοινών τέτοιων αιτιών⁴⁴ και δη στις εξής:

- (α) Ευρεία διακριτική εξουσία αξιωματούχων ή φορέων δίχως θεσμοθετημένους περιορισμούς ή όρια και κατ' έλλειψη κατάλληλων μηχανισμών ελέγχου και λογοδοσίας,
- (β) Αόριστες ή επάλληλες εξουσίες και αρμοδιότητες,
- (γ) Γραφειοκρατία,
- (δ) Γενική έλλειψη κατάλληλων μηχανισμών κοινωνικού και νομικού ελέγχου και/ή αξιολόγησης,

⁴⁴ Όπως πολύ εύστοχα συνοπτικά αλλά περιεκτικά διατύπωσε ο Γενικός Ελεγκτής της Κυπριακής Δημοκρατίας – ίδε Μιχαηλίδης Ο., *‘Διαφθορά και Διαπλοκή στο Δημόσιο Βίο’* (2014) και ειδικότερα Μιχαηλίδης Ο., *‘Διαφθορά και Διαφάνεια στη Κυπριακή Δημόσια Ζωή’* εις Κουράκης Ν. & Κρίσπη Α.Σ. (Σάκκουλας, 2015) ο.π. σελ. 165-168. Ίδε επίσης Μπιτζιλέκης Ν., (2009) ο.π., Δημόπουλος Χ., (2005) ο.π. και Λάζος Γ., *‘Διαφθορά και Αντιδιαφθορά’* (Νομική Βιβλιοθήκη, 2005)

- (ε) Πειθαρχική και/ή ποινική ατιμωρησία λόγω μη ύπαρξης βούλησης ή λόγω αναποτελεσματικότητας των διωκτικών ή αρμόδιων αρχών,
- (ζ) Έλλειψη επαρκούς θεσμοθετημένου πλαισίου και/ή ανεπάρκεια προβλεπόμενων ποινών,
- (η) Υπέρμετρη καθυστέρηση στην απονομή δικαιοσύνης,
- (θ) Μη ανεξάρτητο/α τύπο/ΜΜΕ,
- (ι) Πολιτική αστάθεια ή οικονομική αναταραχή,
- (κ) Λανθασμένες αντιλήψεις και νοοτροπίες⁴⁵,
- (λ) Απληστία, φιλοχρηματία και/ή έλλειψη ηθικών αναστολών
- (μ) Αναξιοκρατία, και

⁴⁵ Στην Κυπριακή Δημοκρατία εις το οποίο εστιάζεται και η παρούσα συνεισφορά, λόγου χάρη, 'γενεσιουργός αιτία' της διαφθοράς αποτελεί και αποδίδεται σε ιστορικούς λόγους, καθώς, «για πολλά χρόνια, δεν είχαμε δικό μας κράτος. Άρα, εμποδώθηκε μία αντίληψη πως όταν κλέβεις το κράτος, καλώς το κάνεις. Όπως ακριβώς κάναμε δηλαδή από το σουλτάνο ή τη βασίλισσα πιο πρόσφατα» - ίδε Economy Today, 'Γιατί η Διαφθορά είναι βαθιά ριζωμένη στην Κύπρο – Συνέντευξη Καθηγητή Πανεπιστημίου Κύπρου κ. Σταύρου Ζένιου', 30/01/2020. Επίσης, στο γεγονός και αντιλήψεις τύπου 'στο κάτω-κάτω αυτό που πράττεται δεν βλάπτει κανένα' – ίδε Μιχαηλίδης Ο., 'Διαφθορά και Διαφάνεια στη Κυπριακή Δημόσια Ζωή' εις Κουράκης Ν. & Κρίστη Α.Σ. (Σάκκουλας, 2015) ο.π

(v) Έλλειψη διαφάνειας λόγω ελλείψεως κανόνων που επιβάλλουν ή επιτρέπουν τη διαφάνεια ή λόγω μη εφαρμογής των κανόνων αυτών. Αποτελεί πολύ βασικό σύμμαχο της διαφθοράς

Τούτων αναφερθέντων, εάν έπρεπε να προσδιορισθεί μια ευρέα γενικότερη αιτία για τη διαφθορά, υποβάλλεται ότι δύναται να προκύψει εάν το κέρδος ή όφελος δυνάμει της διεφθαρμένης πράξης ή πρακτικής είναι μεγαλύτερο από την τυχόν επιβαλλόμενη, εν τοιαύτη περιπτώσει, ποινή, σε συνάρτηση και με την πιθανότητα σύλληψης και δίωξης⁴⁶.

2.5 Επιπτώσεις της Διαφθοράς

Η διαφθορά αποτελεί μια μάστιγα με ευρείς διαβρωτικές επιπτώσεις σε πολιτικό, οικονομικό καθώς και κοινωνικό επίπεδο⁴⁷.

Εις περιπτώσεις όπου ελλοχεύει στο πολιτικό σύστημα ή/και στο σύστημα απονομής της δικαιοσύνης, απαξιώνει το κύρος των θεσμών, θίγει την ίδια τη δημοκρατία και υπονομεύει το κράτος δικαίου και τη νομιμότητα. Επιφέρει πρόσθετες κοινωνικοπολιτικές επιπτώσεις όπως, μεταξύ άλλων, παραβίαση θεμελιωδών δικαιωμάτων και των κανόνων ισότητας, ισονομίας και αξιοκρατίας καθώς και επαύξηση του οργανωμένου εγκλήματος⁴⁸. Ουσιαστικά, δια μέσω του φαινομένου αυτού διασφαλίζεται η διάχυτη αδιαφάνεια καθώς και, ειδικότερα, η μη

⁴⁶ Ίδε Klitgaard R., *‘Controlling Corruption’* (University of California Press, 1998)

⁴⁷ Ίδε Κουράκης Ν. & Κρίστη Α.Σ., (2015) ο.π. για περαιτέρω αναλύσεις, Ίδε επίσης Ακριβού Σ., (2020) ο.π., Κατσίφου Φ., (2022) ο.π., Κουβάτσου Ο., (2021) ο.π. και Βιδάλη Σ., Κουλούρης Ν. & Παπαχαλαράμπος Χ., (2019) ο.π.

⁴⁸ Ίδε Μιχαηλίδης Ο., *‘Διαφθορά και Διαφάνεια στη Κυπριακή Δημόσια Ζωή’* εις Κουράκης Ν. & Κρίστη Α.Σ. (Σάκκουλας, 2015) ο.π. Μπιτζιλέκης Ν., (2009) ο.π. καθώς και Καλλίρης Κ., (2016) ο.π.

‘ποινικοποίηση’, η ανεπαρκής εφαρμογή των νόμων και επομένως η ατιμωρησία των διεφθαρμένων εμπλεκόμενων προσώπων, συνήθως ισχυρών⁴⁹.

Το εν λόγω φαινόμενο συνιστά, επιπλέον, μια εκ των σοβαρότερων απειλών στις κοινωνίες εφόσον δύναται να αλλοιώσει τη λειτουργικότητα και επομένως να προκαλέσει την αναποτελεσματικότητα του κρατικού μηχανισμού, με αποτέλεσμα τη διάβρωση της ποιότητας του βιοτικού επιπέδου αλλά και της ευημερίας ενός κοινωνικού συνόλου⁵⁰.

Όσον αφορά τον χρηματοοικονομικό, περαιτέρω, τομέα, ενδεχόμενη υφέρπουσα διαφθορά δύναται να πλήξει δυσμενώς την αξιοπιστία του κράτους και να αποτελέσει αντικίνητρο για επενδύσεις ή διασυνοριακές συνεργασίες και δη τροχοπέδη δια την εθνική οικονομική ανάπτυξη, διευρύνοντας κατ’ αυτόν τον τρόπο το ρίσκο και συνακόλουθα την ανασφάλεια και την αβεβαιότητα. Επιπροσθέτως, μπορεί να συνεπάγει τη διασπάθιση δημοσίων κεφαλαίων και γενικότερα την ανάρμοστη διαχείριση εθνικών πόρων, προκαλώντας ζημιά στα δημόσια οικονομικά και υποβάθμιση στην ποιότητα παρεχόμενων δημοσίων υπηρεσιών⁵¹.

3. ΘΕΣΜΙΚΟ ΚΑΙ ΠΟΙΝΙΚΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΣ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Ένεκα της παγκόσμιας εξάπλωσης της διαφθοράς με ανησυχητικές διαστάσεις, επηρεάζοντας δη ευρέως και όλα τα κράτη διεθνώς, κατέστη αναπόφευκτα επιτακτική η ενίσχυση της διακρατικής συνεργασίας υπό πολυδιάστατων συντονισμένων στρατηγικών δράσεων για

⁴⁹ Ίδε Κουβάτσου Ο., (2021) ο.π.

⁵⁰ Ίδε Καιάφα - Γκιμπάντι Μ., (2014) ο.π., σελ.: 695-697. Ίδε, επιπρόσθετα, Κατσίφου Φ., (2022) ο.π.

⁵¹ Ίδε Μιχαηλίδης Ο., (2014) ο.π., Μιχαηλίδης Ο., ‘Διαφθορά και Διαφάνεια στη Κυπριακή Δημόσια Ζωή’ εις Κουράκης Ν. & Κρίστη Α.Σ. (Σάκκουλας, 2015) ο.π. καθώς και Ακριβού Σ., (2020) ο.π.

προσπάθεια αντιμετώπισης της. Συνακόλουθα, εδώ και αρκετά έτη διαρκεί η ποινικοποίηση του φαινομένου αυτού από όλα τα έθνη σε παγκόσμια βάση⁵².

Έχουν δημιουργηθεί, δε, σχετικοί θεσμοί και οργανισμοί που λειτουργούν και συνεργάζονται σε διάφορα επίπεδα, ήτοι, σε διεθνές, ευρωπαϊκό καθώς και εθνικό, όπως, λόγου χάρη, ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ), η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η Ανεξάρτητη Αρχή κατά της Διαφθοράς, αντίστοιχα, οι οποίοι προσβλέπουν τη σύσταση και επαρκή εφαρμογή των κανονισμών με απώτερο σκοπό την αποτροπή και εν τέλει εξάλειψη της διαφθοράς. Περιπλέον, η ύπαρξη διεθνών συνθηκών καθώς και εθνικών Νομοθετημάτων και/ή Κανονισμών επί τούτου, συμβάλλουν στην αναχαίτηση καθώς και καταπολέμηση του φαινομένου αυτού⁵³.

Στην παρούσα ενότητα θα σκιαγραφηθεί, ουσιαστικά, κατά το βαθμό του εφικτού, το θεσμικό καθώς ειδικότερα και το υφιστάμενο ποινικό νομοθετικό πλαίσιο διέπον και που τυγχάνει εφαρμογής εις το εθνικό επίπεδο κατά της διαφθοράς.

3.1 Θεσμικό Πλαίσιο

Διεθνείς και Ευρωπαϊκοί Θεσμοί/Οργανισμοί

Οι κυριότεροι εκ των προαναφερόμενων αυτών θεσμών και Οργανισμών των οποίων με τους οποίους η Κυπριακή Δημοκρατία έχει μάλιστα κυρώσει σχετικές συμβάσεις ή/και αποτελεί

⁵² Χρυσικός Δ. & Βλάσσης Δ., 'Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά της Διαφθοράς ως μεταίχμιο και σημείο αναφοράς των δράσεων της διεθνούς κοινότητας' (2004) ΠοινΔικ, σ.723-727

⁵³ Ίδε Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, 'Εθνική Στρατηγική κατά της Διαφθοράς', Απρίλιος 2017

μέλος ή/και τυγχάνει από μέρους τους αξιολόγησης, καθοδήγησης καθώς και παροχής συνδρομής για τα θέματα της διαφοράς έχουν ως ακολούθως.

Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ)

Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών, θέλοντας να δημιουργήσει ένα ενιαίο μέτωπο για την αντιμετώπιση της διαφθοράς, ανέπτυξε ένα Παγκόσμιο πρόγραμμα εναντίων της στο πλαίσιο του Κέντρου για την Διεθνή Πρόληψη Εγκλήματος (Centre for International Crime Prevention) αποσκοπώντας τη παροχή συνδρομής καθώς και κατευθυντήριων γραμμών προς τα κράτη μέλη για την αποτελεσματικότερη και αποδοτικότερη αποτροπή και καταπολέμηση της διαφθοράς και κατάχρησης εξουσίας για προσωπικό όφελος.

Δια μέσω αυτού του προγράμματος προωθείται και η διεθνή διαφάνεια με βάση τη δημιουργία μηχανισμών ελέγχου, την υιοθέτηση στρατηγικών για καταπολέμηση διαφθοράς μέσω κοινών πληροφοριών και διεθνούς συνεργασίας αλλά δυνάμει και των διατάξεων που περιλαμβάνονται στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά της Διαφθοράς (UNCAC)⁵⁴, η οποία είναι μια νομικά δεσμευτική διεθνή πράξη για τα κράτη που την επικύρωσαν.

Η εν λόγω Σύμβαση, η οποία αποτελεί και την πιο πρόσφατη προσπάθεια σε επίπεδο διεθνούς δικαίου για καταπολέμηση της διαφθοράς, προβλέπει για την αντιμετώπιση της διαφθοράς υπό τριών κεντρικών αξόνων δράσης - την πρόληψη (κεφάλαιο II), την ποινικοποίηση και ποινική

⁵⁴ Ημερομηνίας 31/10/2003 αλλά η οποία τέθηκε σε ισχύ το έτος 2005. Ίδε United Nations Convention against Corruption, New York 2004. Ίδε επίσης Χρυσικός Δ. & Βλάσσης Δ., (2004), ο.π.

καταστολή της (κεφάλαιο III) και την διεθνή συνεργασία (κεφάλαιο IV) - που ουσιαστικά αλληλοσχετίζονται μεταξύ τους⁵⁵.

Η παραπάνω Σύμβαση υπό του ΟΗΕ έχει κυρωθεί, περαιτέρω, και από την Κυπριακή Δημοκρατία δυνάμει του περί της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά της Διαφθοράς (Κυρωτικό) Νόμο του 2008⁵⁶ και προνοεί, μεταξύ άλλων, για ανάκτηση, κατάσχεση και δήμευση προϊόντων προερχόμενων από παράνομες δραστηριότητες ή πράξεις διαφθοράς, ισότητα πρόσβασης σε δημόσιες συμβάσεις καθώς και για μέτρα που δέον να ληφθούν σε εθνικό επίπεδο για την ποινικοποίηση δωροδοκίας και δωροληψίας από μέρους ημεδαπών και αλλοδαπών δημοσίων υπαλλήλων και/ή λειτουργών⁵⁷. Η Σύμβαση προβαίνει, περαιτέρω δε, σε διαχωρισμό της έννοιας της διαφθοράς από την δωροδοκία αφού ποινικοποιεί και άλλες συμπεριφορές, όπως αυτή της άσκησης επιρροής και της κατάχρησης εξουσίας⁵⁸.

Αξίζει να σημειωθεί ότι και η ίδια η Ευρωπαϊκή Ένωση, δια της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, έχει υπογράψει και δη κυρώσει την Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά της Διαφθοράς (UNCAC) και ως εκ τούτου αποτελεί Συμβαλλόμενο Μέρος αυτής.

⁵⁵ Ο.π.; ίδε επίσης Καϊάφα - Γκμπάντι, Μ., 'Ποινική καταστολή της διαφθοράς στο δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα: το νομοθετικό πλαίσιο της Ε.Ε. στην ευρύτερη διεθνή σκηνή και το εθνικό μας δίκαιο' (2010) ΠοινΧρ, σ.6-

⁵⁶ Ν. 25(III)/2008

⁵⁷ Ίδε United Nations Convention against Corruption, New York 2004. Ίδε Μπαβέλης Δ., 'Η ποινική αντιμετώπιση της διαφθοράς στο δημόσιο τομέα υπό το πρίσμα των διατάξεων της δωροληψίας-δωροδοκίας υπαλλήλου του Ποινικού Κώδικα' (2015) σελ.: 24-25

⁵⁸ Ο.π., σελ.: 25

Ευρωπαϊκή Ένωση

Για την αντιμετώπιση της διαφθοράς, η Ε.Ε. ενθαρρύνει όλα τα κράτη μέλη της να λάβουν τα απαραίτητα συγκεκριμένα μέτρα καθώς επίσης να αξιοποιήσουν και τα υφιστάμενα μέσα για την εξάλειψη και/ή καταπολέμηση της διαφθοράς⁵⁹. Επιπροσθέτως, συμμετέχει η ίδια σε συνεργασίες και κοινοπραξίες με άλλους διεθνείς οργανισμούς που στόχο έχουν την πάταξη της διαφθοράς. Ιδιαίτερη βαρύτητα δίδεται στις προσπάθειες συντονισμού των ενεργειών της Ε.Ε. με αυτές των ΗΠΑ και άλλων διεθνών οργανισμών, όπως το Συμβούλιο της Ευρώπης, μέσω της συμμετοχής της ΕΕ στην [ομάδα κρατών κατά της δωροδοκίας του Συμβουλίου της Ευρώπης \(GRECO\)](#)⁶⁰.

Η ΕΕ μάχεται ενεργά κατά της διαφθοράς, δημοσιεύοντας δε και έκθεση ανά διετία για την καταπολέμηση του φαινομένου⁶¹. Αξίζει να αναφερθεί, περαιτέρω, ότι ως όργανο διερεύνησης απάτης κατά του προϋπολογισμού της Ε.Ε. και της διαφθοράς εις βάρος των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων θεσπίστηκε και η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF), η οποία εντοπίζει και αναπτύσσει πολιτική για την καταπολέμηση της διαφθοράς που διαπράττεται εις βάρος των οργάνων της Ε.Ε. και δημοσιεύει ετήσιες εκθέσεις επί του θέματος⁶².

⁵⁹ Ίδε EUR-Lex, 'Καταπολέμηση της Δωροδοκίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση' (2019)

⁶⁰ Ο.π.

⁶¹ UN Office of High Commissioner for Human Rights, 'EU Contribution on EU-level Anticorruption Policy/Practice' (2019)

⁶² European Anti-Fraud Office (OLAF), 'The OLAF Report 2021' (2021)

Το Συμβούλιο της Ευρώπης

Το Συμβούλιο της Ευρώπης είναι διεθνής, διακυβερνητικός οργανισμός που ιδρύθηκε το 1949 δυνάμει της Συνθήκης του Λονδίνου και στον οποίο συμμετέχουν 46 κράτη⁶³. Σαν ο παλαιότερος οργανισμός που αποσκοπεί στην ευρωπαϊκή ενοποίηση, δίνει έμφαση στην προστασία ανθρωπίνων δικαιωμάτων, την ενθάρρυνση, ανάπτυξη και πολιτισμική συνεργασία μεταξύ των κρατών στην Ευρώπη καθώς και την υπεράσπιση και προστασία του κράτους δικαίου. Πέραν τούτων, το Συμβούλιο της Ευρώπης συνέρχεται για την επίλυση προβλημάτων που απασχολούν την ευρωπαϊκή κοινότητα και έτσι βοηθά στην διατήρηση της δημοκρατικής σταθερότητας δυνάμει στήριξης των νομικών, πολιτικών και συνταγματικών προτύπων.

Στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων του Συμβουλίου της Ευρώπης έχει θεσπισθεί η Ομάδα Κρατών κατά της Διαφθοράς (GRECO)⁶⁴, σημαντικό όργανο δυνάμει του οποίου το Συμβούλιο ελέγχει και καταπολεμά την διαφθορά. Ο μηχανισμός αυτός παρακολουθεί και αξιολογεί την ορθή εφαρμογή από μέρους των κρατών μελών των δύο διεθνών Συμβάσεων που έχουν υιοθετηθεί από την Επιτροπή, ήτοι, της Σύμβασης Ποινικής Νομοθεσίας σχετικά με την Διαφθορά καθώς και της Σύμβασης Αστικής Νομοθεσίας σχετικά με την Διαφθορά, και καταρτίζει έκθεση υποβάλλοντας διάφορες συστάσεις.

Η Κυπριακή Δημοκρατία έχει κυρώσει την Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Ποινικοποίηση της Διαφθοράς δια των Κυρωτικών Νόμων Ν.23(III)/2000 και Ν.22(III)2012⁶⁵,

⁶³Ίδε Council of Europe

⁶⁴ Κατά την ίδρυση του δυνάμει μερικής συμφωνίας το 1999 η GRECO απαρτιζόταν από 17 κράτη μέλη του Συμβουλίου μόνο, αριθμός που έχει πλέον αυξηθεί στα 50 κράτη μέλη. Το GRECO είναι ανοιχτό και σε μη Ευρωπαϊκά κράτη, με αξιοσημείωτη την συμμετοχή των ΗΠΑ. Ίδε αναλυτικότερα Group of States Against Corruption (GRECO)

⁶⁵ Ίδε τον περί της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Ποινικοποίηση της Διαφθοράς (Κυρωτικό) Νόμο του 2000 (Ν.23(III)/2000)

καθώς και το Πρωτόκολλο αυτής με τον περί του Προσθέτου Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Ποινικοποίηση της Διαφθοράς (Κυρωτικό) Νόμο 22(III)/2006⁶⁶.

Συνοπτικά και στο βαθμό που αφορά την παρούσα, στη Σύμβαση υφίστανται διατάξεις για την ενεργητική και παθητική δωροδοκία εθνικών δημόσιων υπαλλήλων (Άρθρα 2 και 3), αλλοδαπών δημοσίων υπαλλήλων (Άρθρο 5), δωροδοκία υπαλλήλων διεθνών οργανισμών (άρθρο 9), μελών κοινοβουλευτικών συνελεύσεων, διεθνών ή υπερεθνικών οργανισμών, δικαστών και υπαλλήλων διεθνών δικαστηρίων (Άρθρα 10 έως 11), την εμπορία επιρροής (Άρθρο 12) το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος ως προϊόν εγκλήματος διαφθοράς (Άρθρο 13) καθώς και λογιστικά αδικήματα που έχουν συνιστούν ή έχουν σχέση με αδικήματα διαφθοράς⁶⁷.

Διεθνής Ακαδημία κατά της Διαφθοράς

Η Διεθνής Ακαδημία κατά της Διαφθοράς ιδρύθηκε το 2010 από την INTERPOL, το Γραφείο των Ηνωμένων Εθνών για τα Ναρκωτικά και το Έγκλημα (UNODC), την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF), τη Δημοκρατία της Αυστρίας και άλλους ενδιαφερόμενους φορείς και έχει⁶⁸ καθεστώς Διεθνούς Οργανισμού⁶⁹. Είναι ένας διεθνής, καινοτόμος, ανεξάρτητος και παγκοσμίου φήμης οργανισμός ο οποίος ουσιαστικά ενδυναμώνει τους επαγγελματίες σε θέματα καταπολέμησης της διαφθοράς. Αποσκοπεί στη

⁶⁶ Ίδε τον περί του Προσθέτου Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Ποινικοποίηση της Διαφθοράς (Κυρωτικό) Νόμο του 2006 (Ν.22(III)/2006)

⁶⁷ Ίδε περί της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Ποινικοποίηση της Διαφθοράς (Κυρωτικό) Νόμο του 2000 (Ν.23(III)/2000)

⁶⁸ Από τις 8 Μαρτίου 2011

⁶⁹ Ίδε International Anti-Corruption Academy (IACA) <διαθέσιμο στην: <https://www.iaca.int/who-we-are/about-us/guiding-principles.html>>

μελέτη της διαφθοράς και των πρακτικών αντιμετώπισής της και λειτουργεί ως κέντρο έρευνας και εξειδίκευσης για εκπαίδευση, κατάρτιση και επιμόρφωση, παροχή τεχνογνωσίας και πλατφόρμας ανάπτυξης συνεργασιών, δικτύωσης και βιώσιμων στρατηγικών στον τομέα της καταπολέμησης της διαφθοράς⁷⁰.

Σημειώνεται, δε, ότι η Κυπριακή Δημοκρατία κατά το 2011 κύρωσε τη Συμφωνία για την ίδρυση της Διεθνούς Ακαδημίας κατά της Διαφθοράς (IACA) με Νόμο⁷¹ και από τις 13/10/2011 η Κύπρος θεωρείται επίσημα μέλος της IACA.

Παγκόσμια Τράπεζα

Η Παγκόσμια Τράπεζα φέρει την ιδιότητα διεθνούς χρηματοπιστωτικού ιδρύματος με δεδηλωμένο σκοπό την μείωση της φτώχειας και γενικότερα ενασχολείται ενεργά με το φαινόμενο της διαφθοράς. Συγκεκριμένα, εκπονεί στρατηγικές και σχέδια δράσης κατά του φαινομένου και προτείνει την εφαρμογή αυτών σε κράτη⁷², πιο πρόσφατα την κοινή έκθεση με τον ΟΟΣΑ (Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης) στην οποία τονίζεται η ανάγκη ενίσχυσης της συνεργασίας μεταξύ των φορολογικών αρχών και αρχών καταπολέμησης διαφθοράς έτσι ώστε να εξασφαλιστεί η καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, της δωροδοκίας και άλλων μορφών διαφθοράς⁷³.

⁷⁰ Ο.π.

⁷¹ Ίδε τον περί της Συμφωνίας για την Ίδρυση της Διεθνούς Ακαδημίας κατά της Διαφθοράς ως Διεθνούς Οργανισμού (Κυρωτικό) Νόμο του 2011 (Ν.19(III)/2011)

⁷² Ίδε World Bank, ‘*Combating Corruption*’ (2021)

⁷³ Ίδε Brief, ‘*ΟΟΣΑ – Παγκόσμια Τράπεζα: Προτάσεις κατά φοροδιαφυγής και Διαφθοράς*’ (2018)

Εθνικοί

Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου

Η Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου είναι ανεξάρτητη Υπηρεσία η οποία ιδρύθηκε με τον περί Εσωτερικού Ελέγχου Νόμο του 2003⁷⁴, η θέσπιση του οποίου επήλθε στο πλαίσιο ανάγκης εκσυγχρονισμού και αναμόρφωσης της Δημόσιας Υπηρεσίας καθώς και απαιτήσεων γύρω από την καλή διακυβέρνηση. Η Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου αποσκοπεί, βασικά δε, στην καλή διακυβέρνηση των εθνικών Κρατικών Υπηρεσιών, ήτοι, μεταξύ άλλων, τη Δημόσια Εκπαιδευτική Υπηρεσία, την Αστυνομία, το Στρατό και την Εθνική Φρουρά, μέσω διενέργειας εσωτερικών ελέγχων μέσα από εξετάσεις, αξιολογήσεις και μελέτες ως προς την αποτελεσματικότητα, οικονομικότητα και ακεραιότητα των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου καθώς και παροχής συμβουλευτικών κατευθυντήριων γραμμών. Αποσκοπώντας περαιτέρω ενδυνάμωση αλλά και ανεξαρτητοποίηση προσδοκώντας επαρκή εδραίωση ενός συστήματος ελέγχων, δημιούργησε σταδιακά υπό θεσμικές ρυθμίσεις αποκεντρωμένες μονάδες εσωτερικού ελέγχου εις διάφορα Υπουργεία που υπάγονται στην κεντρική ανεξάρτητη Υπηρεσία⁷⁵.

Μονάδα Καταπολέμησης Αδικημάτων Συγκάλυψης (ΜΟ.Κ.Α.Σ.)

Η Μονάδα Καταπολέμησης Αδικημάτων Συγκάλυψης (ΜΟ.Κ.Α.Σ.) ιδρύθηκε⁷⁶ και λειτουργεί σκοπώντας την καταπολέμηση του ξεπλύματος παράνομου χρήματος, κάτι το οποίο επιδιώκει

⁷⁴ Ν. 114(Ι)/2003

⁷⁵ Ίδε περαιτέρω ιστοσελίδα Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου

⁷⁶ Ιδρύθηκε το 1996 βάσει του Άρθρου 54 του Περί Συγκάλυψης, Έρευνας και Δήμευσης Εσόδων από Ορισμένες Εγκληματικές Πράξεις Νόμου 61(Ι)/1996 ο οποίος αργότερα αντικαταστάθηκε από τον, εν ισχύ πλέον, περί της Παρεμπόδισης και Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Παράνομες Δραστηριότητες Νόμο (Ν. 188(Ι)/2007)

μέσα από συνεργασία και ανταλλαγή πληροφοριών με αντίστοιχες Μονάδες στο εξωτερικό, καθώς και έκδοση διαταγμάτων μέσω Δικαστηρίου για αποκάλυψη, παγώματος και δήμευσης περιουσιακών στοιχείων. Ουσιαστικά, συνιστά το εθνικό κέντρο αρμόδιο να ζητά, παραλαμβάνει, αναλύει και διοχετεύει πληροφορίες σε σχέση με αναφορές ύποπτων συναλλαγών και άλλες συναφείς πληροφορίες, αναφορικά με ενδεχόμενα αδικήματα νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και αδικήματα χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Η Μονάδα τελεί υπό τον Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας και απαρτίζεται από αντιπροσώπους αυτού, του Αρχηγού της Αστυνομίας, του Τμήματος Τελωνείων καθώς και λογιστές και οικονομικούς αναλυτές⁷⁷.

Δυνάμει του Άρθρου 55 του Ν. 188(Ι)/2007 που διέπει τη λειτουργία της, η Μονάδα είναι, μεταξύ άλλων, υπεύθυνη για τη λήψη, αξιολόγηση και ανάλυση ύποπτων συναλλαγών που υποβάλλονται από πρόσωπα που ασκούν χρηματοοικονομικές ή άλλες δραστηριότητες ή άλλα πρόσωπα, σε σχέση με αδικήματα νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, σχετιζόμενα γενεσιουργά αδικήματα και αδικήματα χρηματοδότησης της τρομοκρατίας⁷⁸.

Ως αναφέρεται αυτούσια εξάλλου στον ίδιο τον επίσημο ιστότοπο της Μονάδας, ο Νόμος προνοεί για την υποχρεωτική αναφορά ύποπτων συναλλαγών στη ΜΟ.Κ.Α.Σ., και την υποχρέωση για λήψη προληπτικών μέτρων (π.χ. εξακρίβωση της ταυτότητας πελατών, τήρησης αρχείων κ.λ.π.) που εφαρμόζονται σε όλα τα πρόσωπα που απασχολούνται σε χρηματοοικονομικές δραστηριότητες, περιλαμβανομένων των δικηγόρων και 26 ελεγκτών.

⁷⁷ Ίδε σχετικά ιστοσελίδα Μονάδα Καταπολέμησης Αδικημάτων Συγκάλυψης (ΜΟ.Κ.Α.Σ.)

⁷⁸ Ίδε σχετικά περί της Παρεμπόδισης και Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Παράνομες Δραστηριότητες Νόμο του 2007 (Ν. 188(Ι)/2007)

Επιπρόσθετα, η Μονάδα έχει αρμοδιότητα σε θέματα πολιτικής, αναφορικά με τη λήψη μέτρων για την καταπολέμηση του ξεπλύματος παράνομου χρήματος, συνεχούς ενημέρωσης και λήψης πρωτοβουλιών για εκπαίδευση, τόσο του ιδιωτικού όσο και του δημόσιου τομέα. Με βάση τις σχετικές πρόνοιες της νομοθεσίας και τις εγκυκλίους των Εποπτικών Αρχών, η Μονάδα συνεργάζεται στενά με όλα τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα⁷⁹.

Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας - Νομική Υπηρεσία

Ο Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας αποτελεί ανεξάρτητο θεσμό και δη η Νομική Υπηρεσία, της οποίας και προΐσταται, είναι συναφώς ανεξάρτητη Υπηρεσία η οποία δεν υπάγεται σε κανένα Υπουργείο. Διορίζεται, όπως και ο Βοηθός αυτού, επιλεγόμενος μεταξύ νομομαθών ανώτατου επαγγελματικού και ηθικού επιπέδου και υπηρετεί και δεν απολύεται παρά μόνο υπό τους ίδιους επακριβώς όρους και κατά τον τρόπο που απολύονται οι Δικαστές του Ανωτάτου Δικαστηρίου. Έχει, δε, την αποκλειστική εξουσία κατά την εύλογη κρίση του προς το δημόσιο συμφέρον να κινεί, διεξάγει, επιλαμβάνεται και συνεχίζει ή διακόπτει οποιαδήποτε διαδικασία ή διατάσσει δίωξη εναντίον οποιουδήποτε προσώπου στη Δημοκρατία για οποιοδήποτε αδίκημα. Η εξουσία αυτή μπορεί να ασκείται από τον ίδιο το Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας είτε αυτοπροσώπως είτε μέσω υπαλλήλων που υπάγονται σε αυτόν και ενεργούν υπό και σύμφωνα με τις οδηγίες του⁸⁰.

Δέον να επισημανθεί ότι ο σκοπός της δια του Συντάγματος, κατά την τότε σύσταση της Δημοκρατίας, ‘ανεξαρτησίας’ αυτής, αποσκοπούσε ακριβώς στην προσπάθεια υπεκφυγής τυχών περιπτώσεων διαφθοράς και διασφάλισης των δημοκρατικών ιδεωδών.

⁷⁹ Ίδε σχετικά υπότιτλο ‘Εξουσίες και Αρμοδιότητες’ στην ιστοσελίδα Μονάδα Καταπολέμησης Αδικημάτων Συγκάλυψης (ΜΟ.Κ.Α.Σ.)

⁸⁰ Ίδε Άρθρα 112-114 του Συντάγματος της Κυπριακής Δημοκρατίας

Ο Γενικός Εισαγγελέας έχει, περιπλέον, καταλυτικό ρόλο στον αγώνα για την καταπολέμηση της διαφθοράς, εφόσον σύμφωνα με το άρθρο 6 του Περί Πρόληψης Διαφθοράς Νόμου⁸¹, δεν δύναται να εγερθεί δίωξη για αδίκημα διαφθοράς που αφορά στον Νόμο εκτός και αν δώσει την συγκατάθεσή του. Ακόμα και με την μόλις πρόσφατη σύσταση της Ανεξάρτητης Αρχής κατά της Διαφθοράς⁸² η εξουσία διενέργειας δίωξης σε τέτοιες περιπτώσεις παραμένει εις τον Γενικό Εισαγγελέα.

Επιπροσθέτως, σε περίπτωση που διαφανεί ότι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας ή υπουργός ή αξιωματούχος διορισμένος βάσει του Συντάγματος από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας ή το Υπουργικό Συμβούλιο είναι εμπλεκόμενο(ι) σε τέτοιου τύπου ή είδους αδικήματα, τότε, σύμφωνα με τον Περί Ερευνητικών Επιτροπών Νόμο⁸³, ο Γενικός Εισαγγελέας δύναται να διορίσει Ερευνητική Επιτροπή⁸⁴ μέσω Διατάγματος, η οποία να αποτελείται από τουλάχιστον τρεις Επιτρόπους και η οποία θα εξετάζει τέτοιας φύσης ζητήματα για αναφορά στο Γενικό Εισαγγελέα.

Ανεξάρτητη Αρχή κατά της Διαφθοράς

Η εν λόγω εθνική Ανεξάρτητη Αρχή κατά της Διαφθοράς συστάθηκε πρόσφατα δυνάμει του περί της Σύστασης και Λειτουργίας της Ανεξάρτητης Αρχής κατά της Διαφθοράς Νόμου του 2022⁸⁵ ως ενός εκ των αδήριτων λαμβανομένων μέτρων για σκοπούς αναχαίτισης και/ή καταπολέμησης της διαφθοράς.

⁸¹ Κεφ. 161

⁸² Δυνάμει του περί της Σύστασης και Λειτουργίας της Ανεξάρτητης Αρχής κατά της Διαφθοράς Νόμου του 2022 (19(I)/2022)

⁸³ Κεφ. 44

⁸⁴ Σημειώνεται ότι τέτοια εξουσία υπέχει και το Υπουργικό Συμβούλιο

⁸⁵ Ν.19(I)/2022

Σύμφωνα με τον σχετικό Νόμο, καθιδρύεται η Αρχή κατά της Διαφθοράς, η οποία έχει εξουσίες και αρμοδιότητες που προβλέπονται στον παρόντα Νόμο ή οποιοδήποτε άλλο Νόμο⁸⁶. Συγκροτείται, δε, από τον Επίτροπο Διαφάνειας και ακόμη τέσσερα (4) μέλη τα οποία διορίζονται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας⁸⁷ με βάση την καθορισμένη διαδικασία⁸⁸. Τονίζεται ότι βάσει του Νόμου συστήνεται Γνωμοδοτικό Συμβούλιο για την κατάρτιση καταλόγου υποψηφίων προς διορισμό στην Αρχή⁸⁹, το οποίο επενεργεί σύμφωνα με τα προβλεπόμενα⁹⁰.

Της τοιαύτης Αρχής προΐσταται ο Επίτροπος Διαφάνειας ο οποίος και εκτελεί χρέη προέδρου⁹¹, ενώ τα μέλη της Αρχής διορίζονται για περίοδο χρόνου που δεν θα υπερβαίνει τα

⁸⁶ Ίδε Άρθρο 3(1) του Ν.19(I)/2022

⁸⁷ Ίδε Άρθρο 3(2) του Ν.19(I)/2022

⁸⁸ Βάσει της οποίας προτείνεται τριπλάσιος αριθμός για τη θέση του Επιτρόπου Διαφάνειας και τριπλάσιος αριθμός για τη θέση των τεσσάρων (4) μελών αυτής - ίδε περαιτέρω Άρθρο 3(3)(γ) του σχετικού Νόμου προς τούτο

⁸⁹ Πρωτόγνωρο για εθνικά Κυπριακά δρώμενα, δέον να λεχθεί, και το οποίο απαρτίζεται από έναν (1)

αφυπηρητήσαντα δικαστή του Ανωτάτου Δικαστηρίου, ο οποίος διορίζεται ύστερα από εισήγηση του Ανωτάτου Δικαστηρίου, τον πρόεδρο της Κυπριακής Ακαδημίας Επιστημών, Γραμμάτων και Τεχνών, τον πρόεδρο του Παγκύπριου Δικηγορικού Συλλόγου, τον πρόεδρο του Συνδέσμου Εγκεκριμένων Λογιστών Κύπρου και τον πρόεδρο της Συνόδου των Πρυτάνεων των Κυπριακών Πανεπιστημίων - ίδε Άρθρο 3(3)(α) του Ν.19(I)/2022.

Σημειώνεται, επιπλέον, ότι από την ανάληψη των καθηκόντων του έκαστο μέλος του Γνωμοδοτικού Συμβουλίου δίδει γραπτή διαβεβαίωση ότι δεν έχει οποιοδήποτε οικονομικό ή άλλο συμφέρον, άμεσο ή έμμεσο, ή οποιαδήποτε άλλη ιδιάζουσα σχέση ή οποιαδήποτε εξ αίματος συγγένεια μέχρι τέταρτου (4ου) βαθμού ή εξ αγχιστείας συγγένεια μέχρι δευτέρου (2ου) βαθμού με πρόσωπο το οποίο προτείνεται για διορισμό και σε περίπτωση ύπαρξης τέτοιας σχέσης, το μέλος του Γνωμοδοτικού Συμβουλίου οφείλει να αποκαλύψει το συμφέρον, τη σχέση ή τη συγγένεια αυτή και να αποσυρθεί από τη σχετική συνεδρία - ίδε Άρθρο 3(3)(δ) του Ν.19(I)/2022

⁹⁰ Ίδε εκ νέου Άρθρο 3(3)(γ) του σχετικού Νόμου προς τούτο

⁹¹ Άρθρο 3(4) του Ν.19(I)/2022

έξι (6) χρόνια, χωρίς δυνατότητα επαναδιορισμού τους⁹². Όσον αφορά την λειτουργία της, απαρτία αποτελεί τουλάχιστον η παρουσία τριών (3) εκ των μελών της, οι αποφάσεις της δέον να λαμβάνονται με πλειοψηφία των παρόντων μελών, εκτός σε περιπτώσεις ισοψηφίας όπου ο πρόεδρος ή αναπληρών αυτού έχει δεύτερη ή νικήσα ψήφο και κατά κάθε συνεδρία επιβάλλεται όπως τηρούνται πρακτικά στα οποία καταχωρίζονται τα εκάστοτε εκεί διαμειφθέντα⁹³.

Ως μέλη της Αρχής διορίζονται, περαιτέρω και ως ο Νόμος ρητά προνοεί, πρόσωπα εγνωσμένου κύρους και ανώτατου ηθικού επιπέδου, τα οποία και είναι ικανά να συμβάλουν στην εκπλήρωση της αποστολής της Αρχής⁹⁴. Δέον να διακρίνονται, επιπροσθέτως, για τον επαγγελματισμό, την αποδοτικότητα, την αποτελεσματικότητα, το ήθος, τη διαγωγή, την υπευθυνότητα, την ευσυνειδησία, την ακεραιότητα και την εντιμότητά τους⁹⁵.

Ουδείς διορίζεται μέλος της Αρχής, δε, εάν έχει καταδικαστεί για αδίκημα που ενέχει έλλειψη τιμιότητας ή ηθική αισχρότητα ή έχει κηρυχθεί σε πτώχευση σύμφωνα με τις διατάξεις του περί Πτώχευσης Νόμου ή δεν έχει εκπληρώσει τις οφειλές του στο δημόσιο μέχρι και το έτος που προηγείται του αμέσως προηγούμενου έτους του διορισμού του⁹⁶. Ούτε διορίζεται ή παραμένει μέλος της Αρχής οιοδήποτε πρόσωπο που έχει διατελέσει υπουργός ή υφυπουργός κατά τη διάρκεια θητείας του εν ενεργεία Προέδρου της Δημοκρατίας κα, τηρουμένων των προαναφερθέντων, οιοδήποτε πρόσωπο που κατά τα δύο (2) τελευταία έτη πριν από το

⁹² Άρθρο 3(5) του Ν.19(Ι)/2022

⁹³ Ίδε περαιτέρω Άρθρο 4 του Ν.19(Ι)/2022

⁹⁴ εκ των οποίων ο Επίτροπος Διαφάνειας και μόνο ένα εκ των μελών είναι νομομαθείς με πολυετή πείρα και μόνο ένα εκ των μελών της είναι λογιστής ή ελεγκτής εγνωσμένου κύρους με πολυετή πείρα - ίδε Άρθρο 5(1) του Ν.19(Ι)/2022

⁹⁵ Ίδε Άρθρο 5(4) του Ν.19(Ι)/2022

⁹⁶ Ίδε Άρθρο 5(3) του Ν.19(Ι)/2022

επικείμενο διορισμό διατελεί ή έχει διατελέσει υπουργός, υφυπουργός, βουλευτής, ευρωβουλευτής, δημόσιος υπάλληλος, δημόσιος εκπαιδευτικός λειτουργός, μέλος της Αστυνομίας, μέλος της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας Κύπρου ή μέλος των Ένοπλων Δυνάμεων, δήμαρχος ή υπάλληλος τοπικής αρχής ή νομικού προσώπου ή οργανισμού κοινής ωφελείας που ιδρύθηκε με Νόμο για το δημόσιο συμφέρον ή κατέχει ή κατείχε κομματικό αξίωμα.

Περιπλέον, τα μέλη της Αρχής κατά τη διάρκεια της θητείας τους δεν επιτρέπεται να κατέχουν οποιαδήποτε άλλη θέση ή αξίωμα στη Δημοκρατία και/ή να απασχολούνται σε οποιαδήποτε άλλη εργασία με αμοιβή⁹⁷.

Ο Νόμος προβλέπει και δια το Ασυμβίβαστο και συγκεκριμένα νομοθετεί ότι Μέλος της Αρχής δεν δύναται να συμμετέχει, άμεσα ή έμμεσα σε οποιαδήποτε ενέργεια ή συναλλαγή, προς όφελος του ιδίου ή τρίτου προσώπου, ή να έχει επαγγελματικό ή προσωπικό συμφέρον σε αντικείμενο που εμπίπτει στις αρμοδιότητες της Αρχής και σε αντίθετη περίπτωση παύει από τη θέση μέλους της Αρχής ανεξαρτήτως ποινικής ή όχι ευθύνης. Κατ' επέκταση, μέλος της Αρχής δεν δύναται να μετέχει στην άσκηση εξουσιών ή/και στη λήψη αποφάσεων της Αρχής σε περίπτωση που το θέμα αφορά πρόσωπο συνδεδεμένο με αυτό⁹⁸.

⁹⁷ Ίδε Άρθρο 5(6) του Ν.19(I)/2022

⁹⁸ Άρθρο 15 του Ν.19(I)/2022 - για τους σκοπούς του παρόντος εδαφίου, «συνδεδεμένα πρόσωπα» αναφορικά με μέλος της Αρχής σημαίνει (α) σύζυγο και συγγενείς εξ αίματος ή εξ αγχιστείας μέχρι τετάρτου (4ου) βαθμού, (β) εταιρεία, στην οποία μέλος της Αρχής κατέχει ή ελέγχει, άμεσα ή έμμεσα, τουλάχιστον το δέκα τοις εκατό (10%) του δικαιώματος ψήφου στη γενική συνέλευση και (γ) εταιρεία στην οποία ο/η σύζυγος ή συγγενής εξ αίματος μέχρι τετάρτου (4ου) βαθμού είναι διευθυντής/ντρια ή κατέχει ή ελέγχει άμεσα ή έμμεσα το πενήντα ένα τοις εκατό (51%) του συνολικού αριθμού των μετοχών.

Περαιτέρω, μέλος της Αρχής ή πρόσωπο το οποίο διετέλεσε μέλος της Αρχής και έλαβε γνώση πληροφοριών εκ της θέσεως του ή/και λόγω απασχόλησής του στην Αρχή, έχει υποχρέωση εχεμύθειας⁹⁹ και τήρησης του επαγγελματικού απορρήτου και παράβαση των υποχρεώσεων αυτών συνιστά ποινικό αδίκημα¹⁰⁰. Με την ανάληψη των καθηκόντων τους, τα μέλη της Αρχής δίδουν τη γραπτή συγκατάθεσή τους προς άρση του τραπεζικού απορρήτου και των τηλεπικοινωνιακών τους δεδομένων¹⁰¹.

Αποστολή της Αρχής είναι η λήψη των αναγκαίων πρωτοβουλιών και ενεργειών για τη διασφάλιση της συνεκτικότητας και της αποτελεσματικότητας των δράσεων των υπηρεσιών του δημόσιου τομέα, του ευρύτερου δημόσιου τομέα και του ιδιωτικού τομέα σε θέματα πρόληψης και καταπολέμησης πράξεων διαφθοράς, καθώς και για τη διασφάλιση, κατά τον καλύτερο και αποδοτικότερο τρόπο, της εφαρμογής, προόδου, διαχείρισης και αξιολόγησης της εκάστοτε Εθνικής Στρατηγικής κατά της Διαφθοράς¹⁰². Διερευνά, αυτεπάγγελτα ή ύστερα από υποβολή καταγγελίας, πράξεις διαφθοράς στον δημόσιο τομέα, στον ευρύτερο δημόσιο τομέα και στον ιδιωτικό τομέα¹⁰³.

⁹⁹ Υποχρέωση για όλη την περίοδο της θητείας/υπηρεσίας του καθώς και για πέντε (5) έτη μετά από την ημερομηνία λήξης αυτής ή της αποχώρησής του από τη θέση του – ίδε σχετικά περαιτέρω Άρθρο 17 του Ν.19(Ι)/2022 και εκεί προβλεπόμενες ποινές σε περίπτωση παραβίασης τούτης

¹⁰⁰ Το οποίο τιμωρείται κατά τα προβλεπόμενα από τις διατάξεις του Άρθρου 18 του Νόμου.

¹⁰¹ Άρθρο 16 του Ν.19(Ι)/2022

¹⁰² Άρθρο 6(1) του Ν.19(Ι)/2022

¹⁰³ Άρθρο 6(2) του Ν.19(Ι)/2022. Ως περιπλέον προβλέπει το εν λόγω Άρθρο, Νοείται ότι, όσον αφορά πρόσωπα του ιδιωτικού τομέα, δυνατόν να υποβάλλονται στην Αρχή καταγγελίες μόνο σε σχέση με πράξεις διαφθοράς προσώπων του ιδιωτικού τομέα στις οποίες εμπλέκονται άμεσα πρόσωπα του δημόσιου τομέα ή του ευρύτερου δημόσιου τομέα ή/και πράξεις διαφθοράς προσώπων του δημόσιου τομέα ή του ευρύτερου δημόσιου τομέα στις οποίες εμπλέκονται πρόσωπα του ιδιωτικού τομέα.

Ορίζεται, επιπροσθέτως, ως η αρμόδια αρχή για το συντονισμό των δράσεων των υπηρεσιών του δημόσιου τομέα, του ευρύτερου δημόσιου τομέα και του ιδιωτικού τομέα για την πρόληψη και την καταπολέμηση πράξεων διαφθοράς σε εθνικό επίπεδο¹⁰⁴. Οι αρμοδιότητες και οι εξουσίες που εναπόκεινται σε αυτήν παρέχονται εξαντλητικά και αναλυτικά δυνάμει των σχετικών διατάξεων του Νόμου. Ενδεικτικά, αναμεταξύ και άλλων, αναφέρεται ότι εποπτεύει και αξιολογεί τις δράσεις των υπηρεσιών του δημόσιου τομέα και του ευρύτερου δημόσιου τομέα σε θέματα πρόληψης και καταπολέμησης πράξεων διαφθοράς και συντάσσει αυτεπάγγελτα εκθέσεις με απόψεις, εισηγήσεις και προτάσεις προς τούτο δια μέσω και επαφών, διαβουλεύσεων και συνεργασίας με μη κυβερνητικούς οργανισμούς, επαγγελματικούς συνδέσμους, οργανωμένα σύνολα και με αντίστοιχες αρχές της Δημοκρατίας και του εξωτερικού, δέχεται καταγγελίες και λαμβάνει πληροφορίες και δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που σχετίζονται με πράξεις διαφθοράς στο δημόσιο τομέα και στον ευρύτερο δημόσιο τομέα, διερευνά αυτεπάγγελτα, στο πλαίσιο της αποστολής της, οποιοδήποτε θέμα σχετίζεται με πράξεις διαφθοράς οποιασδήποτε υπηρεσίας στον δημόσιο τομέα και στον ευρύτερο δημόσιο τομέα και υποβάλλει έκθεση στην κατά περίπτωση αρμόδια αρχή και διενεργεί οποιαδήποτε άλλη εργασία εμπίπτει στο πλαίσιο συντονισμού, παρακολούθησης και αξιολόγησης των μηχανισμών πρόληψης και καταπολέμησης πράξεων διαφθοράς¹⁰⁵.

Η Αρχή και το προσωπικό αυτής κατά την εκτέλεση των αρμοδιοτήτων τους δυνάμει των διατάξεων του παρόντος Νόμου δεν ζητούν ούτε δέχονται οδηγίες από την κυβέρνηση της Δημοκρατίας ή απ' οποιοδήποτε όργανο ή αρχή λειτουργεί δυνάμει Νόμου ή απ' οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο¹⁰⁶.

¹⁰⁴ Ίδε Άρθρο 7(1) του Ν.19(Ι)/2022

¹⁰⁵ Ίδε αναλυτικά Άρθρα 7, 8 12 και 13 του Ν.19(Ι)/2022

¹⁰⁶ Άρθρο 24 του Ν.19(Ι)/2022

Διασαφηνίζεται, εν προκειμένω, ότι όλα τα προαναφερθέντα αποσκοπούν στην διασφάλιση και διατήρηση της ανεξαρτησίας, διαφάνειας και/ή αποφυγής ασυμβίβαστου και περιπτώσεων διαφθοράς από μέρους των μελών ή/και γενικότερα εντός των δομών ή όσων αφορά τις λειτουργίες και της ίδιας της Αρχής.

Εις περίπτωση που κατά την άσκηση της εξουσίας της η Αρχή διαπιστώσει ενδεχόμενη παράβαση των διατάξεων του παρόντος Νόμου ή της κειμένης νομοθεσίας, ενεργεί ως ακολούθως: (α) εάν η ενδεχόμενη παράβαση δυνατόν να συνιστά ποινικό αδίκημα δυνάμει των διατάξεων του παρόντος Νόμου ή της κειμένης νομοθεσίας, συντάσσει έκθεση και υποβάλλει αυτή, μαζί με όλα τα στοιχεία που βρίσκονται στην κατοχή της στο Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας ή (β) εάν διαπιστώσει ενδεχόμενη διάπραξη πειθαρχικού αδικήματος, συντάσσει έκθεση, με όλα τα σχετικά στοιχεία που βρίσκονται στην κατοχή της, και παραπέμπει την υπόθεση στην κατά περίπτωση αρμόδια αρχή ή υπηρεσία προς διενέργεια πειθαρχικής έρευνας, ανεξαρτήτως τυχόν ποινικής ευθύνης¹⁰⁷.

Δέον να επισημανθεί, συνακόλουθα, ότι η αρμοδιότητα και/ή εξουσία ποινικής δίωξης διατηρείται πάραυτα από τον Γενικό Εισαγγελέα της Κυπριακής Δημοκρατίας¹⁰⁸. Σε

¹⁰⁷ Άρθρο 14 του Ν.19(Ι)/2022

¹⁰⁸ Ο.π.; Ίδε επίσης Φιλελεύθερος, 'Συντονίζονται Εισαγγελία και Αρχή κατά της Διαφθοράς', 10/10/2022

<διαθέσιμο στην: <https://www.philenews.com/eidiseis/politiki/article/1571406>>, δηλώσεις Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας κ. Σαββίδη – «ο θεσμός του Γενικού Εισαγγελέα είναι αυτός που θα έχει την απευθείας επαφή με την Ανεξάρτητη Αρχή κατά της Διαφθοράς, με την Αρχή να αποστέλλει στη Νομική Υπηρεσία, ως η καθ' ύλην αρμόδια για την απόφαση για προώθηση των ποινικών υποθέσεων στα δικαστήρια, οποιεσδήποτε καταγγελίες κρίνουν ότι χρήζουν ανακριτικής διαδικασίας και κατ' επέκταση, αξιολόγησης κατά πόσον θα πρέπει να οδηγηθούν ενώπιον δικαστηρίου.»

περίπτωση κατά την οποία έχει αρχίσει, δε, ποινική έρευνα, είτε από την Αστυνομία είτε από ποινικό ανακριτή, για πράξη διαφθοράς η οποία εμπίπτει στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της, κατόπιν ενημέρωσης από τον Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, η Αρχή δεν αρχίζει και/ή τερματίζει οποιαδήποτε αρξαμένη παράλληλη ενέργεια. Νοείται, παρόλα ταύτα, ότι δύναται να ζητά και να λαμβάνει ενημέρωση αναφορικά με την πορεία των ως άνω υποθέσεων από το Γενικό Εισαγγελέα¹⁰⁹.

Η άσκηση των εξουσιών της Αρχής διενεργείται, επίσης, άνευ επηρεασμού οποιωνδήποτε εξουσιών του Γενικού Ελεγκτή¹¹⁰ και νοείται ότι αυτή συνεργάζεται με το Γενικό Ελεγκτή για την ανταλλαγή πληροφοριών και τη λήψη τεχνικής βοήθειας για την καταπολέμηση της διαφθοράς¹¹¹.

Η Αρχή ανά τετράμηνο συντάσσει και υποβάλλει, περαιτέρω, στις αρμόδιες αρχές, οι οποίες περιλαμβάνονται στο εκάστοτε εν ισχύ Εθνικό Σχέδιο Δράσης κατά της Διαφθοράς, σε όλα τα υπουργεία και σε κάθε υπηρεσία σχετιζόμενη με θέματα πρόληψης και πάταξης πράξεων διαφθοράς, συνοπτικές εκθέσεις με τις παρατηρήσεις ή/και εισηγήσεις της για θέματα που αφορούν στον συντονισμό δράσεων, στην ανάληψη πρωτοβουλιών, στη διαμόρφωση και ενίσχυση του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου και σε οποιοδήποτε άλλο ζήτημα, όπως και την αποτελεσματική πρόληψη και καταπολέμηση πράξεων διαφθοράς¹¹².

Ο Επίτροπος Διαφάνειας υποβάλλει ανά τετράμηνο, δε, στο Υπουργικό Συμβούλιο και στη Βουλή των Αντιπροσώπων σημείωμα, με συνοπτική αναφορά στις υποβληθείσες σε κάθε

¹⁰⁹ Ίδε Άρθρο 10 του Ν.19(Ι)/2022

¹¹⁰ Ως αυτές καθορίζονται στο Άρθρο 116 του Συντάγματος ή σε οποιονδήποτε εκάστοτε ισχύοντα Νόμο

¹¹¹ Άρθρο 11 του Ν.19(Ι)/2022

¹¹² Άρθρο 20(1) του Ν.19(Ι)/2022

αρμόδια αρχή εκθέσεις, στις παρατηρήσεις ή/και εισηγήσεις της και επισυνάπτει το κείμενο κάθε έκθεσης ή εγκυκλίου που, κατά την κρίση του, αφορά σοβαρή υπόθεση διαφθοράς¹¹³.

Υποβάλλει, επιπροσθέτως, στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας ετήσια έκθεση στο πλαίσιο της άσκησης της αποστολής και των αρμοδιοτήτων της που προβλέπονται στο παρόντα Νόμο, στην οποία περιλαμβάνονται οι παρατηρήσεις και εισηγήσεις του αναφορικά με την αξιολόγηση των κινδύνων από φαινόμενα διαφθοράς. Με τη δημοσίευση της ετήσιας έκθεσης¹¹⁴, η Αρχή παρίσταται ενώπιον της αρμόδιας επιτροπής της Βουλής των Αντιπροσώπων, κατόπιν πρόσκλησης, για συζήτηση του περιεχομένου της έκθεσης, των εισηγήσεων και του βαθμού ανταπόκρισης των αρμόδιων αρχών, όπως αυτός προκύπτει από τις συνοπτικές εκθέσεις που συντάσσονται δυνάμει των διατάξεων Νόμου¹¹⁵.

Ανεξάρτητη Αρχή Διερεύνησης Ισχυρισμών και Παραπόνων κατά της Αστυνομίας

Η Αρχή υπέχει αρμοδιότητα να διερευνά ισχυρισμούς και παράπονα για πράξεις διαφθοράς, δωροδοκίας, αθέμιτου πλουτισμού ή διαπλοκής, για παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων καθώς και για πράξεις, οι οποίες συνιστούν ευνοιοκρατική μεταχείριση ή συμπεριφορά κατά την εκτέλεση του καθήκοντος και τείνουν να κλονίσουν την εμπιστοσύνη του κοινού στην Αστυνομία ή να δυσφημίσουν το κύρος της¹¹⁶.

¹¹³ Άρθρο 20(4) του Ν.19(Ι)/2022

¹¹⁴ Στην Επίσημη Εφημερίδα της Δημοκρατίας δυνάμει των προβλεπόμενων εις το Άρθρο 21(2) του Ν.19(Ι)/2022

¹¹⁵ Ίδε Άρθρο 21 του Ν.19(Ι)/2022

¹¹⁶ Ίδε Άρθρο 5 περί Αστυνομίας (Ανεξάρτητη Αρχή Διερεύνησης Ισχυρισμών και Παραπόνων) Νόμο του 2006

(Ν. 9(Ι)/2006)

Εις περίπτωση που τυχόν προκύπτει σχετικό με διαφθορά ποινικό αδίκημα από μέλος της Αστυνομίας, η υπόθεση παραπέμπεται πάραυτα στο Γενικό Εισαγγελέα ο οποίος και θα αποφασίσει για τυχόν άσκηση, ή όχι, ποινικής δίωξης - ήτοι, οι εξουσίες του Γενικού Εισαγγελέα δεν επηρεάζονται με κανένα απολύτως τρόπο από τη δημιουργία της Αρχής και είναι αυτός που θα αποφανθεί προς τούτο¹¹⁷.

Επίτροπος Διοικήσεως

Ο Θεσμός του Επιτρόπου Διοικήσεως συστάθηκε το 1991 με τον περί του Επιτρόπου Διοικήσεως Νόμο του 1991¹¹⁸, ως έχει τροποποιηθεί μεταγενέστερα. Αποτελεί, αντιστοίχως, το Κυπριακό γραφείο του Συνηγόρου του Πολίτη¹¹⁹. Ο Επίτροπος Διοικήσεως καθηκόντως εκδίδει ετήσιες εκθέσεις, οι οποίες σε γενικές γραμμές επικεντρώνονται στην αθέμιτη συμπεριφορά της Αστυνομίας, την αντιμετώπιση ασθενών καθώς επίσης και σε θέματα αιτούντων άσυλο και ισότητας στο χώρο εργασίας. Διορίζεται από τον Πρόεδρο της Κυπριακής με εισήγηση του Υπουργικού Συμβουλίου και τη σύμφωνη απόφαση της πλειοψηφίας της Βουλής.

3.2 Νομοθετικό Πλαίσιο

Σε εθνικό επίπεδο δεν υπάρχει αυτή καθαυτή ενιαία νομοθεσία κατά της διαφθοράς. Οι κείμενες νομοθετικές διατάξεις σχετικά με τη διαφθορά δύναται να εντοπισθούν σε σωρεία νόμων με κανονιστικές αλληλεπικαλύψεις και αρκετές φορές με ταυτόχρονη, δέον να λεχθεί,

¹¹⁷ Ίδε ειδικότερα, μεταξύ άλλων, Άρθρα 5, 7 και 15 του περί Αστυνομίας (Ανεξάρτητη Αρχή Διερεύνησης Ισχυρισμών και Παραπόνων) Νόμο του 2006 (Ν. 9(I)/2006)

¹¹⁸ Ν. 3 /1991

¹¹⁹ Ευρέως γνωστό ως ‘Ombudsman’

εφαρμογή, διαμορφώνοντας έτσι ένα ανομοιόμορφο εθνικό ποινικό νομοθετικό πλαίσιο εν σχέση με τα εγκλήματα του φαινομένου αυτού¹²⁰.

Το υφιστάμενο ισχύον εθνικό νομοθετικό πλαίσιο που σχετίζεται με θέματα διαφθοράς εκτίθεται, ενδεικτικά, ως ακολούθως¹²¹:

1. Ο περί Ποινικού Κώδικα Νόμος (Κεφ. 154) - Άρθρα 100, 101, 102, 105Α, 369
2. Ο περί Πρόληψης Διαφθοράς Νόμος (Κεφ. 161)
3. Οι περί της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Ποινικοποίηση της Διαφθοράς (Κυρωτικός) Νόμος του 2000 (Ν.23(III)/2000)
4. Ο περί της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Ποινικοποίηση της Διαφθοράς (Κυρωτικός) (Τροποποιητικός) Νόμος του 2012 (Ν.22(III)/2012)
5. Ο περί του Προσθέτου Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Ποινικοποίηση της Διαφθοράς (Κυρωτικός) Νόμος του 2006 (Ν.22(III)/ 2006)
6. Οι περί του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Ποινικοποίηση της Διαφθοράς (Κυρωτικός) Νόμος του 2012 (Ν.23(III)/2012)
7. Ο περί της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά της Διαφθοράς (Κυρωτικός) Νόμος του 2008 (Ν.25(III)/2008)
8. Ο περί του Ελέγχου της Ανάληψης Εργασίας στον Ιδιωτικό Τομέα από Πρώην Κρατικούς Αξιωματούχους και Ορισμένους Πρώην Υπαλλήλους του Δημόσιου και του Ευρύτερου Δημόσιου Τομέα Νόμος του 2007 (Ν.114(I)/2007)
9. Ο περί Δημόσιας Υπηρεσίας Νόμος του 1990 (Ν.1/1990) - Ειδικά σε σχέση με τη διαφθορά σημειώνονται τα εξής άρθρα: Άρθρο 60: Θεμελιώδη καθήκοντα δημοσίων

¹²⁰ Ίδε Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, Απρίλιος 2017, ο.π.

¹²¹ Ίδε Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, Απρίλιος 2017, ο.π. από το οποίο η παρούσα αντλεί καθοδήγηση. Ίδε επίσης Κουράκης Ν. & Κρίσπη Α.Σ., (2015) ο.π.

υπαλλήλων Άρθρο 65: Ιδιωτική απασχόληση και ενδιαφέρον σε εταιρείες Άρθρο 66: Απόκτηση ιδιοκτησίας Άρθρο 69: Δώρα και δωροδοκίες Άρθρο 69Α: Υποχρέωση αναφοράς στην οικεία αρμόδια αρχή πράξεων διαφθοράς ή δωροδοκίας καθώς και το Μέρος VII - Πειθαρχικός Κώδικας Οδηγός Συμπεριφοράς και Δεοντολογίας Δημοσίων Υπαλλήλων

10. Ο περί Αθέμιτης Κτήσης Περιουσιακού Οφέλους από Αξιωματούχους και Λειτουργούς του Δημοσίου Νόμος του 2004 (Ν.51(Ι)/2004)
11. Ο περί του Ασυμβιβάστου προς την Άσκηση των Καθηκόντων Ορισμένων Αξιωματούχων της Δημοκρατίας Ορισμένων Επαγγελματικών και άλλων Συναφών Δραστηριοτήτων τους Νόμος του 2008 (Ν.7(Ι)/2008)
12. Ο περί του Προέδρου, των Υπουργών και των Βουλευτών της Κυπριακής Δημοκρατίας (Δήλωση και Έλεγχος Περιουσίας) Νόμος του 2004 (Ν. 49(Ι)/2004)
13. Ο περί Ορισμένων Αξιωματούχων της Κυπριακής Δημοκρατίας (Δήλωση και Έλεγχος Περιουσίας) Νόμος του 2004 (Ν.50(Ι)/2004)
14. Ο περί της Ένατης τροποποίησης του Συντάγματος Νόμος Ν.69(Ι)/2016
15. Ο περί Πολιτικών Κομμάτων Νόμος του 2012 (Ν.175(Ι)/2012)
16. Εθνικός Κώδικας Δεοντολογίας για τη σύναψη Δημοσίων Συμβάσεων (Γενικό Λογιστήριο)
17. Ο περί της Ρύθμισης των Διαδικασιών Σύναψης Δημοσίων Συμβάσεων και για Συναφή Θέματα Νόμος του 2016 (Ν.73(Ι)/2016) και σχετικοί κανονισμοί
18. Ο περί Προστασίας του Απορρήτου της Ιδιωτικής Επικοινωνίας (Παρακολούθηση Συνδιαλέξεων και Πρόσβαση σε Καταγεγραμμένο Περιεχόμενο Ιδιωτικής Επικοινωνίας) (Τροποποιητικός) Νόμος του 2015 (Ν.216(Ι)/2015)
19. Ο περί της Παρεμπόδισης και Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Παράνομες Δραστηριότητες (Τροποποιητικός) Νόμος του 2016 (Ν.18(Ι)/2016)

20. Ο περί Ερευνητικών Επιτροπών (Κεφ. 44)
21. Ο περί της Συμφωνίας για την Ίδρυση της Διεθνούς Ακαδημίας κατά της Διαφθοράς ως Διεθνούς Οργανισμού (Κυρωτικός) Νόμος του 2011 (Ν. 19(III)/2011)
22. Ο περί Εσωτερικού Ελέγχου Νόμος του 2003 (Ν.114(I)/2003)
23. Ο περί των Γενικών Αρχών του Διοικητικού Δικαίου Νόμος του 1999 (Ν. 158(I)/99)
24. Ο περί της Σύμβασης Αστικού Δικαίου για τη Διαφθορά (Κυρωτικός) και Συμπληρωματικές Διατάξεις Νόμος του 2004 (Ν.7(III)/2004)
25. Ο περί της Σύστασης και Λειτουργίας της Ανεξάρτητης Αρχής κατά της Διαφθοράς Νόμος του 2022 (Ν.19(I)/2022)
26. Ο περί της Προστασίας Προσώπων που Αναφέρουν Παραβάσεις του Ενωσιακού και Εθνικού Δικαίου Νόμος του 2022 (Ν.6(I)/2022)
27. Ο περί της Διαφάνειας στις Διαδικασίες Λήψης Δημοσίων Αποφάσεων και Συναφών Θεμάτων Νόμος του 2022 (Ν.20(I)/2022)

Τούτων δοθέντων, η παρούσα συνεισφορά εν τοις εφεξής θα αναφερθεί περιεκτικά στις κυριότερες, λόγω περιορισμένου χώρου και χρόνου, επίσημες διατάξεις σε εθνικό επίπεδο. Οι οποίες τυγχάνουν πιο συνήθη εμπλοκή και εφαρμογή χαίρουν πιο τακτής συνηθους εμπλοκης σε σχετικά αδικήματα και/ή συναντώνται πιο τακτά δια μέσω της νομολογίας

Ο Περί Ποινικού Κώδικα Νόμος (Κεφ. 154)

Άρθρο 100 - Δεκασμός Δημόσιου Λειτουργού

Σύμφωνα με το Άρθρο 100 του Κεφ. 154, που αφορά το δεκασμό δημόσιου λειτουργού, 'όποιος (α) δημόσιος λειτουργός, επιφορτισμένος με την εκτέλεση οποιουδήποτε καθήκοντος

λόγω του λειτουργήματος του, με τέτοιο τρόπο που υποδηλώνει δεκασμό ζητά, δέχεται ή παίρνει ή συμφωνεί ή αποπειράται να δεχτεί ή να πάρει περιουσία ή ωφέλημα οποιουδήποτε είδους για τον εαυτό του ή για άλλον, για χάρη εκτέλεσης ή μελλοντικής ενέργειας ή παράλειψης κατά την εκπλήρωση των καθηκόντων του λειτουργήματος του ή (β) με τέτοιο τρόπο που υποδηλώνει δεκασμό, δίνει ή υπόσχεται ή προσφέρεται να δώσει σε δημόσιο λειτουργό ή σε άλλο, περιουσία, ή ωφελήματα οποιουδήποτε είδους για χάρη τέτοιας ενέργειας ή παράλειψης από τέτοιο δημόσιο λειτουργό, είναι ένοχος αδικήματος και υπόκειται σε φυλάκιση μέχρι επτά χρόνια και σε χρηματική ποινή μέχρι εκατό χιλιάδες ευρώ ή και στις δύο ποινές, η δε περιουσία του, αντικείμενο του δεκασμού, υπόκειται σε δήμευση σύμφωνα με τον περί Συγκάλυψης, Έρευνας και Δήμευσης Εσόδων από Ορισμένες Εγκληματικές Πράξεις Νόμο'.

‘Δημόσιος λειτουργός’ σημαίνει, στο μεταξύ, πρόσωπο που κατέχει οποιοδήποτε από τα πιο κάτω αξιώματα ή που ασκεί τα καθήκοντα που αρμόζουν σε τέτοιο αξίωμα, είτε ως αναπληρωτής ή διαφορετικά, δηλαδή:

(α) οποιοδήποτε δημόσιο αξίωμα καθώς και οποιαδήποτε δημόσια θέση, εφόσον την εξουσία να διορίζει ή να παύει στη θέση αυτή έχει ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας ή το Υπουργικό Συμβούλιο ή δημόσια επιτροπή ή συμβούλιο ή

(β) οποιαδήποτε θέση, στην οποία κάποιο πρόσωπο διορίζεται ή υποδείχεται με νόμο ή κατόπι εκλογής ή

(γ) οποιαδήποτε δημόσια θέση, εφόσον την εξουσία να διορίζει ή να παύει στη θέση αυτή έχουν πρόσωπο ή πρόσωπα που κατέχουν δημόσιο αξίωμα ή θέση από αυτά που περιλαμβάνονται σε καθεμιά από τις δυο προηγούμενες παραγράφους του ορισμού αυτού ή

(δ) οποιαδήποτε θέση διαιτητού ή επιδιαιτητού σε διαιτησία που ασκείται με διαταγή ή με έγκριση Δικαστηρίου ή κατά την εφαρμογή οποιουδήποτε νόμου¹²².

Άρθρο 101 – Απόσπαση από Δημόσιο Λειτουργό

Το Άρθρο 101 του Κεφ. 154, περαιτέρω, αναφέρει ότι ‘δημόσιος λειτουργός που παίρνει ή που δέχεται από άλλο για την εκτέλεση των καθηκόντων που ανάγονται στην υπηρεσία του, οποιαδήποτε αμοιβή πέρα από τον κανονικό μισθό και των απολαβών του ή την υπόσχεση τέτοιας, είναι ένοχος πλημμελήματος και υπόκειται σε φυλάκιση τριών χρόνων και σε χρηματική ποινή’.

¹²² Ίδε Ερμηνείες, Άρθρο 4 του Κεφ. 154. Ο όρος περιλαμβάνει περαιτέρω (i) τα μέλη ερευνητικής επιτροπής, που διορίζονται κατά την εφαρμογή οποιουδήποτε νόμου, (ii) όλα τα πρόσωπα που απασχολούνται στην εκτέλεση ενταλμάτων και δικογράφων, (iii) όλα τα πρόσωπα που ανήκουν στη στρατιωτική ή την αστυνομική δύναμη της Δημοκρατίας, (iv) όλα τα πρόσωπα που υπηρετούν σε κάποιο Κυβερνητικό Τμήμα, (v) τους θρησκευτικούς λειτουργούς οποιουδήποτε θρησκευτικού δόγματος, καθόσον αφορά τα καθήκοντα τους που αναφέρονται σε γνωστοποιήσεις μελλοντικών γάμων ή την ιερολογία γάμων, ή τον καταρτισμό ή την τήρηση ληξιαρχικών βιβλίων ή πιστοποιητικών γάμου, γέννησης, βάπτισης, θανάτου, ή ταφής όχι όμως καθόσον αφορά τα υπόλοιπα καθήκοντα τους, (vi) πρόσωπα στην υπηρεσία δημοτικής αρχής, (vii) τον εκάστοτε κοινοτάρχη και τα μέλη της χωρικής επιτροπής οποιασδήποτε κοινότητας

Άρθρο 102 – Δωροληψία για Επίδειξη Εύνοιας από Δημόσιο Λειτουργό

Ως προνοεί, δε, το Άρθρο 102 του ίδιου Νόμου¹²³, ‘δημόσιος λειτουργός, που παίρνει περιουσία ή ωφέλημα πάσης φύσης υπό το ρητό ή σιωπηρό όρο, ότι αυτός θα ευνοήσει εκείνο που δίνει την περιουσία ή οποιοδήποτε άλλο, για τον οποίο ενδιαφέρεται εκείνος που προσφέρει, σε εκκρεμή συναλλαγή ή σε συναλλαγή η οποία ενδέχεται να προκύψει μεταξύ εκείνου που προσφέρει ή άλλου, για τον οποίο αυτός ενδιαφέρεται και οποιουδήποτε δημόσιου λειτουργού, είναι ένοχος πλημμελήματος και υπόκειται σε φυλάκιση δύο χρόνων και σε χρηματική ποινή’.

Άρθρο 105 - Κατάχρηση εξουσίας

Δημόσιος λειτουργός ο οποίος κατά κατάχρηση εξουσίας ενεργεί ή διατάσσει την ενέργεια οποιασδήποτε αυθαίρετης πράξης που παραβιάζει τα δικαιώματα άλλου, είναι ένοχος πλημμελήματος. Σε περίπτωση που με τέτοια πράξη αποκόμισε κέρδος, ο εν λόγω υπαίτιος είναι, επιπλέον, ένοχος κακουργήματος δια το οποίο προβλέπεται φυλάκιση επτά (7) χρόνων¹²⁴.

Άρθρο 105Α – Επηρεασμός Αρμόδιας Αρχής

Το Άρθρο 105Α του Ποινικού Κώδικα προβλέπει ότι ‘οποιοδήποτε πρόσωπο προσπαθεί με οποιοδήποτε τρόπο να επηρεάσει οποιαδήποτε αρχή, επιτροπή, συλλογικό όργανο ή μέλος αυτών ή οποιοδήποτε δημόσιο λειτουργό κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους σε σχέση

¹²³ Κεφ. 154

¹²⁴ Άρθρο 105

με διαδικασία πρόσληψης, διορισμού, προαγωγής, τοποθέτησης, μετάθεσης ή άσκησης πειθαρχικής εξουσίας σε κρατική υπηρεσία, υπέρ του ιδίου ή υπέρ ή κατά οποιουδήποτε άλλου προσώπου, είναι ένοχο ποινικού αδικήματος και σε περίπτωση καταδίκης του υπόκειται σε φυλάκιση που δεν υπερβαίνει τους δώδεκα μήνες¹²⁵.

Το ίδιο άρθρο προβλέπει περιπλέον ότι ‘οποιοδήποτε μέλος αρχής, επιτροπής, συλλογικού οργάνου ή οποιοσδήποτε δημόσιος λειτουργός έχει προσεγγισθεί προς το σκοπό επηρεασμού του, όπως αναφέρεται στο προηγούμενο εδάφιο και έχει παραλείψει να καταγγείλει το πρόσωπο που το έχει προσεγγίσει στον Αστυνομικό Διευθυντή της επαρχίας όπου διεπράχθη το αδίκημα εντός τριών ημερών από τη διάπραξή του, είναι ένοχος αδικήματος και σε περίπτωση καταδίκης του υπόκειται σε φυλάκιση που δεν υπερβαίνει τους δώδεκα μήνες ή σε χρηματική ποινή που δεν υπερβαίνει τις δύο χιλιάδες λίρες ή και στις δύο αυτές ποινές¹²⁶.

Για τους σκοπούς, δε, του παρόντος άρθρου, ‘κρατική υπηρεσία’ σημαίνει τη δημόσια υπηρεσία και τη δημόσια εκπαιδευτική υπηρεσία της Δημοκρατίας, την υπηρεσία στις Ένοπλες Δυνάμεις ή τις Δυνάμεις Ασφαλείας της Δημοκρατίας και περιλαμβάνει την υπηρεσία εργατών και την υπηρεσία προσώπων που προσλαμβάνονται σε έκτακτη βάση δυνάμει του περί Προσλήψεως Εκτάκτων Υπαλλήλων (Δημόσια και Εκπαιδευτική Υπηρεσία) Νόμου, του περί Προσλήψεως Εκτάκτων Υπαλλήλων εις την Υπηρεσίαν Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου Νόμου και του περί της Διαδικασίας Πρόσληψης Έκτακτων Υπαλλήλων στη Δημόσια και Εκπαιδευτική Υπηρεσία Νόμου και την υπηρεσία σε νομικά πρόσωπα δημόσιου δικαίου ή άλλο οργανισμό, μετά ή άνευ νομικής προσωπικότητας, του οποίου η διοίκηση τελεί υπό τον

¹²⁵ Άρθρο 105Α(1)

¹²⁶ Άρθρο 105Α(2)

έλεγχου της Δημοκρατίας με το διορισμό της πλειονότητας των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου από το κράτος¹²⁷.

Άρθρο 369 - Παράλειψη αποτροπής κακούργηματος

Ένοχος πλημμελήματος, επιπροσθέτως κατά το Άρθρο 369 του Κεφ. 154, νοείται όποιος γνωρίζει ότι άλλος σχεδιάζει να διαπράξει ή διαπράττει κακούργημα και παρά ταύτα παραλείπει να χρησιμοποιήσει κάθε εύλογο μέσο για να αποτρέψει τη διάπραξη ή τη συμπλήρωση αυτού.

Ο περί της Προστασίας Προσώπων που Αναφέρουν Παραβάσεις του Ενωσιακού και Εθνικού Δικαίου Νόμος του 2022 (Ν.6(Ι)/2022)

Δέον να επισημανθεί ότι για το σκοπό ενίσχυσης της ομπρέλας προστασίας αλλά και διασφάλισης, μεταξύ άλλων, της αμέσως προαναφερόμενης ανωτέρω υποχρέωσης αναφοράς¹²⁸ από μέρους των δημοσίων υπαλλήλων, πρόσφατα θεσπίστηκε και ο περί της Προστασίας Προσώπων που Αναφέρουν Παραβάσεις του Ενωσιακού και Εθνικού Δικαίου Νόμος του 2022¹²⁹ ο οποίος προνοεί δια τη διασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας των προσώπων που αναφέρουν παραβάσεις του ενωσιακού και εθνικού δικαίου¹³⁰.

¹²⁷ Άρθρο 105Α(3)

¹²⁸ Το λεγόμενο 'whistleblowing' – για περαιτέρω ανάλυση επί του θέματος παρακαλώ ιδε Whistleblowing, <διαθέσιμο στην: https://edps.europa.eu/data-protection/data-protection/reference-library/whistleblowing_en>

¹²⁹ Ν.6(Ι)/2022

¹³⁰ Ίδε Άρθρα 3 & 4 ο.π.

Συγκεκριμένα, προβλέπει ότι πρόσωπα που εργάζονται στον δημόσιο¹³¹ τομέα και έχουν αποκτήσει πληροφορίες σχετικά με παραβάσεις και αναφέρουν ή αποκαλύπτουν δημόσια πληροφορίες σχετικά με δαύτες¹³² και/ή που γενικότερα προέβησαν σε αναφορά εσωτερικά, εξωτερικά ή σε δημόσια αποκάλυψη πληροφοριών που πίστευαν αληθείς κατά τον χρόνο αναφοράς τότε αυτά χρήζουν προστασίας¹³³ όπως, μεταξύ άλλων, εμπιστευτικότητας¹³⁴, απαγόρευσης αντιποίνων¹³⁵, μέτρα στήριξης¹³⁶ καθώς και προστασίας σε περίπτωση που προσέρχονται ως μάρτυρες σε ποινική διαδικασία¹³⁷.

Ο περί Πρόληψης Διαφθοράς Νόμος (Κεφ. 161)

Καίρια διαφορά του νόμου αυτού σε αντίθεση με άλλους¹³⁸ προαναφερθέν εις το παρόν είναι ότι οι διατάξεις του δεν περιορίζονται μόνον στη διαφθορά στον ευρύτερο εθνικό δημόσιο τομέα αλλά αναφέρεται επίσης και στη διαφθορά που εμπλέκει ξένους δημόσιους υπαλλήλους καθώς και υπαλλήλους διεθνών οργανισμών και αντιπροσώπων στον ιδιωτικό τομέα.

Άρθρο 3 - Ποινή για συναλλαγές με αντιπροσώπους οι οποίες υποδηλώνουν διαφθορά

Σύμφωνα με το Άρθρο 3 του Κεφ. 161, που ποινικοποιεί συναλλαγές με αντιπροσώπους οι οποίες υποδηλώνουν διαφθορά, 'εάν:

¹³¹ Αλλά είτε και στον ιδιωτικό

¹³² Ίδε αναλυτικότερα Άρθρο 5 του Νόμου

¹³³ Ίδε Άρθρο 6 του Νόμου

¹³⁴ Ίδε Άρθρο 17 του Νόμου

¹³⁵ Ίδε Άρθρο 20 του Νόμου

¹³⁶ Ίδε Άρθρο 21 του Νόμου

¹³⁷ Ίδε Άρθρο 22 του Νόμου

¹³⁸ Λόγου χάρι του Κεφ. 154 και του Νόμου περί Δημόσιας Υπηρεσίας

(α) οποιοσδήποτε αντιπρόσωπος άμεσα ή έμμεσα δέχεται ή λαμβάνει ή συμφωνεί να δεχτεί ή ζητά ή αποπειράται να λάβει από οποιοδήποτε πρόσωπο, κατά τρόπο που υποδηλώνει διαφθορά, για τον εαυτό του ή για οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο, οποιοδήποτε δώρο, ή αντιπαροχή ως κίνητρο ή αμοιβή για την τέλεση ή αποχή από τέλεση οποιασδήποτε πράξης, ή για την τέλεση ή αποχή από τέλεση οποιασδήποτε πράξης που έλαβε χώρα μετά τη θέσπιση του Νόμου αυτού, η οποία αφορά υποθέσεις ή εργασίες του προϊσταμένου του, ή για την επίδειξη ή αποχή από επίδειξη εύνοιας ή δυσμένειας σε οποιοδήποτε πρόσωπο σχετικά με τις υποθέσεις ή εργασίες του προϊσταμένου του ή

(β) οποιοδήποτε πρόσωπο άμεσα ή έμμεσα δίνει ή συμφωνεί να δώσει ή υπόσχεται ή προσφέρει ή αποπειράται να δώσει, κατά τρόπο που υποδηλώνει διαφθορά, για τον εαυτό του ή για οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο, οποιαδήποτε δώρα ή αντιπαροχή σε οποιοδήποτε αντιπρόσωπο ως κίνητρο ή αμοιβή για την τέλεση ή αποχή από τέλεση οποιασδήποτε πράξης, ή για την τέλεση, ή αποχή από τέλεση οποιασδήποτε πράξης που έλαβε χώρα μετά την θέσπιση του Νόμου αυτού, η οποία αφορά τις υποθέσεις ή εργασίες του προϊσταμένου του, ή για την επίδειξη ή αποχή από επίδειξη εύνοιας ή δυσμένειας σε οποιοδήποτε πρόσωπο σχετικά με τις υποθέσεις ή εργασίες του προϊσταμένου του ή

(γ) οποιοδήποτε πρόσωπο εν γνώσει του δίνει σε οποιοδήποτε αντιπρόσωπο, ή αν οποιοσδήποτε αντιπρόσωπος εν γνώσει του χρησιμοποιεί, με πρόθεση να εξαπατήσει τον προϊστάμενο του, οποιαδήποτε απόδειξη, λογαριασμό, ή άλλο έγγραφο σε σχέση με το οποίο ο προϊστάμενος έχει συμφέρον, και το οποίο περιέχει οποιαδήποτε δήλωση η οποία είναι ψευδής ή παραπλανητική ή ελλειπής σε οποιαδήποτε ουσιαστική λεπτομέρεια, και το οποίο γνωρίζει ότι προορίζεται για να παραπλανήσει τον προϊστάμενο,

τότε είναι ένοχο αδικήματος και σε περίπτωση καταδίκης υπόκειται σε φυλάκιση για περίοδο που δεν υπερβαίνει τα επτά έτη, ή σε πρόστιμο που δεν υπερβαίνει τις εκατό χιλιάδες ευρώ (€100.000), ή και στις δύο αυτές ποινές της φυλάκισης και του προστίμου’.

Άρθρο 5 - Τεκμήριο διαφθοράς σε ορισμένες περιπτώσεις

Επιπλέον, υπάρχει τεκμήριο διαφθοράς όταν σε οποιαδήποτε διαδικασία αποδεικνύεται ότι έχει καταβληθεί, χορηγηθεί ή ληφθεί οποιοδήποτε χρήμα, δώρο ή άλλη αντιπαροχή από πρόσωπο που απασχολείται ή ευρίσκεται στην υπηρεσία της Δημοκρατίας ή οποιουδήποτε Κυβερνητικού Τμήματος ή σε οποιαδήποτε άλλη κρατική υπηρεσία ή δημόσιο οργανισμό, από πρόσωπο ή αντιπρόσωπο προσώπου που κατέχει ή επιδιώκει να συνάψει σύμβαση με τη Δημοκρατία ή οποιαδήποτε κρατική υπηρεσία ή δημόσιο οργανισμό, εκτός αν αποδειχτεί το αντίθετο¹³⁹.

Ο περί της Ρύθμισης των Διαδικασιών Σύναψης Δημοσίων Συμβάσεων και για Συναφή Θέματα Νόμος του 2016 (Ν. 73(Ι)/2016)

Δια του Νομοθετήματος αυτού, καθορίζεται ότι πρόσωπο που παρέχει σε οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο, οποιαδήποτε πληροφορία, γραπτή ή προφορική, που έχει περιέλθει εις γνώση του κατά τη διάρκεια της άσκησης των καθηκόντων του ή εκτέλεσης των εξουσιών που του παρέχονται, δυνάμει του παρόντος Νόμου και/ή των δυνάμει αυτού εκδιδόμενων Κανονισμών είναι ένοχο αδικήματος, εκτός αν η αποκάλυψη αυτή γίνεται δυνάμει των εξαιρέσεων που εκεί προβλέπονται¹⁴⁰.

¹³⁹ Ίδε Άρθρο 5 του Κεφ. 161

¹⁴⁰ Ίδε Άρθρο 91(1) του Ν. 73(Ι)/2016

Προβλέπει περαιτέρω ότι κάθε πρόσωπο που χωρίς νόμιμη εξουσία είτε προσωπικά είτε μέσω άλλου προσώπου ή για λογαριασμό άλλου προσώπου επιδιώκει ή επιχειρεί να επηρεάσει την απόφαση, είτε τελική είτε όχι, σώμα, επιτροπή ή οποιοδήποτε μέλος του ή οποιοδήποτε πρόσωπο ή υπάλληλο, κατά τη διάρκεια της άσκησης των καθηκόντων ή εξουσιών του σε σχέση με οποιαδήποτε διαδικασία, εξέταση, αποσαφήνιση, αξιολόγηση ή οτιδήποτε σχετίζεται με μια διαδικασία ανάθεσης σύμβασης (υπό το πεδίο εφαρμογής των συγκεκριμένων νόμων) είναι ποινικώς υπεύθυνο¹⁴¹.

Πρόσωπο που είναι ένοχο αδικήματος δυνάμει οιασδήποτε διάταξης εκ των προαναφερόμενων εδαφίων υπόκειται, σε περίπτωση καταδίκης του, σε ποινή φυλάκισης για περίοδο που δεν υπερβαίνει τα δύο (2) χρόνια ή σε πρόστιμο που δεν υπερβαίνει τις €4.000 ή/και τις δύο αυτές ποινές¹⁴². Ουδεμία ποινική δίωξη για τέτοιο αδίκημα ασκείται, δε, παρά μόνο με την έγκριση του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας¹⁴³.

Ο περί Αθέμιτης Κτήσης Περιουσιακού Οφέλους από Αξιωματούχους και Λειτουργούς του Δημοσίου Νόμος του 2004 (Ν. 51(Ι)/2004)

Ο τοιούτος Νόμος ποινικοποιεί το αδίκημα της αθέμιτης απόκτησης περιουσιακού οφέλους (κινητής και ακίνητης περιουσίας, περιλαμβανομένων των κερδών νομισματικής ή επιχειρηματικής δραστηριότητας, μετοχών, κινητών αξιών, τραπεζικών καταθέσεων και όλων είδη αξιόγραφων) από οιοδήποτε αξιωματούχο ή λειτουργό του δημοσίου κατά κατάχρηση ή εκμετάλλευση της ιδιότητας ή του αξιώματός του, είτε το όφελος προσπορίζεται αμέσως ή

¹⁴¹ Ίδε Άρθρο 91(3)(β) του Ν. 73(Ι)/2016

¹⁴² Ίδε Άρθρο 91(4) του Ν. 73(Ι)/2016

¹⁴³ Ίδε Άρθρο 91(5) του Ν. 73(Ι)/2016

εμμέσως ο ίδιος ή μέλος της οικογένειάς του ή συγγενικό του πρόσωπο μέχρι και του τρίτου βαθμού συγγένειας¹⁴⁴.

Εν τοιαύτη περιπτώσει ο υπαίτιος είναι ένοχος αδικήματος και, σε περίπτωση καταδίκης του, υπόκειται σε ποινή φυλάκισης μέχρι επτά ετών ή σε πρόστιμο μέχρι είκοσι πέντε χιλιάδων λιρών (£25.000)¹⁴⁵ ή και στις δύο ποινές. Επιπρόσθετα, το δικαστήριο δύναται να διατάξει τη δήμευση οποιουδήποτε περιουσιακού οφέλους αποκτήθηκε αθέμιτα¹⁴⁶.

Ο περί Ορισμένων Δημόσια Εκτεθειμένων Προσώπων και Ορισμένων Αξιωματούχων της Κυπριακής Δημοκρατίας (Δήλωση και Έλεγχος Περιουσίας) Νόμος του 2004 (Ν. 50(I)/2004)¹⁴⁷

Το 2004 ψηφίστηκε επίσης ο παρόν Νόμος ο οποίος και προνοεί ότι κάθε αξιωματούχος και δημόσια εκτεθειμένο πρόσωπο έχει υποχρέωση να καταθέτει μέσα σε τρεις (3) μήνες από την απόκτηση της ιδιότητας ή του αξιώματός του ή την ανάληψη των καθηκόντων του, και ανά τριετία από το χρόνο που ανέλαβε και καθ' όσο χρόνο κατέχει την ιδιότητα ή το αξίωμά του, δήλωση στο Συμβούλιο¹⁴⁸ σε σχέση με όλα τα περιουσιακά στοιχεία εντός και εκτός της Δημοκρατίας του/της ιδίου/ας όσο και του/της συζύγου του, κατά το δεδομένο χρόνο, και των ανήλικων τέκνων του ως δια του εν λόγω Νόμου παρατίθενται¹⁴⁹.

¹⁴⁴ Ίδε Άρθρα 2 και 3 του Ν. 51(I)/2004

¹⁴⁵ Ήτοι περί €42.500 με βάση την ισοτιμία

¹⁴⁶ Ίδε Άρθρο 3 του Ν. 51(I)/2004

¹⁴⁷ Ίδε επίσης σχετικά και τον περί του Προέδρου, των Υπουργών και των Βουλευτών της Κυπριακής Δημοκρατίας (Δήλωση και Έλεγχος Περιουσίας) Νόμος του 2004 (Ν. 49(I)/2004)

¹⁴⁸ Ίδε Άρθρο 3 του Ν. 50(I)/2004

¹⁴⁹ Αναφορικά με αυτά ίδε περαιτέρω αναλυτικά Άρθρο 4 του Ν. 50(I)/2004 - ενδεικτικά αλλά μη εξαντλητικά,

η δήλωση δέον να περιέχει τα ακόλουθα περιουσιακά στοιχεία: τυχόν ακίνητη ιδιοκτησία και του τρόπου, χρόνου και αξίας της κατά το χρόνο της απόκτησής της, τα πάσης φύσεως μεταφορικά μέσα περιλαμβανομένων

Σε περίπτωση που αξιωματούχος ή δημόσια εκτεθειμένο πρόσωπο παραλείπει να υποβάλει δήλωση εντός της προθεσμίας ως καθορίζεται δια του εν λόγω Νόμου το Συμβούλιο δύναται να του επιβάλλει χρηματικό πρόστιμο¹⁵⁰ και εν περιπτώσει που υποβάλλει ψευδή δήλωση είναι ένοχος αδικήματος και εφόσον καταδικασθεί υπόκειται σε ποινή φυλάκισης που δεν υπερβαίνει το ένα έτος ή σε χρηματική ποινή που δεν υπερβαίνει τις τρεις χιλιάδες λίρες ή και στις δύο ποινές¹⁵¹.

Ο περί Δημόσιας Υπηρεσίας Νόμος του 1990 (Ν.1/1990)

Ο νόμος αυτός υπέχει ισχύος για όλα τα μέλη της Δημόσιας υπηρεσίας εκτός από εκείνα που κατ' ουσία δεν εμπίπτουν στη δικαιοδοσία της Επιτροπής Δημόσιας Υπηρεσίας ή για τα οποία υπάρχει διαφορετική διάταξη σε οιοδήποτε άλλο νόμο.

Άρθρο 60 - Θεμελιώδη καθήκοντα δημόσιων υπαλλήλων/λειτουργών

Δια του εν λόγω Άρθρου θεσμοθετούνται τα θεμελιώδη καθήκοντα των δημόσιων υπαλλήλων με προσδοκία την αποφυγή πράξεων διαφθοράς. Ειδικότερα, οι δημόσιοι λειτουργοί δεόν να υπηρετούν το σύνολο του λαού και οφείλουν πίστη στο Σύνταγμα και τους Νόμους¹⁵². Έκαστος εξ αυτών οφείλει επιπλέον, μεταξύ και άλλων, να ασκεί πάντοτε τα καθήκοντα του

και σκαφών, το ίδιον ουσιαστικό οικονομικό συμφέρον σε οποιαδήποτε επιχείρηση, χρεόγραφα, χρεωστικά ομόλογα, μετοχές και μερίσματα, οι καταθέσεις σε τράπεζες και οποιαδήποτε άλλα εισοδήματα.

¹⁵⁰ Ύψους μέχρι πέντε χιλιάδες ευρώ (€5.000) και μέχρι εκατόν ευρώ €100 για κάθε ημέρα συνέχισης της παράλειψης – ίδε Άρθρο 9(1) του Ν. 50(Ι)/2004

¹⁵¹ Ίδε Άρθρο 9(2) του Ν. 50(Ι)/2004

¹⁵² Ίδε Άρθρο 60(1) του Ν.1/1990

αμερόληπτα, απροσωπόληπτα και δίκαια στη βάση αντικειμενικών κριτηρίων¹⁵³, να καταβάλλει κάθε δυνατή προσπάθεια για την εξυπηρέτηση του κοινού με τρόπο αντικειμενικό, δίκαιο, απροσωπόληπτο και αμερόληπτο¹⁵⁴, να συμμορφώνεται προς τις νομοθετικές διατάξεις¹⁵⁵ καθώς να μην αναλαμβάνει, είτε ατομικώς είτε ως μέλος συλλογικού οργάνου, την επίλυση ζητήματος και να μη συμπράττει στην έκδοση πράξεων, αν ο ίδιος ή πρόσωπο με το οποίο έχει ιδιάζουσα σχέση ή συγγενής του εξ αίματος ή εξ αγχιστείας μέχρι και του τέταρτου βαθμού έχει πρόδηλο συμφέρον¹⁵⁶. Δημόσιοι υπάλληλοι που είναι συγγενείς μεταξύ τους μέχρι και του τέταρτου βαθμού εξ αίματος ή εξ αγχιστείας, δε, απαγορεύεται να μετέχουν στην ίδια συνεδρίαση συλλογικού οργάνου¹⁵⁷.

Άρθρο 65 - Ιδιωτική απασχόληση και ενδιαφέρον σε Εταιρείες

Το Άρθρο 65 προβλέπει όσων αφορά ιδιωτική απασχόληση και/ή ενδιαφέρον ή κατοχή συμφέροντος σε εταιρείες από μέρους λειτουργών του δημοσίου για αποφυγή ασυμβίβαστου. Κατά γενική πρακτική, δεν επιτρέπεται σε δημόσιο υπάλληλο να ασκεί οποιοδήποτε επάγγελμα ή επιτήδευμα ή να ασχολείται με οποιαδήποτε εργασία ή επιχείρηση εκτός από την εργασία του στη δημόσια υπηρεσία¹⁵⁸.

¹⁵³ Ίδε Άρθρο 60(2)(α) του Ν.1/1990

¹⁵⁴ Ίδε Άρθρο 60(2)(γ) του Ν.1/1990

¹⁵⁵ Ίδε Άρθρο 60(2)(δ) του Ν.1/1990 – ως επιπροσθέτως προβλέπει το Άρθρο, στην περίπτωση κατά την οποία η διαταγή είναι πρόδηλα παράνομη ο υπάλληλος οφείλει να μην την εκτελέσει και να το αναφέρει αμέσως στον Προϊστάμενο του. Αν ο Προϊστάμενος βασιζόμενος σε γνωμοδότηση του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας επιμένει στην εκτέλεση της διαταγής, ο υπάλληλος οφείλει να συμμορφωθεί.

¹⁵⁶ Ίδε Άρθρο 60(2)(β) του Ν.1/1990

¹⁵⁷ Ο.π.

¹⁵⁸ Ίδε Άρθρο 65(2) του Ν.1/1990 - Δυνάμει των προνοιών του εν λόγω Άρθρου, σε εξαιρετικές περιπτώσεις και με τη σύσταση της αρμόδιας αρχής, ο Υπουργός Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων δύναται να

Επιπροσθέτως, δεν επιτρέπεται σε δημόσιο υπάλληλο να συμμετέχει στη διοίκηση ή να κατέχει μετοχές οποιασδήποτε μη δημόσιας εταιρείας ή συνεταιρισμού ή άλλης επιχείρησης ιδιωτικής φύσης, παρά μόνο ύστερα από άδεια του Υπουργού Οικονομικών, η οποία δύναται να χορηγηθεί με τέτοιους όρους όπως θα καθόριζε ο Υπουργός και εφόσον η χορήγηση τέτοιας άδειας δεν είναι ασυμβίβαστη με την εκτέλεση καθηκόντων του αιτών υπαλλήλου¹⁵⁹.

Ούτε και επιτρέπεται σε δημόσιο υπάλληλο να συμμετέχει στη διοίκηση οποιασδήποτε δημόσιας εταιρείας¹⁶⁰ αλλά δικαιούται να αποκτά μετοχές τέτοιων εταιρειών εις αριθμό όμως που δε θα υπερβαίνει ποσοστό του μετοχικού κεφαλαίου που να του προσδίδουν δικαίωμα για έλεγχο ή διοίκηση αυτών¹⁶¹.

Κάθε δημόσιος λειτουργός οφείλει, περαιτέρω, όπως μετά το διορισμό του στη δημόσια υπηρεσία και στη συνέχεια κάθε έτος δηλώνει προς τον Υπουργό Οικονομικών στοιχεία

χορηγήσει άδεια σε δημόσιο υπάλληλο για μερική ιδιωτική απασχόληση ή πρόσληψη, μετά από αίτησή του, σύμφωνα με όρους και προϋποθέσεις που καθορίζονται από το Υπουργικό Συμβούλιο, εφόσον αυτή κρίνεται ότι δεν επηρεάζει την εκτέλεση των καθηκόντων του αιτητή ως δημόσιου υπαλλήλου. Νοείται έτι έτι περαιτέρω ότι, σε περίπτωση που, κατά τη διάρκεια της ισχύος της άδειας υπαλλήλου για μερική ιδιωτική απασχόληση ή πρόσληψης, διαπιστώνεται είτε από τον υπάλληλο είτε από την αρμόδια αρχή ότι παραβιάζεται οποιοσδήποτε όρος που καθορίστηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο, η άδεια τερματίζεται.

¹⁵⁹ Ίδε Άρθρο 65(3) του Ν.1/1990. Σημειώνεται, όμως, ότι ανεξάρτητα από τις διατάξεις του Άρθρου 65(3), ο Υπουργός Οικονομικών χορηγεί σε δημόσιο υπάλληλο την άδεια, όπως προβλέπεται στο εν λόγω εδάφιο, όταν η χορήγηση της άδειας εξυπηρετεί το δημόσιο συμφέρον ή όταν το συμφέρον του υπαλλήλου στην εταιρεία, το συνεταιρισμό ή την επιχείρηση ιδιωτικής φύσης προήλθε από κληρονομική διαδοχή και η κατοχή των μετοχών δε θα τον επηρεάσει στην εκτέλεση των καθηκόντων του – βλ. Άρθρο 65(4) του Ν.1/1990

¹⁶⁰ Ο.π.

¹⁶¹ Ίδε Άρθρο 65(5) του Ν.1/1990

οποιασδήποτε επένδυσης ή συμφέροντος που τυχόν έχει σε οποιαδήποτε εταιρεία ή συνεταιρισμό ή επιχείρηση ιδιωτικής φύσης, οι εργασίες της οποίας σχετίζονται άμεσα ή έμμεσα με τα καθήκοντα του¹⁶².

Άρθρο 66 - Απόκτηση ιδιοκτησίας, κτλ.

Με βάση δε το Άρθρο 66, δεν επιτρέπεται σε δημόσιο υπάλληλο να αποκτήσει άμεσα ή έμμεσα οποιαδήποτε κινητή ή ακίνητη ιδιοκτησία εκμεταλλευόμενος προς τούτο τη θέση του ή να κατέχει τέτοια ιδιοκτησία, όταν το συμφέρον του σ' αυτή συγκρούεται με τα δημόσια καθήκοντα του¹⁶³. Αν εγερθεί εύλογη υποψία για δημόσιο λειτουργό ως προς την πηγή των οικονομικών του πόρων, δύναται να διεξαχθεί έρευνα για εξακρίβωση της προέλευσης των πόρων αυτών και εάν από την εν λόγω έρευνα διαπιστωθεί ότι ο τοιούτος λειτουργός απέκτησε τους πόρους αυτούς κάτω από συνθήκες που συνιστούν παράβαση ή αδίκημα, η αρμόδια αρχή προβαίνει στη λήψη των κατάλληλων μέτρων για ποινική ή πειθαρχική δίωξη¹⁶⁴.

Άρθρο 69 - Δώρα και δωροδοκίες

Δυνάμει του Άρθρου 69(1) του Νόμου, απαγορεύεται στους δημόσιους υπαλλήλους να λαμβάνουν άμεσα ή έμμεσα δώρα ή δώρα που συνίστανται σε χρήματα, άλλα αγαθά, δωρεάν ταξίδια ή άλλες προσωπικές εύνοιες, εκτός από τα συνηθισμένα δώρα από προσωπικές φίλους ή σε προσωπικούς φίλους.

¹⁶² Ίδε Άρθρο 65(6) του Ν.1/1990

¹⁶³ Ίδε Άρθρο 66(1) του Ν.1/1990

¹⁶⁴ Ίδε Άρθρο 66(3) του Ν.1/1990

Στην περίπτωση αυτή, ο δημόσιος υπάλληλος δέον να αναφέρει το δώρο αμέσως στον προϊστάμενο του και το δώρο να διατεθεί κατά τον συνήθη τρόπο¹⁶⁵ και υπάρχει επίσης θεσμοθετημένη περαιτέρω υποχρέωση των δημοσίων υπαλλήλων να ενημερώνουν τους προϊσταμένους τους για την παραλαβή οιαδήποτε δώρου που προσφέρεται με αντάλλαγμα έναντι υπηρεσίας τους ή για υπηρεσίες που παρέχονται από αυτούς κατά την άσκηση των καθηκόντων τους¹⁶⁶.

Άρθρο 69Α - Υποχρέωση αναφοράς στην οικεία αρμόδια αρχή πράξεων διαφθοράς ή δωροδοκίας

Με βάση την εν λόγω πρόνοια, υπάλληλος ο οποίος κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του, διαπιστώνει ή έχει εύλογη αιτία να πιστεύει ότι έχει τελεστεί πράξη διαφθοράς ή δωροδοκίας από άλλο υπάλληλο, κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του, οφείλει να το αναφέρει εγγράφως στην οικεία αρμόδια αρχή στην οποία υπάγεται, δίδοντας όλα τα αναγκαία στοιχεία προς υποστήριξη του ισχυρισμού του.

Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας – Άρθρο 15

Μάλιστα, το Άρθρο 15 του Συντάγματος το οποίο διασφαλίζει το δικαίωμα στην ιδιωτική και οικογενειακή ζωή η οποία δέον να τυγχάνει σεβασμού, παρέχει πλέον κατ' εξαίρεση ρητή δυνατότητα επέμβασης κατά την άσκηση του δικαιώματος αυτού εάν και εφόσον αυτή καθίσταται, μεταξύ άλλων, αναγκαία προς το συμφέρον της διαφάνειας στη δημόσια ζωή ή για σκοπούς λήψης μέτρων εναντίον της διαφθοράς στη δημόσια ζωή¹⁶⁷.

¹⁶⁵ Ίδε Άρθρο 69(3) του Ν.1/1990

¹⁶⁶ Ίδε Άρθρο 69(4) του Ν.1/1990

¹⁶⁷ Ίδε Άρθρον 15 του Συντάγματος της Κυπριακής Δημοκρατίας

Ο περί του Ασυμβιβάστου προς την Άσκηση των Καθηκόντων Ορισμένων Αξιωματούχων της Δημοκρατίας Ορισμένων Επαγγελματικών και Άλλων Συναφών Δραστηριοτήτων τους Νόμο του 2008 (Ν.7(Ι)/2008)

Προνοεί ότι η παροχή προς το δημόσιο ή προς οποιοδήποτε νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου ή προς κρατική ή ημικρατική εταιρεία, νομικών, ελεγκτικών, λογιστικών, συμβουλευτικών περιλαμβανομένης της εκπόνησης μελετών ή οποιασδήποτε άλλης φύσεως υπηρεσιών δεν επιτρέπεται να αναλαμβάνεται στο πρόσωπο οποιουδήποτε αξιωματούχου ή καθ' όλη τη διάρκεια της θητείας του στο αξίωμα.

Δυνάμει του τοιούτου Νόμου, εις περιπτώσει που πρόσωπο κληθεί και αρνηθεί ή παραλείψει να εμφανισθεί ενώπιον της Επιτροπής Ελέγχου Ασυμβιβάστου, ή, αφού εμφανισθεί, προβεί σε ψευδείς ή αναληθείς δηλώσεις, είναι ένοχο αδικήματος και, σε περίπτωση καταδίκης του, υπόκειται σε φυλάκιση που δεν υπερβαίνει το ένα (1) έτος ή σε χρηματική ποινή που δεν υπερβαίνει τις δέκα χιλιάδες ευρώ (€10.000) ή και στις δύο αυτές ποινές¹⁶⁸.

Δέον να επισημανθεί, παρ' όλα ταύτα, ότι ο τοιούτος νόμος έχει δεχθεί κριτική για την ανεπάρκειά του και τα κενά που αφήνει ακόμη και σε σοβαρές περιπτώσεις ασυμβιβάστου ή σύγκρουσης συμφερόντων¹⁶⁹.

Ο περί του Ελέγχου της Ανάληψης Εργασίας στον Ιδιωτικό Τομέα από Πρώην Κρατικούς Αξιωματούχους και Ορισμένους Πρώην Υπαλλήλους του Δημοσίου και του Ευρύτερου Δημόσιου Τομέα Νόμος του 2007 (Ν.114(Ι)/2007)

¹⁶⁸ Άρθρο 7 του Ν.7(Ι)/2008

¹⁶⁹ Ίδε Μιχαηλίδης Ο., 'Διαφθορά και Διαφάνεια στη Κυπριακή Δημόσια Ζωή' εις Κουράκης Ν. & Κρίστη Α.Σ. (Σάκκουλας, 2015) ο.π. σελ. 174

Δια του εν λόγω Νόμου, περαιτέρω, αποσκοπώντας στην αποφυγή του φαινομένου της περιστρεφόμενης θύρας¹⁷⁰, απαγορεύεται, δίχως εκ των προτέρων εξασφάλιση άδειας προς τούτο, η ανάληψη θέσης στον ιδιωτικό τομέα από αξιωματούχο η υπάλληλο του δημοσίου για περίοδο δύο (2) ετών μετά την αποχώρηση του εάν τα καθήκοντα αυτής συσχετίζονται με τα καθήκοντα του.

Πρόσωπο που παραλείπει να υποβάλει αίτηση και/ή να λάβει εκ των προτέρων άδεια προς τούτο ή που κατά την υποβολή στοιχείων εν γνώσει του υποβάλλει ψευδή ή ανακριβή στοιχεία ή/και που παραβιάζει τις διατάξεις του παρόντος Νόμου είναι ένοχο αδικήματος και, σε περίπτωση καταδίκης του, υπόκειται στις δια αυτού προβλεπόμενες ποινές¹⁷¹.

Ο περί της Διαφάνειας στις Διαδικασίες Λήψης Δημοσίων Αποφάσεων και Συναφών Θεμάτων Νόμος του 2022 (Ν.20(Ι)/2022)

Σκοπός του παρόντος Νόμου είναι η καθίδρυση πλαισίου θεμελίωσης διαφάνειας που αφορά στην εμπλοκή σε διαδικασίες λήψης δημόσιων αποφάσεων αναφορικά με ζητήματα που άπτονται της εκτελεστικής ή και της νομοθετικής εξουσίας, ώστε να αποτρέπεται η δημιουργία συνθηκών που επιτρέπουν ή διευκολύνουν την εκκόλαψη πράξεων διαφθοράς¹⁷².

¹⁷⁰ Κοινώς γνωστό και αναφερόμενο εις Αγγλιστί ως *'revolving door'* - ιδε περαιτέρω επί τούτου Brezis S.E., *'Legal conflicts of interest of the revolving door'* (2017) *Journal of Macroeconomics*, 52, σελ.: 175–188 καθώς και Transparency International, ο.π.

¹⁷¹ Όσον αφορά τις ποινές και το ύψος αυτών ιδε αναλυτικά Άρθρο 7 του Ν.114(Ι)/2007

¹⁷² Άρθρο 3 του Ν.20(Ι)/2022

Η Ανεξάρτητη Αρχή κατά της Διαφθοράς¹⁷³ αποτελεί την αρμόδια αρχή για σκοπούς του παρόντος Νόμου¹⁷⁴ και χωρίς επηρεασμό των οιονδήποτε υφιστάμενων άλλων εξουσιών και αρμοδιοτήτων της, η Αρχή θα ασκεί επιπροσθέτως τις εξουσίες και αρμοδιότητες που της ανατίθενται υπό τις διατάξεις του παρόντος Νόμου¹⁷⁵.

Ο παρών Νόμος ουσιαστικά εφαρμόζεται αναφορικά με κάθε εκπρόσωπο ομάδας ειδικού ενδιαφέροντος που προτίθεται να εμπλακεί σε διαδικασίες λήψης δημόσιων αποφάσεων αλλά περιλαμβάνει και υποχρεώσεις αξιωματούχων ή μελών κρατικής υπηρεσίας ή του ευρύτερου δημόσιου τομέα και εργαζομένων προς όφελος αξιωματούχων, οι οποίοι, ως εκ της θέσεώς τους, λαμβάνουν μέρος σε διαδικασίες λήψης δημόσιων αποφάσεων¹⁷⁶.

Για σκοπούς πληρότητας, σημειώνεται ότι οι εκπρόσωποι ομάδας ειδικού ενδιαφέροντος οι οποίοι προτίθενται να έχουν εμπλοκή σε διαδικασίες λήψης δημόσιων αποφάσεων έχουν υποχρέωση εγγραφής στο Μητρώο Εγγραφής¹⁷⁷ πριν από την έναρξη τιαύτης δραστηριότητας¹⁷⁸.

Δυνάμει του Άρθρου 18(1) του παρόντος Νόμου, περαιτέρω, αξιωματούχος, μέλος κρατικής υπηρεσίας ή του ευρύτερου δημόσιου τομέα και κάθε εργαζόμενος προς όφελος αξιωματούχου ο οποίος, ως εκ της θέσεως του, λαμβάνει μέρος σε διαδικασία λήψης δημόσιας απόφασης, υποχρεούται, σε οποιοδήποτε στάδιο και εφόσον προκύπτει σύγκρουση συμφερόντων σε

¹⁷³ που καθιδρύθηκε δυνάμει των διατάξεων του Άρθρου 3 του περί της Σύστασης και Λειτουργίας Ανεξάρτητης Αρχής κατά της Διαφθοράς Νόμου του 2022 (Ν.19(Ι)/2022)

¹⁷⁴ Άρθρο 4 του Ν.20(Ι)/2022

¹⁷⁵ Άρθρο 5 του Ν.20(Ι)/2022

¹⁷⁶ Άρθρο 6(1) του Ν.20(Ι)/2022

¹⁷⁷ Με βάση τις διατάξεις του Άρθρου 7 του Ν.20(Ι)/2022, η Αρχή καταρτίζει και τηρεί Μητρώο Εγγραφής προς τους σκοπούς αυτούς

¹⁷⁸ Άρθρο 9 του Ν.20(Ι)/2022

σχέση με τη συμμετοχή του στη διαδικασία αυτή, να δηλώσει γραπτώς στην Αρχή και στους εμπλεκόμενους φορείς το συμφέρον του και να εξαιρεθεί, απέχοντας από την οικεία διαδικασία λήψης δημόσιας απόφασης.

Όσον αφορά τυχόν ασυμβίβαστο, αξιωματούχος ή μέλος κρατικής υπηρεσίας ή του ευρύτερου δημόσιου τομέα και εργαζόμενος προς όφελος αξιωματούχου δύναται να εγγραφεί στο Μητρώο Εγγραφής και να εμπλακεί σε διαδικασίες λήψης δημόσιων αποφάσεων ως εκπρόσωπος ομάδας ειδικού ενδιαφέροντος, αφού εξασφαλίσει, κατόπιν αιτήσεως, εκ των προτέρων έγκριση δυνάμει των διατάξεων του Άρθρου 3 του προαναφερόμενου ανωτέρω περί του Ελέγχου της Ανάλυσης Εργασίας στον Ιδιωτικό Τομέα από Πρώην Κρατικούς Αξιωματούχους και Ορισμένους Πρώην Υπαλλήλους του Δημοσίου και του Ευρύτερου Δημοσίου Τομέα Νόμου¹⁷⁹ επιτροπής για ανάληψη οποιασδήποτε εργασίας σε συγκεκριμένο εργοδότη στον ιδιωτικό τομέα εντός των πρώτων δύο (2) ετών από την ημερομηνία αφυπηρέτησης ή τερματισμού της υπηρεσίας ή της θητείας του¹⁸⁰.

Ο Νόμος προβλέπει, δε, τι συνιστά αδίκημα εις περίπτωση παραλείψεων ή παραβάσεων και προνοεί καθώς και για τις αντίστοιχες ποινές που δύναται να επιβληθούν¹⁸¹.

Ο περί Πολιτικών Κομμάτων Νόμος (Ν.175(Ι)/2012)

Μέσω του Νόμου αυτού ο οποίος ρυθμίζει, μεταξύ άλλων, την εγγραφή των πολιτικών κομμάτων, ορίζονται κριτήρια και περιορισμοί κρατικής χρηματοδότησης καθώς ειδικότερα

¹⁷⁹ του 2007 (Ν.114(Ι)/2007) – ίδε ανωτέρω

¹⁸⁰ Άρθρο 19 του Ν.20(Ι)/2022

¹⁸¹ Ίδε αναλυτικά Άρθρα 20 έως 25 του Ν.20(Ι)/2022

και των ιδιωτικών εισφορών από φυσικά ή νομικά πρόσωπα ή υπό καθεστώς ανωνυμίας διασκοπούς αποφυγής διαφθοράς.

4. ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

Δέον να επισημανθεί ότι η ευρεία βιβλιογραφία εν σχέσει με το θέμα και ειδικότερα όσον αφορά εθνικές υποθέσεις και/ή εθνική νομολογία δια περιπτώσεις όπου έχει εμφολωρήσει διαφθορά και πως αυτές κατέληξαν, είναι σε σοβαρό βαθμό περιορισμένη μέχρι μηδαμινή, γεγονός που έχει δυσχεράνει, ως ένα σημείο τουτέστιν, τις προθέσεις της παρούσας ενότητας¹⁸².

Αυτό δύναται να οφείλεται και στο γεγονός, παρά ταύτα, ότι η Νομολογία η ίδια, σε σχέση με το όλο θέμα, είναι περιορισμένη, ίσως ένεκα και του ότι αποτελούν διαχρονικά δύσκολες, να στοιχειοθετηθούν και αποδειχθούν, υποθέσεις, ή και στο ότι δεν επροσδίδετο από την Πολιτεία, τον νομοθέτη και τους αρμόδιους θεσμούς, παρά μόνο πρόσφατα κατά τα τελευταία έτη¹⁸³, η ανάλογη βαρύτητα σε τέτοιου είδους αδικήματα.

Κατόπιν έρευνας εις τις προαναφερθείσες δημοσιευμένες Δικαστηριακές Αποφάσεις, εντοπίζεται ένας σεβαστός αριθμός περιπτώσεων που σχετίζεται με καταδίκη για διαφθορά

¹⁸² Η παρούσα ερευνητική διατριβή, συνακόλουθα, ευσεβάστως ευελπιστεί να αποτελέσει το έναυσμα και/ή απαρχή προς αυτήν την κατεύθυνση, σε σχέση με το όλο θέμα.

¹⁸³ Λόγου χάρι, ως αναφέρεται και στην Απόφαση *Δημοκρατία ν Κουρουζίδης*, Ποιν. Έφ. 19/20, 34/20, 37/20, 39/20, 41/20 και 44/20, ημερ. 20/07/2022 αυτό διαφαίνεται και από το γεγονός ότι ο Νομοθέτης τροποποιεί διαχρονικά και διαρκώς της ποινές σε αυστηρότερες, σε σχέση με τέτοιου είδους αδικήματα – ο δεκάσμος Δημοσίου Λειτουργού, π.χ., πριν τον 1999 προνοούσε ποινή φυλάκισης μέχρι τριών (3) ετών και ασήμαντο πρόστιμο, με τον τροποποιητικό Νόμο Ν.38(Ι)/1999 τροποποιήθηκε σε πέντε χρόνια και/ή πρόστιμο εκ €10.000 και εν τέλει με τον τροποποιητικό Νόμο Ν.95(Ι)/2012 προνοεί πλέον επτά χρόνια φυλάκισης και/ή πρόστιμο εκ €100.000. Ίδε σχετικά Άρθρο 100 του Ποινικού Κώδικα (Κεφ. 154) και εκεί τροποποιήσεις.

στην ευρύτερη δημόσια σφαίρα. Λόγου χάρη, στην υπόθεση *Νικολαΐδης ν Αστυνομίας*¹⁸⁴, επικυρώθηκαν οι ποινές φυλάκισης εκ δώδεκα (12) μηνών που επιβλήθηκαν στον Κατηγορούμενο, λειτουργό, τότε, στο Τμήμα Μετανάστευσης και ο οποίος κρίθηκε ένοχος για τη λήψη οικονομικών ανταλλαγμάτων έναντι επίσπευσης της εξέτασης αιτήσεων για άδειες εισόδου σε αλλοδαπές καλλιτέχνιδες. Περαιτέρω, στην υπόθεση *Θεοχάρους ν Δημοκρατίας*¹⁸⁵, ο Κατηγορούμενος, κοινοτάρχης χωριού της επαρχίας Πάφου, καταδικάστηκε σε διάφορα αδικήματα, μεταξύ των οποίων και για δεκασμό δημοσίου λειτουργού, διαφθορά, κατάχρηση εξουσίας, συνωμοσία προς καταδολίευση, έκδοση ψευδών πιστοποιητικών και συγκάλυψη παράνομων εσόδων, σε σχέση με την απόκτηση και πώληση Τουρκοκυπριακής γης και του επιβλήθηκαν συντρέχουσες ποινές φυλάκισης έως τριών (3) ετών.

Διασαφηνίζεται, παρόλα ταύτα, ότι από τα όσα έχουν ανακτηθεί για τους σκοπούς της παρούσας έρευνας, δυνάμει των όσων γνωστοποιούνται από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης καθώς και δυνάμει της τυχόν δημοσιευμένης, υπό των Δικαστηρίων της Δημοκρατίας, Νομολογίας, οι περιπτώσεις έχουν σταχυολογηθεί, όσων αφορά εκτενέστερη παράθεση, αναλόγως, αφενός με γνώμονα κυρίως τη σοβαρότητα τους και δη την πολύκροτη διάσταση τους¹⁸⁶, εμπιπτοντας έτσι σε μεγάλης ή υψηλής κλίμακας διαφθορά, καθώς και, αφετέρου, ελέω περιορισμένου χώρου.

¹⁸⁴ [\(2003\) 2 Α.Α.Δ. 271](#); Ίδε επίσης *Αστυνομία ν Βρυώνης*, Ποιν. Εφ. 92/17 και 93/17, ημερ. 19/07/2019 – όπου επικυρώθηκε καταδίκη και ποινή Αστυνομικού που κρίθηκε ένοχος και καταδικάστηκε για αδικήματα δεκασμού, δωροληψίας και νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες; *Αστυνομικού Διευθυντή Πάφου ν Ηλίας Ευσταθίου*, Αρ. Υποθ. 543/03, ημερ. 20/08/2010; *Αστυνομικού Διευθυντή Λευκωσίας ν Κλεόβουλου Κουσουλίδη*, Αρ. Υποθ. 12940/2014, ημερ. 02/10/2017

¹⁸⁵ [\(2008\) 2 Α.Α.Δ. 22](#); Ίδε επίσης παρομοίως *Αστυνομικού Διευθυντή ν Νικολάου κ.ά.*, Αρ. Υποθ. 3798/17, ημερ. 10/01/2023 - όπου οι εκεί Κατηγορούμενοι, Πρόεδρος και Αντιπρόεδρος Κοινοτικού Συμβουλίου Κρήτου Τέρρας, κρίθηκαν ένοχοι για αδικήματα κατάχρησης εξουσίας; *Αστυνομικού Διευθυντή Λευκωσίας ν Α.Α. κ.ά.*, Αρ. Υποθ. 23042/15, ημερ. 07/09/2022; *Δημοκρατία ν Δάφνη Αριστοδήμου*, Αρ. Υποθ. 8974/16, ημερ. 11/05/2017 – αφορά γιατρό που καταδικάστηκε για κατάχρηση εξουσίας και δωροληψία και παρομοίως *Δημοκρατία ν Βασκέν Σιαχπεντεριάν*, Αρ. Υποθ. 8973/16, ημερ. 04/08/2017

¹⁸⁶ (ελέω και των εμπλεκομένων μερών)

(α) Υπόθεση εναντίων τέως Βοηθού Γενικού Εισαγγελέα (Ρίκκου Ερωτοκρίτου)

Εκ των πιο πολύκροτων και ίσως η πιο σοβαρή περίπτωση που σχετίζετο με πράξεις διαφθοράς εις τα δικαστικά Κυπριακά δρώμενα, για την οποία επιτεύχθηκε μάλιστα και καταδικαστική απόφαση, αποτελεί η όλη υπόθεση εναντίων του Ρίκκου Ερωτοκρίτου ένεκα του γεγονότος ότι ουσιαστικά μετείχε εμπλοκής εκ των Ανώτατων, κατά τον ουσιώδη χρόνο, Αξιωματούχων του κράτους και δη ο ίδιος ο τότε Βοηθός Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας ο οποίος αφενός παύθηκε¹⁸⁷ από τα καθήκοντα του και αφετέρου καταδικάστηκε σε φυλάκιση.

*Δημοκρατία ν Ρίκκος Ερωτοκρίτου κ.ά.*¹⁸⁸

Στην εν λόγω υπόθεση, οι τέσσερις (4) Κατηγορούμενοι μεταξύ Αυγούστου και Σεπτεμβρίου 2013 συμμετείχαν σε συνωμοσία προς εκτροπή ή ανατροπή της πορείας της δικαιοσύνης και

¹⁸⁷ Ίδε Αίτηση Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας ν Βοηθού Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, Αιτ. Αρ.: 1/15, ημερ. 24/09/2015 όπου το Ανώτατο Δικαστήριο, ασκώντας την αρμοδιότητα του Συμβουλίου που προβλέπεται στα Άρθρα 153.8(1)(2)(3) του Συντάγματος, εξέτασε αίτηση του τότε Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, με την οποία ζητούσε την απόλυση του Βοηθού Γενικού Εισαγγελέως, για ανάρμοστη συμπεριφορά. Το Δικαστικό Συμβούλιο, με βάση τα ενώπιον του στοιχεία και για τους λόγους που με λεπτομέρεια αποτυπώνονται στην τοιαύτη απόφαση του, αποφάνθηκε ότι ο Βοηθός Γενικός Εισαγγελέας ήτο υπόλογος ανάρμοστης συμπεριφοράς σύμφωνα με το Σύνταγμα και επομένως υποκείμενος σε άμεση απόλυση. Συνακόλουθα, κατά συνταγματική επιταγή, Άρθρο 153.8(4), ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας τον έπαυσε από τα καθήκοντά του και ο ίδιος απώλεσε, δη, την ιδιότητα του Βοηθού Γενικού Εισαγγελέως.

¹⁸⁸ Αρ. Υποθ 9208/15, ημερ. 08/02/2017 (Απόφαση) και ημερ. 01/03/2017 (Ποινή). Ίδε επίσης Cyprus Legal News, 'Ένοχοι οι Κατηγορούμενοι στην Υπόθεση Ρίκκου Ερωτοκρίτου', 08/02/2017 <διαθέσιμο στην: http://www.cylegalnews.com/2017/02/blog-post_93.html>

προς καταδολίευση, συμφωνώντας, ουσιαστικά, όπως οι Κατηγορούμενοι 3¹⁸⁹ και 4¹⁹⁰ μην καταχωρίσουν εμφάνιση σε αγωγή την οποία θα καταχωρούσε ο Κατηγορούμενος 1, ήτοι, ο τότε Βοηθός Γενικός Εισαγγελέας¹⁹¹ και πέντε εταιρείες αποκλειστικών, ή από κοινού με άλλα πρόσωπα¹⁹², συμφερόντων του, ούτως ώστε να εκδοθεί απόφαση ερήμην υπέρ των εκεί Εναγόντων¹⁹³ και η οποία θα διέτασσε τον συμψηφισμό απομειωμένων («κουρεμένων») καταθέσεων μιας εκ των Εναγουσών με το ήμισυ οφειλομένου δανείου άλλης εκ των Εναγουσών, με αντίστοιχη βλάβη των συμφερόντων των εκεί Εναγομένων¹⁹⁴, γεγονός που επισυνέβη - καταχωρίστηκε, εν τέλει, τέτοια Αγωγή¹⁹⁵ στις 16/09/13, όντως αποφεύχθηκε η καταχώριση εμφάνισης εκ μέρους των εκεί Εναγομένων από τους Κ3 και Κ4 και όντως στις 08/11/13 εκδόθηκε Απόφαση ερήμην υπέρ των Εναγόντων.

Εις αντάλλαγμα του πιο πάνω οφέλους, ο Κατηγορούμενος 1, Βοηθός Γενικός Εισαγγελέας, ως ήταν τότε αναφέρεται εκ νέου, συμφώνησε με τους Κατηγορούμενους 3 και 4 να προωθήσει παράλληλα, εκ της θέσεως του, την ποινική δίωξη εναντίων άλλων πέντε φυσικών και ενός νομικού προσώπου¹⁹⁶, το οποίο και όντας έπραξε κρυφίως δίδοντας στις 31/10/2013 σχετικές οδηγίες για δίωξη των προαναφερόμενων, κατά κατάχρηση εξουσίας αναγομένης στα καθήκοντα του, αφού παράκαμψε παλαιότερες οδηγίες του τότε Γενικού Εισαγγελέως και διαπράττοντας έτσι ο ίδιος τα αδικήματα του δεκασμού, της δωροληψίας και της διαφθοράς.

Γενικότερα και για σκοπούς πληρότητας αναφέρεται ότι ο πυρήνας της ποινικά κολάσιμης συνομοσίας, συνιστούσε η προσπάθεια της Κατηγορούμενης 3 στην παρούσα περιπτώσει

¹⁸⁹ Η γνώστη δικηγορική εταιρεία Ανδρέας Νεοκλέους ΔΕΠΕ

¹⁹⁰ κ. Π. Νεοκλέους – δικηγόρος και εκ των συνεταίρων της Κατηγορούμενης 3

¹⁹¹ κ. Ρ. Ερωτοκρίτου

¹⁹² Μίας εξ αυτών που κατείχε μόνο το 50%

¹⁹³ Με όφελος περί τις €515.679,99

¹⁹⁴ Ήτοι, της Λαϊκής Τράπεζας, της τότε Διαχειρίστριας της καθώς και της Τράπεζας Κύπρου

¹⁹⁵ Υπ' αρ. 3987/13

¹⁹⁶ για την υπόθεση της Providencia

δικηγορικής εταιρείας, να πετύχει, μέσω αθέμιτης συνέργειας με τον τότε Βοηθό Γενικό Εισαγγελέα και δη Κατηγορούμενο 1 στην παρούσα, προώθηση ποινικής δίωξης εναντίον συγκεκριμένων προσώπων σε σχέση με προκύψασα μεταβολή της μετοχικής και διοικητικής δομής μιας εταιρείας επ' ονόματι *Providencia*. Τυχόν άσκηση ποινικής δίωξης αυτής της μορφής, θα είχε ως απώτερο στόχο την ενίσχυση της θέσης και των συμφερόντων των προσώπων που εκπροσωπούσε στις δικαστικές διαδικασίες η εν λόγω Κατηγορούμενη 3 δικηγορική εταιρεία.

Αξιοσημείωτο γεγονός το οποίο δέον να τονισθεί είναι ότι στην εν λόγω υπόθεση ενεπλάκησαν, είτε υπό τη θεσμική τους ιδιότητα, είτε ως μάρτυρες γεγονότων, πρόσωπα από όλο το φάσμα των κρατικών εξουσιών, θέτοντας την αξιοπιστία τους, υπό την κρίση του Δικαστηρίου. Συγκεκριμένα, ο ίδιος ο τότε Πρόεδρος της Δημοκρατίας, κατά το Άρθρο 36 του Συντάγματος ο Αρχηγός της Πολιτείας, κατέθεσε ως μάρτυρας υπεράσπισης. και ως μάρτυρες κατηγορίας, παρουσιάστηκαν, μεταξύ άλλων, ο τότε εν ενεργεία Γενικός Εισαγγελέας¹⁹⁷, ένας τέως Γενικός Εισαγγελέας¹⁹⁸, μια Βουλευτής¹⁹⁹, ένας τέως Αρχηγός της Αστυνομίας, ο τότε Υπαρχηγός της Αστυνομίας, ο τότε Έφορος Εταιρειών, η υπεύθυνη περί των ποινικών θεμάτων²⁰⁰ Εισαγγελέας στη Νομική Υπηρεσία κ.ο.κ..

Οι Κατηγορούμενοι εν τέλει διώχθηκαν, δικάστηκαν, κρίθηκαν ένοχοι και καταδικάστηκαν ως ακολούθως:

¹⁹⁷ κ. Κώστας Κληρίδης

¹⁹⁸ κ. Πέτρος Κληρίδης

¹⁹⁹ κα Ειρήνη Χαραλαμπίδου ανήκον, σημειώνεται, εις Πολιτικό Κόμμα αντιπολιτευόμενο της τότε Κυβερνήσεως αλλά και των κομμάτων δια των οποίων στο παρελθόν ο τότε Βοηθός Γενικός Εισαγγελέας, Κατηγορούμενος 1 στην παρούσα, είχε εκλεγθεί Βουλευτής

²⁰⁰ Δη, συνάδελφος εις κατωτέρω θέση/υφιστάμενη του τότε Βοηθού Γενικού Εισαγγελέα, Κατηγορούμενου 1 στην παρούσα

1. Ο Κατηγορούμενος 1 και δη ο τέως Βοηθός Γενικός Εισαγγελέας κρίθηκε ένοχος για δεκασμό δημοσίου λειτουργού²⁰¹ και κατάχρηση εξουσίας²⁰² και του επιβλήθηκε συντρέχουσα ποινή φυλάκισης εκ συνόλου 3,5 ετών. Κρίθηκε επίσης ένοχος για δωροληψία οικείων δημοσίων αξιωματούχων²⁰³, συναλλαγές με αντιπροσώπους οι οποίες υποδηλώνουν διαφθορά²⁰⁴, συνωμοσία προς ανατροπή της πορείας της δικαιοσύνης²⁰⁵ και συνωμοσία προς καταδολίευση²⁰⁶ δίχως επιβολή οιασδήποτε ποινής προς τούτες²⁰⁷.
2. Ο Κατηγορούμενος 2²⁰⁸, δικηγόρος της Κατηγορούμενης 3, κρίθηκε ένοχος για συνωμοσία προς καταδολίευση²⁰⁹ και καταδικάσθηκε σε ποινή φυλάκισης 18 μηνών (ήτοι, 1,5 έτους) με αναστολή. Κρίθηκε περιπλέον ένοχος για συνωμοσία προς ανατροπή της πορείας της δικαιοσύνης²¹⁰ δίχως όμως επιβολή ποινής προς τούτη²¹¹.
3. Η Κατηγορούμενη 3 δικηγορική εταιρεία κρίθηκε ένοχη για δεκασμό δημοσίου λειτουργού²¹² όπου και της επιβλήθηκε πρόστιμο εκ €70.000. Κρίθηκε επίσης ένοχη για ενεργό δωροδοκία οικείων δημοσίων αξιωματούχων²¹³, συναλλαγές με

²⁰¹ Κατά παράβαση του Άρθρου 100(α) του Ποινικού Κώδικα (Κεφ. 154)

²⁰² Κατά παράβαση του Άρθρου 105 του Ποινικού Κώδικα (Κεφ. 154)

²⁰³ Κατά παράβαση του Άρθρου 4 του περί της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Ποινικοποίηση της Διαφθοράς (Κυρωτικού) Νόμου Ν.23(ΙΙΙ)/2000 και Άρθρου 3 της Σύμβασης

²⁰⁴ Κατά παράβαση του Άρθρου 3(α) του περί της Πρόληψης της Διαφθοράς Νόμου (Κεφ. 161)

²⁰⁵ Κατά παράβαση του Άρθρου 121(α) του Ποινικού Κώδικα (Κεφ. 154)

²⁰⁶ Κατά παράβαση του Άρθρου 302 του Ποινικού Κώδικα (Κεφ. 154)

²⁰⁷ Για κάποιες κατηγορίες, ως αποφάνθηκε το Κακουργιοδικείο κατά την επιβολή της ποινής, ένεκα του γεγονότος ότι του επιβλήθηκαν ποινές στα ουσιαστικά αδικήματα που τον αφορούν και για άλλες ενόψει του γεγονότος ότι τα γεγονότα αυτών εμπεριέχονται ή είναι στενά συνυφασμένα με τα γεγονότα των κατηγοριών για τις οποίες επιβλήθηκε ποινή – *ιδε* περαιτέρω σχετική Απόφαση

²⁰⁸ κ. Ανδρέας Κυπρίζογλου – επίσης δικηγόρος

²⁰⁹ Κατά παράβαση του Άρθρου 302 του Ποινικού Κώδικα (Κεφ. 154)

²¹⁰ Κατά παράβαση του Άρθρου 121(α) του Ποινικού Κώδικα (Κεφ. 154)

²¹¹ Ενόψει του γεγονότος ότι τα γεγονότα αυτής εμπεριέχονται ή ήτο στενά συνυφασμένα με τα γεγονότα της κατηγορίας για την οποία επιβλήθηκε ποινή – *ιδε* περαιτέρω σχετική Απόφαση

²¹² Κατά παράβαση του Άρθρου 100(β) του Ποινικού Κώδικα (Κεφ. 154)

²¹³ Κατά παράβαση του Άρθρου 4 του περί της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Ποινικοποίηση της Διαφθοράς (Κυρωτικού) Νόμου Ν.23(ΙΙΙ)/2000 και Άρθρου 2 της Σύμβασης

αντιπροσώπους οι οποίες υποδηλώνουν διαφθορά²¹⁴, συνωμοσία προς ανατροπή της πορείας της δικαιοσύνης²¹⁵ και συνωμοσία προς καταδολίευση²¹⁶ δίχως επιβολή οιασδήποτε ποινής προς τούτες²¹⁷.

4. Ο Κατηγορούμενος 4 κρίθηκε ένοχος για δεκασμό δημοσίου λειτουργού²¹⁸ και του επιβλήθηκε ποινή φυλάκισης εκ συνόλου 2,5 ετών. Κρίθηκε επίσης ένοχος για ενεργό δωροδοκία οικείων δημοσίων αξιωματούχων²¹⁹, συναλλαγές με αντιπροσώπους οι οποίες υποδηλώνουν διαφθορά²²⁰, συνωμοσία προς ανατροπή της πορείας της δικαιοσύνης²²¹ και συνωμοσία προς καταδολίευση²²² δίχως επιβολή οιασδήποτε ποινής προς τούτες²²³.

Δέον να σημειωθεί, καταληκτικά, ότι τα ανωτέρω επικυρώθηκαν από το Ανώτατο Δικαστήριο κατόπιν ασκήσεως εφέσεων από όλους τους Κατηγορούμενους²²⁴.

²¹⁴ Κατά παράβαση του Άρθρου 3(β) του περί της Πρόληψης της Διαφθοράς Νόμου (Κεφ. 161)

²¹⁵ Κατά παράβαση του Άρθρου 121(α) του Ποινικού Κώδικα (Κεφ. 154)

²¹⁶ Κατά παράβαση του Άρθρου 302 του Ποινικού Κώδικα (Κεφ. 154)

²¹⁷ Για κάποιες κατηγορίες ένεκα του γεγονότος ότι του επιβλήθηκαν ποινές στα ουσιαστικά αδικήματα που τον αφορούν και για άλλες ενόψει του γεγονότος ότι τα γεγονότα αυτών εμπεριέχονται ή είναι στενά συνυφασμένα με τα γεγονότα των κατηγοριών για τις οποίες επιβλήθηκε ποινή – ίδε περαιτέρω σχετική Απόφαση

²¹⁸ Κατά παράβαση του Άρθρου 100(β) Ποινικού Κώδικα (Κεφ. 154)

²¹⁹ Κατά παράβαση του Άρθρου 4 του περί της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Ποινικοποίηση της Διαφθοράς (Κυρωτικού) Νόμου Ν.23(ΙΙΙ)/2000 και Άρθρου 2 της Σύμβασης

²²⁰ Κατά παράβαση του Άρθρου 3(β) του περί της Πρόληψης της Διαφθοράς Νόμου (Κεφ. 161)

²²¹ Κατά παράβαση του Άρθρου 121(α) του Ποινικού Κώδικα (Κεφ. 154)

²²² Κατά παράβαση του Άρθρου 302 Ποινικού Κώδικα (Κεφ. 154)

²²³ Για κάποιες κατηγορίες ένεκα του γεγονότος ότι του επιβλήθηκαν ποινές στα ουσιαστικά αδικήματα που τον αφορούν και για άλλες ενόψει του γεγονότος ότι τα γεγονότα αυτών εμπεριέχονται ή είναι στενά συνυφασμένα με τα γεγονότα των κατηγοριών για τις οποίες επιβλήθηκε ποινή – ίδε περαιτέρω σχετική Απόφαση

²²⁴ Ίδε Ρίκκος Ερωτοκρίτου κ.ά. ν Δημοκρατίας, Ποιν. Εφ. 53/2017, 64/2017, 66/2017 και 68/2017, ημ.

15/12/2017; Ίδε επίσης AlphaNews, 'Απέριψε όλες τις εφέσεις στην Υπόθεση Ρίκκου Ερωτοκρίτου το Ανώτατο',

15/02/2017 <διαθέσιμο στην: <https://www.alphanews.live/cyprus/aperripse-oles-tis-epheseis-sten-ypothese-rikkoy-erotokritoy-anotato-dikasterio>>

(β) Υποθέσεις Συμβουλίου Απογετεύσεως Πάφου (Σ.Α.ΠΑ) εναντίων τέως Δημάρχων και Δημοτικών Συμβούλων / Δημοσίων Λειτουργών

Οι υποθέσεις που συγκαταλέγονταν και έγιναν ευρέως γνωστές στη κοινή γνώμη εις το σύνολο τους ως το ‘σκάνδαλο ΣΑΠΑ’²²⁵, περαιτέρω, αφορούσαν στην ουσία ενέργειες και/ή χρηματισμό από μέρους των εμπλεκόμενων, αξιωματούχων και/ή δημοσίων λειτουργών, κατά παράβαση άρθρων του Ποινικού Κώδικα και/ή άλλων Νόμων της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Δημοκρατία ν Σάββας Βέργας κ.ά.²²⁶

Στην υπόθεση *Δημοκρατία ν Σάββας Βέργας κ.ά.*²²⁷ ο Κατηγορούμενος 1²²⁸ ως εκ της κατά τον ουσιώδη χρόνο ιδιότητας του ως Δήμαρχος Πάφου κατείχε και τη θέση του Προέδρου του Διοικητικού Συμβουλίου Σ.Α.ΠΑ, ενώ ο Κατηγορούμενος 2²²⁹ ήτο Γενικός Διευθυντής του Σ.Α.ΠΑ, αντίστοιχα.

Οι ως άνω προαναφερόμενοι κατά δική τους παραδοχή διέπραξαν αδικήματα σε διάφορες ημερομηνίες κατά την εκτέλεση των εργασιών στα πλαίσια της Β’ Φάσης κατασκευής του Αποχετευτικού Συστήματος της Επαρχίας Πάφου. Ο Κατηγορούμενος 2, παραδέχτηκε επιπροσθέτως και αδικήματα που μόνον ο ίδιος διέπραξε στα πλαίσια της Α’ Φάσης κατασκευής, η οποία ξεκίνησε το 1999 και αποπερατώθηκε το 2004.

²²⁵ Για μια εξίσου πολύκροτη υπόθεση (σκάνδαλο ‘Δρομολαξιάς’), *ιδε Ορέστης Βασιλείου κ.ά. ν Δημοκρατίας*, Ποιν. Εφ. 12/15, 13/15, 14/15, 15/15, 16/15 και 17/15, ημερ. 04/07/2017 όπου εν τέλει καταδικάστηκαν μεταξύ άλλων ο Πρόεδρος του Δ.Σ. της Αρχής Τηλεπικοινωνιών Κύπρου, τέως Δημόσιος Υπάλληλος του Κτηματολογίου κ.ο.κ. και επιβλήθηκαν, κατ’ έφεση, ποινές μεταξύ 3,5 έως 8 ετών.

²²⁶ Αρ. Υποθ. 12057/2014, ημερ. 18/02/2015

²²⁷ Αρ. Υποθ. 12057/2014, ημερ. 18/02/2015

²²⁸ Σάββας Βέργας

²²⁹ Ευτύχιος Μαληκίδης

Γενικότερα, το Σ.Α.ΠΑ είχε συμβληθεί με τέσσερις διαφορετικές εταιρείες²³⁰ για την εκτέλεση των εργασιών της Β' Φάσης με τις οποίες συνήφθησαν πέντε διαφορετικά συμβόλαια. Αμφότεροι οι Κατηγορούμενοι έρχονταν σε επαφή κατά διάφορες ημερομηνίες με τις εν λόγω εταιρείες ζητώντας από δαύτες χρήματα υπό μορφή ανταλλάγματος και συγκεκριμένα έτσι ώστε η προσφορά τους να κατακυρωθεί και/ή προκειμένου έκαστος εκ των Κατηγορουμένων να ενεργήσουν για να συνεχιστεί ομαλά η διεξαγωγή και εκτέλεση των εργασιών ή η ομαλή διεκπεραίωση της αντίστοιχης συμφωνίας. Ο Κατηγορούμενος 2 κεχωριστά έπραξε, κατά τους ουσιώδεις σχετικούς χρόνους, τα προαναφερθέντα και με εταιρείες²³¹ που είχαν συμβληθεί στα πλαίσια της Α' Φάσης κατασκευής.

Συνεπεία των τοιούτων παραδεκτών παράνομων ενεργειών και πράξεων τους, δη δεκασμού και διαφθοράς, απεκόμισαν κέρδος και όφελος, ο μεν 1ος Κατηγορούμενος συνολικό χρηματικό ποσό ύψους €520.000 και ο δε 2ος χρηματικό ποσό εκ €498.000.

²³⁰ Ειδικότερα, η Κοινοπραξία Medcon Construction Ltd – General Construction Company Ltd (GCC Ltd) υπέγραψε 2 διαφορετικά συμβόλαια με το Σ.Α.ΠΑ κατά τα έτη 2007 και 2010, η εταιρεία Nemesis Constructing Public Company υπέγραψε συμβόλαιο το έτος 2008, η εταιρεία ENVITEC S.A. υπέγραψε συμβόλαιο με το Σ.Α.ΠΑ το έτος 2007 και η Κοινοπραξία LOIZOS IORDANOUS CONSTRUCTIONS LTD Χ.Π.Θ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ υπέγραψε σύμβαση εκτέλεσης έργου με το Σ.Α.ΠΑ το έτος 2008. Οι εν λόγω εταιρείες και/ή νόμιμοι εκπρόσωποι τους συγκαταλέχθηκαν ως μάρτυρες κατηγορίας γεγονός που τότε προκάλεσε ποικίλες αντιδράσεις στη βάση ότι έπρεπε να ήτο επίσης κατηγορούμενοι ως εμπλεκόμενοι συναυτουργοί εφόσον 'θησαύρισαν' ελέω του δεκασμού – *ίδε Διάλογος, 'Ποιοι λείπουν από το ειδώλιο;', 14/02/2015 <διαθέσιμο στην: <https://dialogos.com.cy/pii-lipoun-apo-to-edolio/>>*

²³¹ ΑΤΛΑΣ ΠΑΝΤΟΥ και ΙΑΚΟΒΟΥ ΒΡΟΣ. Για αναλυτικές ενέργειες και λεπτομέρειες εκάστων δοσοληψιών *ίδε σχετικά τη Δικαστική Απόφαση ημερ. 18/02/2015.*

Εν προκειμένω, κατ' ουσία, οι Κατηγορούμενοι παραδέχθηκαν²³² τη διάπραξη αδικημάτων για συνομοσία προς διάπραξη κακουργήματος²³³, δεκασμού Δημόσιου Λειτουργού²³⁴ και του αδικήματος νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες²³⁵.

Συνακόλουθα, το Κακουργιοδικείο Πάφου, λαμβανομένης υπόψη την σοβαρότητας εκάστου αδικήματος και αποσκοπώντας να προσδώσει το μήνυμα πως η Δικαιοσύνη δεν κλείνει τα μάτια μπροστά σε τέτοια φαινόμενα διαφθοράς, επέβαλε τόσο εις τον Κατηγορούμενο 1 όσο και τον Κατηγορούμενο 2²³⁶ συντρέχουσες ποινές φυλάκισης για τα αδικήματα που παραδέχθηκαν έκαστος διάρκειας έξι (6) ετών. Ως αποφάνθηκε το Δικαστήριο, «ο Κατηγορούμενος 1, αιρετός άρχοντας, ο πρώτος δημότης της Πόλης της Πάφου που οι συμπολίτες του τον τίμησαν με ποσοστό 65%, πρόδωσε την εμπιστοσύνη του κόσμου εκείνου που τον στήριζαν και τον ψήφισαν. Όμοια, ο Κατηγορούμενος 2, εκμεταλλεύτηκε και αυτός με το χειρότερο τρόπο την ηγετική του θέση και αξίωμα που κατείχε, αντί να εργαστεί για το κοινό καλό, δεν έχασε χρόνο να αποκομίσει όφελος».

²³² Ο Κατηγορούμενος 1 παραδέχθηκε συνολικά 11 κατηγορίες και ο Κατηγορούμενος 2 συνολικά 12. Να σημειωθεί, δε, ότι αντιμετώπιζαν πολύ περισσότερες κατηγορίες όμως μετά την παραδοχή των συγκεκριμένων, οι υπόλοιπες ανεστάλησαν αφού πήγαιναν από τα ίδια γεγονότα τα οποία συνθέτουν τις παραδεχθείσες, ως ορθά υπέδειξαν, τότε, οι συνήγοροι Υπεράσπισης.

²³³ Κατά παράβαση του Άρθρου 371 του Ποινικού Κώδικα (Κεφ. 154)

²³⁴ Κατά παράβαση του Άρθρου 100(α) του Ποινικού Κώδικα (Κεφ. 154)

²³⁵ Κατά παράβαση του Παρεμπόδισης και Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Παράνομες

Δραστηριότητες Νόμος του 2007 (Ν.188(Ι)/2007)

²³⁶ Η ποινή του επικυρώθηκε και από το Ανώτατο Δικαστήριο κατ' έφεση – ίδε *Μαληκκίδης ν Δημοκρατίας*, Ποιν. Έφ. 40/15, ημερ. 25/11/2016

Στην εν προκειμένω υπόθεση κατηγορούμενοι ήσαν και πάλι ένας τέως δήμαρχος Πάφου ο οποίος μεταγενέστερα διετέλεσε μάλιστα και Βουλευτής²³⁸ καθώς και τέσσερις Δημοτικοί Σύμβουλοι²³⁹ σχετικά με χρηματισμό και αξιόποινες πράξεις καθ' όν χρόνο βρισκόταν σε εξέλιξη η κατασκευή (Α' και Β' Φάση), λειτουργία και συντήρηση του κεντρικού αποχετευτικού συστήματος συλλογής και επεξεργασίας των υγρών αποβλήτων της περιοχής της μείζονος Πάφου και η κατασκευή υποδομής του συστήματος αποχέτευσης των όμβριων υδάτων.

Οι κατηγορίες που βάραιναν τους πέντε προαναφερθέντες και για τις οποίες κρίθηκαν ένοχοι πρωτόδικα μετά από ακροαματική διαδικασία²⁴⁰ αφορούσαν, μεταξύ άλλων, σε αδικήματα δεκασμού Δημοσίου Λειτουργού²⁴¹, απόσπαση από Δημόσιο Λειτουργό²⁴², κατάχρησης εξουσίας²⁴³, συναλλαγές που υποδηλώνουν διαφθορά²⁴⁴, αθέμιτης απόκτησης περιουσιακού

²³⁷ Ποιν. Έφ. 125/17, 127/17, 129/17, 130/17 και 131/17, ημερ. 26/04/2018

²³⁸ Κατηγορούμενος 2 Φειδίας Σαρίκας

²³⁹ Συγκεκριμένα, ο Κατηγορούμενος 1 (Γιώργος Μιχαηλίδης - ΔΗΣΥ), ο Κατηγορούμενος 3 (Ευστάθιος Ευσταθίου - ΔΗΚΟ), ο Κατηγορούμενος 4 (Βασίλειος Βασιλείου - ΑΚΕΛ) και ο Κατηγορούμενος 5 (Γιώργος Σιαηλής - ΑΚΕΛ)

²⁴⁰ Ίδε *Δημοκρατία ν Γεώργιου Μιχαηλίδη κ.ά.*, Αρ. Υποθ. 2821/15, ημερ. 21/04/2017 (Απόφαση)

²⁴¹ Κατά παράβαση του Άρθρου 100(α) του Ποινικού Κώδικα (Κεφ. 154)

²⁴² Κατά παράβαση του Άρθρου 101 του Ποινικού Κώδικα (Κεφ. 154)

²⁴³ Κατά παράβαση του Άρθρου 105 του Ποινικού Κώδικα (Κεφ. 154)

²⁴⁴ Κατά παράβαση των Άρθρων 2-6 του περί της Πρόληψης της Διαφθοράς Νόμου (Κεφ. 161)

οφέλους από λειτουργό του δημοσίου²⁴⁵, νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες²⁴⁶ και συνωμοσίας προς διάπραξη κακουργήματος²⁴⁷.

Πρωτόδικα, το Κακουργιοδικείο είχε επιβάλει ποινή φυλάκισης εκ πεντέμισι (5,5) χρόνων στον Κατηγορούμενο 1 και 3 αντιστοίχως και εκ τεσσάρων (4) χρόνων τόσο στον Κατηγορούμενο 2, πρώην δήμαρχο και βουλευτή Πάφου, όσο και στον Κατηγορούμενο 4. Στον δε Κατηγορούμενο 5 επέβαλε τέσσερα (4) χρόνια φυλάκισης για τις κατηγορίες που τον βάραιναν αλλά, επιπρόσθετα, και άλλους έξι (6) μήνες που δεν θα συνέτρεχαν, για παρέμβαση του στη δικαστική διαδικασία και δη δια την επίσκεψη του στον τέως Δήμαρχο Πάφου κ. Σάββα Βέργα ενώ ο τελευταίος ήταν ήδη υπό κράτηση όπου δήλωσε μάλιστα ως δικηγόρος του, πράγμα που διέψευσε ο κ. Βέργας ισχυριζόμενος παράλληλα ότι ο Κατηγορούμενος 5 προσπάθησε να τον επηρεάσει για τη συνέχιση της διαδικασίας²⁴⁸.

Κατ' έφεση, η καταδίκη και συνακόλουθα η ποινή φυλάκισης εκ τεσσάρων (4) ετών για το αδίκημα νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ανατράπηκε όσων αφορούσε τον Κατηγορούμενο 2, πρώην δήμαρχο και βουλευτή Πάφου, και συνεπώς η ποινή που θα έπρεπε να εκτίσει, με βάση τις λοιπές συντρέχουσες ποινές που παρέμειναν ως του είχαν επιβληθεί, μειώθηκε στα τρία (3) έτη.

²⁴⁵ Κατά παράβαση των Άρθρων 2, 3, 4 και 5 του περί Αθέμιτης Κτήσης Περιουσιακού οφέλους από Αξιωματούχους και Λειτουργούς του Δημοσίου Νόμου 2004 (Ν.51(Ι)/2004)

²⁴⁶ Κατά παράβαση του Παρεμπόδισης και Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Παράνομες Δραστηριότητες Νόμος του 2007 (Ν.188(Ι)/2007)

²⁴⁷ Κατά παράβαση του Άρθρου 371 του Ποινικού Κώδικα (Κεφ. 154)

²⁴⁸ Ίδε *Δημοκρατία ν Γεώργιου Μιχαηλίδη κ.ά.*, Αρ. Υποθ. 2821/15, ημερ. 19/05/2017 (Ποινή)

Περαιτέρω, οι ποινές φυλάκισης εκ πεντέμισι (5,5) χρόνων που επιβλήθηκαν στον Κατηγορούμενο 1 και 3 αντιστοίχως όσο και αυτή εκ τεσσάρων (4) χρόνων στον Κατηγορούμενο 4 μειώθηκαν κατά ένα (1) έτος.

Αναφορικά, τέλος, με τον Κατηγορούμενο 5 η πρωτόδικη ποινή φυλάκισης εκ τεσσάρων (4) ετών για νομιμοποίηση εσόδων μειώθηκε επίσης κατά ένα (1) χρόνο, όμως ο εν λόγω Κατηγορούμενος θα εκτίσει, ωστόσο, τη διαδοχική ποινή φυλάκισης εκ έξι (6) μηνών για το αδίκημα της παρέμβασης σε δικαστική διαδικασία²⁴⁹.

(γ) **Υποθέσεις ΧΥΤΥ (Κόσιης) – ΧΥΤΑ (Πάφου) εναντίων τέως Δημάρχων, Δημοσίων Λειτουργών/Υπαλλήλων και Ιδιωτών**

Η υπόθεση *Δημοκρατίας ν Πατσαλίδης κ.ά.*²⁵⁰, ευρέως αποκαλούμενη στην δημόσια σφαίρα ως ‘Υπόθεση ΧΥΤΥ – ΧΥΤΑ’, αφορούσε σοβαρά αδικήματα τα οποία διαπράχθηκαν κατά την κατασκευή και λειτουργία των Συστημάτων Συλλογής, Επεξεργασίας και Υγειονομικής Ταφής Οικιακών Απορριμμάτων στις επαρχίες Λάρνακας και Πάφου («ΧΥΤΥ Κόσιης» και «ΧΥΤΑ Πάφου» και, αντίστοιχα).

Αναφέρεται ότι αρχικά υπήρχαν δεκαέξι (16) Κατηγορούμενοι όμως μετά από παραδοχή και την επιβολή ποινών σε κάποιους εξ αυτών, την καταχώρηση αναστολής ποινικής δίωξης σε άλλον κατηγορούμενο και την αθώωση ακόμα περαιτέρω δύο δυνάμει Ενδιάμεσης Απόφασης

²⁴⁹ Ίδε Φιλελεύθερος, ‘Υπόθεση ΣΑΠΑ: Κατώτεροι των αξιωμάτων τους’, 27/04/2018 <διαθέσιμο στην: <https://www.philenews.com/koinonia/eidiseis/article/518073>>

²⁵⁰ Αρ. Υποθ. 9357/16, ημερ. 07/02/2020 (Απόφαση)

λόγω μη στοιχειοθέτησης εκ πρώτης όψεως υπόθεσης εναντίον τους²⁵¹, παρέμειναν προς εκδίκαση μόνον οκτώ (8) Κατηγορούμενοι (6 φυσικά και 2 νομικά πρόσωπα).

Μεταξύ άλλων, ο τέως Δήμαρχος κ. Σάββας Βέργας, Κατηγορούμενος 10, ο οποίος τελούσε μάλιστα ήδη υπό κράτηση ελέω καταδίκης του για το σκάνδαλο του Σ.Α.ΠΑ²⁵², κρίθηκε ένοχος μετά από δική του παραδοχή και στην παρούσα σε σχέση με τα αδικήματα δεκασμού Δημοσίου Λειτουργού²⁵³, απόσπασης από Δημόσιο Λειτουργό²⁵⁴, κατάχρησης εξουσίας²⁵⁵ και δωροληψίας και επίδειξης εύνοιας από Δημόσιο Λειτουργό²⁵⁶ και του επιβλήθηκαν συντρέχουσες ποινές με μέγιστη φυλάκιση δύο (2) ετών, αλλά η έκτιση τους θα άρχιζε αφότου εκτίσει πρώτα την ποινή που του είχε επιβληθεί εις την προαναφερόμενη υπόθεση Σ.Α.ΠΑ²⁵⁷. Ο Κατηγορούμενος 11, επιπροσθέτως, ο οποίος επίσης τελούσε ήδη υπό κράτηση ελέω καταδίκης του για το εν λόγω σκάνδαλο²⁵⁸, κρίθηκε και αυτός ένοχος μετά από δική του παραδοχή και στην παρούσα σε σχέση με τα αδικήματα διαφθοράς²⁵⁹ και του επιβλήθηκαν συντρέχουσες ποινές φυλάκισης δεκαπέντε (15) μηνών, η έκτιση των οποίων θα άρχιζε αφότου κι αυτός εκτίσει πρώτα την ποινή του που ήδη εξέτιε²⁶⁰.

Ο δε Κατηγορούμενος 5, δημόσιος λειτουργός του Υπουργείου Εσωτερικών ο οποίος στα πλαίσια των καθηκόντων του τότε έλαβε παράνομα από την Κατηγορούμενη 15 δια μέσω

²⁵¹ Ο.π., ημερ. 18/03/19 (Ενδιάμεση Απόφαση) – αναφορικά με Κατηγορούμενους 13 και 14

²⁵² Ίδε ανωτέρω *Δημοκρατία ν Σάββας Βέργας κ.ά.*, Αρ. Υποθ. 12057/2014

²⁵³ Κατά παράβαση του Άρθρου 100(α) του Ποινικού Κώδικα (Κεφ. 154)

²⁵⁴ Κατά παράβαση του Άρθρου 101 του Ποινικού Κώδικα (Κεφ. 154)

²⁵⁵ Κατά παράβαση του Άρθρου 105 του Ποινικού Κώδικα (Κεφ. 154)

²⁵⁶ Κατά παράβαση του Άρθρου 102 του Ποινικού Κώδικα (Κεφ. 154)

²⁵⁷ Ίδε *Δημοκρατία ν Πατσαλίδης κ.ά.*, Αρ. Υποθ. 9357/16, ημερ. 05/05/2017 (Ποινή)

²⁵⁸ Ίδε ανωτέρω *Δημοκρατία ν Σάββας Βέργας κ.ά.*, Αρ. Υποθ. 12057/2014

²⁵⁹ Δεκασμού Δημοσίου Λειτουργού κατά παράβαση του Άρθρου 100(α) και απόσπασης από Δημόσιο Λειτουργό κατά παράβαση του Άρθρου 101 του Ποινικού Κώδικα (Κεφ. 154)

²⁶⁰ Ίδε *Δημοκρατία ν Πατσαλίδης κ.ά.*, Αρ. Υποθ. 9357/16, ημερ. 02/08/2017 (Ποινή)

άλλου προσώπου χρηματικό ποσό για επίδειξη εύνοιας προς αυτήν, κρίθηκε ένοχος μετά από δική του παραδοχή στα αδικήματα δωροληψίας και επίδειξης εύνοιας από Δημόσιο Λειτουργό²⁶¹ και δόλου και κατάχρησης εμπιστοσύνης από Δημόσιο Λειτουργό²⁶². Του επιβλήθηκε ποινή φυλάκισης δέκα (10) μηνών η οποία όμως αναστάλθηκε με διάταγμα για περίοδο τριών (3) ετών από την ημερομηνία επιβολής της ποινής²⁶³.

Τούτων δοθέντων, κατά την ακροαματική διαδικασία το Μόνιμο Κακουργιοδικείο Λευκωσίας έκρινε ένοχους τον πρώην Δήμαρχο Λάρνακας κ. Λουρουτζιάτη (Κατηγορούμενο 6) και τον οικονομικό διευθυντή του Δήμου Πάφου (Κατηγορούμενο 1) και επέβαλε συντρέχουσες ποινές φυλάκισης εκ πέντε (5) ετών σε έκαστο εξ αυτών, έναν μηχανικό στο τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως και δη δημόσιο λειτουργό/υπάλληλο (Κατηγορούμενο 2) στον οποίο επιβλήθηκε ποινή φυλάκισης εκ συνολικής διάρκειας τρεισήμισι (3,5) ετών, έναν πρώην μηχανικό του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως ο οποίος εργάζετο εκεί κατά τον ουσιώδη χρόνο διάπραξης των αδικημάτων (Κατηγορούμενο 7) με ποινή δεκαοχτώ (18) μηνών φυλάκισης και την εταιρεία Κατηγορούμενη 15 στην οποία και επέβαλε πρόστιμα δια το συνολικό ποσό των €183.000²⁶⁴.

Οι κατηγορίες στις οποίες κρίθηκαν ένοχοι αφορούσαν στα αδικήματα της συνωμοσίας, του δεκασμού Δημόσιου Λειτουργού, της δωροδοκίας, της επίδειξης εύνοιας από δημόσιους αξιωματούχους, της κατάχρησης εξουσίας και της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες κατά παράβαση των διατάξεων των σχετικών Νόμων²⁶⁵.

²⁶¹ Κατά παράβαση του Άρθρου 102 του Ποινικού Κώδικα (Κεφ. 154)

²⁶² Κατά παράβαση του Άρθρου 133 του Ποινικού Κώδικα (Κεφ. 154)

²⁶³ Ίδε *Δημοκρατία ν Πατσαλίδης κ.ά.*, Αρ. Υποθ. 9357/16, ημερ. 09/06/2017 (Ποινή)

²⁶⁴ Ίδε *Δημοκρατία ν Πατσαλίδης κ.ά.*, Αρ. Υποθ. 9357/16, ημερ. 07/02/2020 (Απόφαση) και ημερ. 11/03/2020 (Ποινές)

²⁶⁵ Ο.π.

Οι εμπλεκόμενοι καταδικασθέντες ήταν, βασικά, όλοι δημόσιοι αξιωματούχοι και/ή υπάλληλοι οι οποίοι έλαβαν μίζες πέραν του αρκετών χιλιάδων ευρώ έτσι ώστε να προωθήσουν συμφέροντα της Κατηγορούμενης 15 εταιρείας εν σχέσει με τα δύο έργα²⁶⁶.

Ειδικότερα, ως η ετυμηγορία του Δικαστηρίου, η Κατηγορούμενη 15 εταιρεία δωροδόκησε τον Κατηγορούμενο 1 με το ολικό ποσό των €124.600, τον Κατηγορούμενο 2 με το ποσό των €10.000, τον Κατηγορούμενο 6 με ποσό εκ €138.000 και τον Κατηγορούμενο 7 με το ποσό των €100.000. Κρίθηκε, εν τέλει, και η ίδια η εταιρεία ένοχη για σειρά αδικημάτων, μεταξύ των οποίων του δεκασμού δημόσιου λειτουργού και ενεργούς δωροδοκίας²⁶⁷.

Δέον περαιτέρω να σημειωθεί ότι το Δικαστήριο αθώωσε, πρωτοδίκως, τον Κατηγορούμενο 3, κ. Αντώνιο Κουρουζίδη, πρώην μηχανικό στο Τμήμα Πολεοδομίας αλλά υπάλληλο κατά τους ουσιώδης χρόνους καθώς και τους Κατηγορούμενους 8 και 16²⁶⁸.

Παρόλα ταύτα, το Ανώτατο Δικαστήριο κατ' έφεση ανέτρεψε την αθωωτική απόφαση και καταδίκασε, τελικώς, και τον Κατηγορούμενο 3 σε δεκαπέντε (15) μήνες φυλάκιση με αναστολή σε σχέση με την πολύκροτη αυτή υπόθεση, αφού κρίθηκε ένοχος σε έξι (6) κατηγορίες για δεκασμό δημόσιου λειτουργού και κατάχρηση εξουσίας, μεταξύ άλλων²⁶⁹. Επικύρωσε, πάραυτα, τις υπόλοιπες καταδίκες²⁷⁰.

²⁶⁶ Νομική Υπηρεσία της Δημοκρατίας, 'Ανακοίνωση: Καταδίκη κατόπιν ακροαματικής διαδικασίας στην πολύκροτη υπόθεση για το ΧΥΤΑ Πάφου και το ΧΥΤΥ Κόσιη', 07/02/2020 <διαθέσιμο στην: <http://www.law.gov.cy/law/law.nsf/home-el/home-el?openform#example4/4>>

²⁶⁷ Ίδε *Δημοκρατία ν Πατσαλίδης κ.ά.*, Αρ. Υποθ. 9357/16, ημερ. 07/02/2020 (Απόφαση)

²⁶⁸ Ο.π.

²⁶⁹ Ίδε *Δημοκρατία ν Κουρουζίδης*, Ποιν. Έφ. 19/20, 34/20, 37/20, 39/20, 41/20 και 44/20, ημερ. 20/07/2022 (Απόφαση) και Ποιν. Έφ. 19/20 (μόνον), ημερ. 21/07/2022 (Ποινή)

²⁷⁰ Ο.π.

(δ) Υπόθεση Πολιτογραφήσεων – εναντίων, μεταξύ άλλων, τέως Προέδρου της Βουλής των Αντιπροσώπων (Εκκρεμεί προς Εκδίκαση)

Μνεία δέον να γίνει καταληκτικά και στην πιο πρόσφατη πολύκροτη υπόθεση η οποία, παρότι ακόμη εκκρεμεί προς εκδίκαση, έχει λάβει διεθνείς διαστάσεις, η εξέλιξη της οποίας αναμένεται με αγωνιωδώς και η οποία δύναται να αποτελέσει έναυσμα για περαιτέρω μελέτη.

Κατηγορούμενοι στην εν λόγω υπόθεση είναι ο πρώην Πρόεδρος της Βουλής των Αντιπροσώπων, πρώην βουλευτής, ένας δικηγόρος και ο εκ των διευθυντικών στελεχών της εταιρείας του βουλευτή. Οι Κατηγορούμενοι είναι αντιμέτωποι με αδικήματα συνωμοσίας για καταδολίευση της Δημοκρατίας και επηρεασμό δημόσιου λειτουργού κατά παράβαση του Νόμου, που κυρώνει τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης, για την Ποινικοποίηση της Διαφθοράς²⁷¹.

Πέραν τούτου, η παρούσα αποτελεί ιδιαίτερου ενδιαφέροντος υπόθεση εφόσον από μέρους της υπεράσπισης είχαν εγερθεί και προδικαστικές ενστάσεις περί κατάχρησης της διαδικασίας από μέρους του Γενικού και Βοηθού Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας ένεκα της εμπλοκής του κράτους σε επίπεδο Υπουργικού Συμβουλίου, με την συμμετοχή αμφότερων (οι οποίοι και ήσαν πρώην Υπουργοί) στη διαμόρφωση των γεγονότων, για την οποία κατηγορούνται οι πελάτες τους. Ειδικότερα, ως αναφέρθηκε περαιτέρω ενώπιον του δικαστηρίου, υπό την ιδιότητα τους κατά τον ουσιώδη χρόνο, ως μέλοι του Υπουργικού Συμβουλίου, αποφάσιζαν θετικά αναφορικά με την κατ' εξαίρεση πολιτογράφηση ως Κύπριων πολιτών ενός αλλοδαπού και μιας αλλοδαπής, οι οποίοι μάλιστα αναφέρονται στις κατηγορίες,

²⁷¹ Πολίτης, 'Υπόθεση Al Jazeera', 26/04/2023 <διαθέσιμο στην: <https://politis.com.cy/politis-news/cyprus/624434/yprothesi-al-jazeera-aporrifhike-prodikastiko-aitima-gia-anyparxia-egkyroy-nomoy>>

έχοντας προς τούτο ενώπιον του σε αμφότερες τις περιπτώσεις τις απόψεις και εισηγήσεις των αρμόδιων αρχών της Κυπριακής Δημοκρατίας²⁷².

Συνεπακόλουθα, η έκβαση και κατάληξη της παρούσας είναι πράγματι άξιο απορίας και ιδιάζουσας σημασίας.

5. ΕΠΑΡΚΗΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ: QUO STANDI ΚΥΠΡΟΣ?

Αξιοσημείωτο εξ υπ' αρχής, ως εξάλλου θα παρατεθεί καθώς και διαπιστωθεί δυνάμει και των εν τοις εφεξής κατωτέρω, καθίσταται εν προκειμένω το γεγονός ότι, παρ' όλων των προαναφερόμενων εις τις προηγούμενες ενότητες ανωτέρω, με την πάροδο των χρόνων η αντίληψη για την ύπαρξη διαφθοράς σε όλα τα φάσματα της Κυπριακής κοινωνίας διατηρείται, παρόλα ταύτα, διαχρονικά σε ανησυχητικά πολύ υψηλά επίπεδα.

Στην Κύπρο, δυστυχώς, πέραν των όσων γνωστοποιούνται δυνάμει των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης καθώς και της τυχόν Νομολογίας ως έχει ήδη προαναφερθεί, δεν τηρούνται αλλά ούτε και δημοσιοποιούνται δεδομένα ή στατιστικά περιπτώσεων διαφθοράς που να δύνανται να τύχουν αξιοποίησης για σκοπούς ως της παρούσας.

Στα πλαίσια των Συμβάσεων που έχει υπογράψει η Κυπριακή Δημοκρατία στα θέματα που αφορούν και σχετίζονται με τη διαφθορά, ως αυτές έχουν ήδη ανωτέρω διατυπωθεί, η Κύπρος τυγχάνει αξιολόγησης τόσο σε Ευρωπαϊκό όσο και σε Διεθνές επίπεδο για τις υφιστάμενες

²⁷² Ίδε Cyprus Times, 'Με προδικαστικές ενστάσεις και αιχμές κατά Γενικού Εισαγγελέα για Al Jazeera. Ζήτημα κατάχρησης διαδικασίας', 30/11/2022 <διαθέσιμο στην: <https://cyprustimes.com/koinonia/me-prodikastikes-enstaseis-kai-aichmes-kata-genikou-eisangelea-gia-al-jazeera-zitima-katachrisis-diadikasias/>>

αντιλήψεις και τις ενέργειες, δράσεις καθώς και τη λήψη μέτρων έναντι αυτής, οι οποίες θα διατυπωθούν εν τοις εφεξής κατωτέρω και δια τους παρόντες σκοπούς.

5.1 Ευρωβαρόμετρο

Το Ευρωβαρόμετρο, δια μέσω ερευνών και/ή δημοσκοπήσεων, αποτελεί το επίσημο όργανο και/ή μέσο που χρησιμοποιείται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και άλλα θεσμικά όργανα και οργανισμούς της Ε.Ε. για την τακτική παρακολούθηση της αντίληψης της κοινής γνώμης εντός των Ευρωπαϊκών συνόρων εν σχέση με θέματα πολιτικής ή κοινωνικής φύσης και δη, μεταξύ και άλλων, της διαφθοράς, παρέχοντας, κατ' ουσία, ποιοτικά και σχετικά δεδομένα για εμπειρογνώμονες, ερευνητές, μέσα ενημέρωσης καθώς και το κοινό²⁷³.

Όσο αφορά το φαινόμενο της διαφθοράς, οι δημοσκοπήσεις και/ή οι έρευνες αυτές περιλαμβάνουν και παρουσιάζουν τις απόψεις των Ευρωπαίων πολιτών και των επιχειρήσεων για την εθνική διαφθορά καθώς και τις τάσεις διαφθοράς σε ολόκληρη την Ε.Ε., παρέχοντας μια συνοπτική εικόνα της κατάστασης σχετικά με το φαινόμενο αυτό και εντοπίζουν θέματα που απαιτούν περαιτέρω προσοχής και προωθούν και υποβάλλουν εισηγήσεις για βελτιστοποίηση των πρακτικών. Τα ευρήματα των εν λόγω ερευνών, οι οποίες επικαιροποιούνται και εκδίδονται ανά δύο έτη, αποσκοπούν, δε, στην πρόκληση διαλόγου μεταξύ της Ένωσης και των Κρατών Μελών²⁷⁴.

²⁷³ Eurobarometer, 'About Eurobarometer: What is the Eurobarometer' <διαθέσιμο στην: <https://europa.eu/eurobarometer/about/eurobarometer>>

²⁷⁴ Ο.π.; ίδε επίσης Eurobarometer, 'Special Eurobarometer 523 – Corruption Report', July 2022 <διαθέσιμο στην: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2658>>

Στην Κυπριακή επικράτεια, υφίσταται διαχρονικά μεταξύ των πολιτών η αντίληψη ότι η διαφθορά καλπάζει σε πάρα πολύ υψηλά επίπεδα²⁷⁵.

Με βάση την πιο πρόσφατη έρευνα²⁷⁶ που διεξήχθη αναφορικά με τα επίπεδα διαφθοράς στην Κύπρο υπό του Ευρωβαρόμετρου και το οποίο δόθηκε στη δημοσιότητα από την Κομισιόν, διαφαίνεται ότι το 94% των Κυπρίων²⁷⁷ θεωρούν δεδομένο το πρόβλημα της διαφθοράς στην χώρα, ενώ μεγάλο ποσοστό στην Κυπριακή Δημοκρατία θεωρεί πως η διαφθορά βρίσκεται σε Κυβέρνηση, κόμματα, Αξιωματούχους, Αστυνομία και κρατικούς λειτουργούς. Τουναντίον, μόνο το 5% των συμμετεχόντων θεωρούν ότι το εν λόγω φαινόμενο σπανίζει στη Δημοκρατία.²⁷⁸ Το ποσοστό αυτό, τονίζεται, ξεπερνά κατά πολύ τον ευρωπαϊκό μέσο όρο²⁷⁹, με την Κύπρο να είναι η χώρα με το δεύτερο μεγαλύτερο ποσοστό θετικών απαντήσεων μετά την Ελλάδα (98%)²⁸⁰.

²⁷⁵ Εις προηγούμενες έρευνες και δη τόσο κατά το έτος 2018 όσο και το έτος 2020, σταθερά ποσοστό περί 95% ήτο επί αυτής της άποψης. Για το 2018 ίδε Eurobarometer, 'Special Eurobarometer 470 - Corruption - Country Factsheets Cyprus', December 2017 <διαθέσιμο στην: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2247>> καθώς και Εισηγήσεις από εκδήλωση ΕΕΕ, 'Αντιμετώπιση της Διαφθοράς σε Κύπρο και Ελλάδα' (2018) <διαθέσιμο στην: <http://www.hscriminology.gr/wp-content/uploads/2012/07/%CE%95%CE%99%CE%A3%CE%97%CE%93%CE%97%CE%A3%CE%95%CE%99%CE%A3-%CE%97%CE%9C%CE%95%CE%A1%CE%99%CE%94%CE%91%CE%A3-%CE%93%CE%99%CE%91-%CE%94%CE%99%CE%91%CE%A6%CE%98%CE%9F%CE%A1%CE%91.%CE%95.%CE%95.%CE%95.%CE%95.%CE%9C%CE%91%CE%AA%CE%9F%CE%A3-2018.pdf>> και για το έτος 2020 ίδε Eurobarometer, 'Special Eurobarometer 502 - Corruption - Country Factsheets Cyprus', June 2020 <διαθέσιμο στην: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2247>> καθώς και Πολίτης, 'Ευρωβαρόμετρο', 10 Ιουνίου 2020 <διαθέσιμο στην: <https://politis.com.cy/politis-news/368859/evrobarometro-to-95-ton-kyprion-theoroyndiadedomeno-to-problima-diafthoras>>

²⁷⁶ Ειδικό Ευρωβαρόμετρο 523 κατά το έτος 2022

²⁷⁷ Έναντι ενός μέσου όρου της τάξεως του 68% των λοιπών Ευρωπαίων πολιτών

²⁷⁸ Eurobarometer, 'Special Eurobarometer 523 - Corruption - Country Factsheets Cyprus', July 2022 <διαθέσιμο στην: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2658>> - η έρευνα πραγματοποιήθηκε κατά το έτος

2022 μεταξύ 21ης Μαρτίου και 10ης Απριλίου, με δείγμα 505 ατόμων στην Κύπρο, και με συνολικό δείγμα 26.509 προσωπικών συνεντεύξεων στα 27 κράτη της ΕΕ.

²⁷⁹ Ως έχει προαναφερθεί - ενός μέσου όρου της τάξεως του 68%

²⁸⁰ Sigmalive, 'Ευρωβαρόμετρο: Διαδεδομένη για το 94% των Κυπρίων η διαφθορά στη χώρα' (2022) <διαθέσιμο στην: <https://www.sigmalive.com/news/local/981418/eurovarometro-diadedomeni-gia-to-94-ton-kyprion-i-diafthora-sti-xora>> και επίσης AlphaNews, 'Πετάει η Κύπρος από.. διαφθορά: Θλιβερή δεύτερη θέση στην Ευρωπαϊκή Ένωση' <διαθέσιμο στην: <https://www.alphanews.live/cyprus/petaei-i-kypros-apo-diafthora-thliberi-deyteri-thesi-stin-evropaiki-enosi>>

Τα κυριότερα ευρήματα δυνάμει του εν λόγω προσφάτου ειδικού Ευρωβαρόμετρου είναι τα ακόλουθα²⁸¹:

- Στο κατά πόσο το επίπεδο διαφθοράς στη χώρα έχει αυξηθεί, παραμένει το ίδιο ή έχει μειωθεί τα τελευταία τρία χρόνια, 66% των ερωτηθέντων στην Κύπρο απάντησαν πως έχει αυξηθεί (έναντι ΕΕ μέσου όρου 41%), 27% πως έχει παραμείνει το ίδιο (έναντι ΕΕ μέσου όρου 43%) και 4% πως έχει μειωθεί (έναντι ΕΕ μέσου όρου 9%).
- Το 92% απάντησε, επιπροσθέτως, πως συμφωνεί με τη θέση πως υπάρχει διαφθορά στα εθνικά δημόσια όργανα της χώρας, αύξηση 3% σε σχέση με το 2020. Μόλις 5% απάντησε αρνητικά, αύξηση 1% (το ποσοστό όσων απάντησαν πως δεν γνωρίζουν μειώθηκε κατά 4% στο 3%). Συγκριτικά στην ΕΕ το 74% (αύξηση 4%) απάντησε πως συμφωνεί με την πιο πάνω δήλωση, σε αντίθεση με 18% (αύξηση 1%) που διαφώνησε. Το ποσοστό όσων απάντησαν πως δεν γνωρίζουν μειώθηκε κατά 5% στο 8%.
- Σε ερώτηση αν συμφωνούν πως υπάρχει διαφθορά στα τοπικά ή περιφερειακά δημόσια θεσμικά όργανα στην Κυπριακή Δημοκρατία, 87% (μείωση 1%) απάντησε θετικά, 6% (αύξηση 1%) απάντησε αρνητικά. Στην ΕΕ θετικά απάντησε το 72% (αύξηση 4%) και αρνητικά το 20% (αύξηση 1%).
- Εις ερώτηση με δυνατότητα πολλαπλών επιλογών, ακόμα και πέραν της μιας απαντήσεως, για το πού θεωρείται πως είναι πιο διαδεδομένη η τακτική ‘να δίνεις και να παίρνεις

²⁸¹ Ο.π.; ίδε επίσης Eurobarometer, ‘Special Eurobarometer 523 – Corruption - Country Factsheets Cyprus’, July 2022 ο.π. από όπου το παρόν αντλεί πληροφορίες και/ή δανείζεται

δωροδοκίες/ φακελάκια' και/ή 'κατάχρηση εξουσίας για προσωπικό κέρδος', πρώτη επιλογή στην Κύπρο ήσαν τα πολιτικά κόμματα με 70% (έναντι ΕΕ μέσου όρου 58%) με ακολουθία το σύστημα υγειονομικής περίθαλψης με 60% (έναντι ΕΕ μέσου όρου 29%)²⁸², οι λειτουργοί που κατακυρώνουν δημόσιους διαγωνισμούς με 58% (έναντι ΕΕ μέσου όρου 45%), οι λειτουργοί που εκδίδουν οικοδομικές άδειες με 57% (έναντι ΕΕ μέσου όρου 45%), οι πολιτικοί σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο με 54% (έναντι ΕΕ μέσου όρου 55%), η Αστυνομία και τα τελωνεία με 54% (έναντι ΕΕ μέσου όρου 28%) καθώς και, μεταξύ και άλλων, οι Φορολογικές Αρχές με 44% (έναντι ΕΕ μέσου όρου 22%), τα Δικαστήρια με 39% (έναντι ΕΕ μέσου όρου 21%) και η Υπηρεσία Εισαγγελίας με 33% (έναντι ΕΕ μέσου όρου 17%).

- Ερωτηθέντες, περιπλέον, για ποιους λόγους κάποιος θα μπορούσε να μη καταγγείλει υπόθεση διαφθοράς (μέχρι τρεις απαντήσεις), οι περισσότεροι στην Κύπρο και δη 53% απάντησαν πως η καταγγελία θα ήταν άσκοπη γιατί οι υπεύθυνοι δεν θα τιμωρηθούν (έναντι ΕΕ μέσου όρου 30%), 43% πως δεν υπάρχει προστασία για όσους καταγγέλλουν την διαφθορά (έναντι ΕΕ μέσου όρου 28%) και 40% πως είναι δύσκολο να αποδείξεις οτιδήποτε (έναντι ΕΕ μέσου όρου 48%).
- Όσο αφορά, δε, ποιους θα εμπιστεύονταν περισσότερο να επιληφθούν μια καταγγελλείσας υποθέσεως διαφθοράς, 52% των Κυπρίων απάντησε την αστυνομία (έναντι ΕΕ μέσου όρου 63%), 29% τον εθνικό διαμεσολαβητή, δηλαδή την Επιτροπή Διοικήσεως (έναντι ΕΕ μέσου όρου 16%) και 21% τα ΜΜΕ και τους δημοσιογράφους (έναντι ΕΕ μέσου όρου 15%).

²⁸² Σημειώνεται ότι το υψηλό ποσοστό καθώς και η διαφορά επ' αυτού είναι ακραίως ανησυχητική και δύναται, εισηγητικά, να αποτελέσει ίσως συγκεκριμένη εξειδικευμένη έρευνα εν σχέση με τη διαφθορά εις το νεοσύστατο εθνικό Γενικό Σύστημα Υγείας (ΓΕΣΥ), η οποία παρέλκει να εξεταστεί, λόγω χώρου και χρόνου αλλά και για τους παρόντες σκοπούς

- Οι Κύπριοι σε ποσοστό 93%²⁸³, περαιτέρω, σε άλλη ερώτηση, συμφώνησαν πως οι πάρα πολύ στενοί δεσμοί μεταξύ επιχειρήσεων και πολιτικής στη χώρα οδηγούν στην διαφθορά.
- Την ίδια ώρα, το 86% απάντησε πως η ευνοιοκρατία και η διαφθορά εμποδίζουν τον επιχειρηματικό ανταγωνισμό στη χώρα (έναντι ΕΕ μέσου όρου 65%), το 92% πως η διαφθορά είναι μέρος της επιχειρηματικής νοοτροπίας στην Κύπρο (έναντι ΕΕ μέσου όρου 61%) και το 86% πως ο μόνος τρόπος για να πετύχει κάποιος επιχειρηματικά είναι να έχει πολιτικές διασυνδέσεις (έναντι ΕΕ μέσου όρου 53%).

5.2 Διεθνής Διαφάνεια – Δείκτες Αντίληψης Διαφθοράς

Τα ως άνω αναφερόμενα και δη ότι το επίπεδο εκλαμβανόμενης διαφθοράς του Κυπριακού έθνους είναι σχετικά υψηλό με ανησυχητικές μάλιστα τάσεις προς το χειρότερο, αντικατοπτρίζονται περιπλέον και από τους σχετικούς Δείκτες Αντίληψης της Διαφθοράς (ΔΑΔ)²⁸⁴ της Διεθνούς Διαφάνειας.

Η Διεθνής Διαφάνεια, διευκρινίζεται καταρχάς, είναι ένα παγκόσμιο κίνημα με αποστολή την πάταξη της διαφθοράς και προώθηση της διαφάνειας, λογοδοσίας καθώς και ακεραιότητας σε όλους τους τομείς της κοινωνίας και ειδικότερα της δημόσιας ζωής²⁸⁵.

Ουσιαστικά, βαθμολογεί και κατατάσσει τις χώρες ανά το παγκόσμιο ανάλογα με τις αντιλήψεις εμπειρογνομόνων και διεθνών οργανισμών για την έκταση της διαφθοράς που

²⁸³ 77% κατά μέσο όρο στην ΕΕ

²⁸⁴ Corruption Perceptions Index (CPI) σε ελεύθερη μετάφραση - Ίδε Transparency International, 'Corruption Perceptions Index' <διαθέσιμο στην: <https://www.transparency.org/en/cpi/2022>>

²⁸⁵ Ίδε Transparency International, 'About' (2022) <διαθέσιμο στην: <https://www.transparency.org/en/about>>

τυχόν υπάρχει στον εθνικό δημόσιο τομέα, σε ετήσια βάση²⁸⁶. Εκδίδει ετήσιους απολογισμούς υπό μιας βαθμολογικής κλίμακας από το 0 έως το 100 στο πλαίσιο της οποίας το 0 αναφέρεται σε ένα εξαιρετικά, πολύ διεφθαρμένο κράτος και το 100 σε ένα αδιάφθορο, εξαιρετικά καθαρό, κράτος. Το επίπεδο της εκλαμβανόμενης διαφθοράς κατηγοριοποιείται, πιο συγκεκριμένα δε, ως εξής: χαμηλό (η αντίληψη σχετικά με τη διαφθορά στον δημόσιο τομέα λαμβάνει βαθμολογία μεγαλύτερη από 79), σχετικά χαμηλό (βαθμολογίες μεταξύ 79-60), σχετικά υψηλό (βαθμολογίες μεταξύ 59-50) και υψηλό (οιαδήποτε βαθμολογία κάτω του 50)²⁸⁷.

Ο αποκαλούμενος αυτός Δείκτης Αντίληψης της Διαφθοράς (ΔΑΔ)²⁸⁸ αποτελεί το πλέον αναγνωρίσιμο ερευνητικό εργαλείο του κινήματος στον αγώνα κατά της διαφθοράς. Αποτελεί ένα σύνθετο δείκτη που συνδυάζει έρευνες και αξιολογήσεις για τη διαφθορά, οι οποίες συλλέγονται από διάφορους αξιόπιστους θεσμούς²⁸⁹.

Κατά τα τελευταία πέντε (5) έτη, διαπιστώνεται από όλους τους δημοσιοποιημένους ΔΑΔ που αφορούν την Κύπρο μια εμφανές αρνητική τάση καθώς και ότι η αντίληψη έχει επιδεινωθεί. Σύμφωνα με το ΔΑΔ για το έτος 2018, λόγω χάρη, κατόπιν μιας βραχύβιας βελτίωσης από το αμέσως προηγούμενο έτος η Κύπρος βαθμολογήθηκε με 59 και ανέβηκε στην 38^η θέση²⁹⁰ όμως υποχώρησε εκ νέου στην 41^η θέση το έτος 2019 με αντίστοιχη βαθμολογία 58²⁹¹. Δια το έτος

²⁸⁶ Ο.π.; ίδε επιπλέον Transparency International, 'The ABCs of the CPI: How the Corruption Perceptions Index is calculated' (2022) <διαθέσιμο στην: <https://www.transparency.org/en/news/how-cpi-scores-are-calculated>>

²⁸⁷ Ίδε Transparency International, 'The ABCs of the CPI: How the Corruption Perceptions Index is calculated' (2022) ο.π.; ίδε επίσης Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 'Κεφάλαιο για την Κατάσταση του κράτους δικαίου στην Κύπρο' εις 'Έκθεση του 2022 για το κράτος δικαίου: Η κατάσταση του κράτους δικαίου στην Ευρωπαϊκή Ένωση', 13 July 2022 <διαθέσιμο στην: https://www.cyprusbarassociation.org/images/EU_Rule.pdf>

²⁸⁸ Corruption Perceptions Index (CPI)

²⁸⁹ Ίδε Transparency International, 'The ABCs of the CPI: How the Corruption Perceptions Index is calculated' (2022) ο.π.

²⁹⁰ Ίδε Φιλελεύθερος, 'Δείκτης Διαφθοράς: Ανέβηκε στην 38^η θέση η Κύπρος', 29/01/2019 <διαθέσιμο στην: <https://www.philenews.com/eidiseis/politiki/article/648078/deiktis-diafthoras-anebike-stin-38i-thesi-i-kypros-1>>; Ίδε επίσης Transparency International, 'Corruption Perceptions Index', ο.π.

²⁹¹ Ίδε Φιλελεύθερος, 'Δείκτης Διαφθοράς: Κατέβηκε στην 41^η θέση η Κύπρος', 23/01/2020 <διαθέσιμο στην: <https://www.philenews.com/koinonia/eidiseis/article/862307/deiktis-diafthoras-katebike-sti-41i-thesi-i-kypros>>; Ίδε επίσης Transparency International, 'Corruption Perceptions Index', ο.π.

2020, περαιτέρω, κατέλαβε την 42^η θέση με βαθμολογία 57 και για το έτος 2021 υποχώρησε ραγδαία στην 52^η θέση, ανάμεσα σε 180 συνολικά χώρες, με βαθμολογία 53²⁹². Η τελευταία αξιολόγηση, δε και ήτοι για το έτος 2022, ήτο από βαθμολογικής άποψης και η χειρότερη εκ όλων μέχρι σήμερα για την Κυπριακή Δημοκρατία αφού έλαβε βαθμολογία 52 και κατατάχθηκε στη 51^η θέση παγκοσμίως²⁹³.

Δείκτης Αντίληψης Διαφθοράς – Παγκόσμιος Χάρτης²⁹⁴

²⁹² Ίδε Stockwatch, 'Στο χειρότερο ιστορικό σημείο η Κύπρος στο Δείκτη Διαφθοράς', 25/01/2022 <διαθέσιμο στην: <https://www.stockwatch.com.cy/el/article/genika/sto-heirottero-istoriko-simeio-i-kypros-sto-deikti-diafthoras>>; Ίδε Transparency International, 'Corruption Perceptions Index', ο.π.

²⁹³ Ίδε Transparency International, 'Corruption Perceptions Index 2022 Report' (2022) <διαθέσιμο στην: https://images.transparencycdn.org/images/Report_CPI2022_English.pdf>

²⁹⁴ Ίδε ο.π., πηγή από όπου η παρούσα δανείζεται

Αξίζει περιπλέον να επισημανθεί ότι, σε αντιδιαστολή με τα μέτρα που διαχρονικά έχουν υιοθετηθεί και/ή θεσπισθεί εις εθνικό επίπεδο για την πάταξη της διαφθοράς²⁹⁵, την τελευταία δεκαετία η Κύπρος παρουσιάζει μεγάλη επιδείνωση αφού τόσο οι βαθμολογίες όσο και οι θέσεις παγκόσμιας κατάταξης που καταλαμβάνει είναι ουσιαστικά και πλην μεμονωμένων εξαιρέσεων χαμηλότερες.

CYPRUS

Score
52/100

Rank
51/180

Score change
-1 since 2021

Score changes 2012 - 2022

Διάγραμμα Δείκτη Διαφθοράς Κύπρου

Πηγή: Διεθνής Διαφάνεια (Transparency International)²⁹⁶

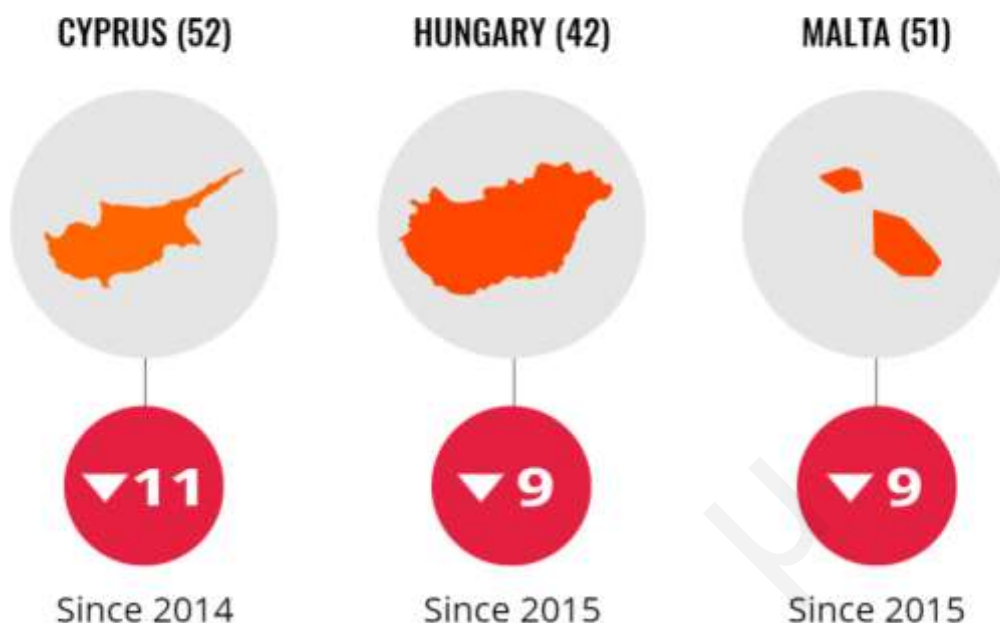
Συνακόλουθα, η Κύπρος κατατάσσεται ανάμεσα στην ομάδα κρατών της ΕΕ που συνεχίζουν να υποχωρούν στον Δείκτη, αποτελώντας μάλιστα, σύμφωνα πάντοτε με τη Διεθνή Διαφάνεια, τη χώρα της Δυτικής Ευρώπης - Ευρωπαϊκής Ένωσης με τη μεγαλύτερη επιδείνωση την τελευταία δεκαετία αφού, ως καταγράφει, η Κύπρος από το 2014 υποχώρησε κατά 11 θέσεις²⁹⁷.

²⁹⁵ Ως έχουν ανωτέρω στο βαθμό του εφικτού παρατεθεί και αναλυθεί – ιδε προηγούμενη ενότητα

²⁹⁶ Ίδε Transparency International, 'Corruption Perceptions Index', ο.π.

²⁹⁷ Ο.π.; ιδε επίσης Transparency International, 'CPI 2022 for Western Europe & EU: Undue Influence and Fragmented Anti-Corruption Measure Hurt Progress', 31/01/2023 <διαθέσιμο στην: <https://www.transparency.org/en/news/cpi-2022-western-europe-eu-corruption-undue-influence-hurt-progress>> καθώς και Φιλελεύθερος, 'Δείκτης Διαφθοράς: Κατρακύλα 11 θέσεων για Κύπρο από 2014', 31/01/2023 <διαθέσιμο στην: <https://www.philenews.com/koinonia/eidiseis/article/1649047/deiktis-diafthoras-katrakyla-11-theseon-ga-kypro-apo-2014>>

SIGNIFICANT DECLINERS

Χώρες Παρακμής

Πηγή: Διεθνής Διαφάνεια (Transparency International) ²⁹⁸

Τα ανωτέρω αναφερόμενα υποδηλούν, όπως αναφέρει ο Οργανισμός, ότι τα εν λόγω κράτη, περιλαμβανομένου και της Κυπριακής Δημοκρατίας, έχουν παραμελήσει και/ή ανακαλέσει τα μέτρα κατά της διαφθοράς ή ότι οι θεσμοί αυτών καθίστανται, έστω, συνεχώς ανίκανοι να ελέγξουν τη διαφθορά, ότι έχουν αποδυναμώσει τους επίσημους θεσμούς τους καθώς και ότι έχουν περιορίσει ή/και καταλύσει τις δημοκρατικές αξίες²⁹⁹.

Ο Οργανισμός σημειώνει επιπροσθέτως ότι πολλές χώρες της ΕΕ δεν είναι σε θέση να διερευνήσουν αποτελεσματικά και να διώξουν υποθέσεις διαφθοράς καθώς και ότι τα

²⁹⁸ Ίδε Transparency International, 'CPI 2022 for Western Europe & EU: Undue Influence and Fragmented Anti-Corruption Measure Hurt Progress', 31/01/2023, ο.π.

²⁹⁹ Ο.π. καθώς και καθώς και Φιλελεύθερος, 'Δείκτης Διαφθοράς: Κατρακύλα 11 θέσεων για Κύπρο από 2014', 31/01/2023, ο.π.

συστήματα δικαιοσύνης σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή επικράτεια αντιμετωπίζουν μεγάλες καθυστερήσεις εις υποθέσεις διαφθοράς. Υποδεικνύει αυστηρώς, δε, ότι αυτό συμβαίνει στην Κύπρο, η οποία δεν κατάφερε να λειτουργήσει πλήρως τη νεοσύστατη εθνική Ανεξάρτητη Αρχή κατά της Διαφθοράς³⁰⁰.

5.3 Ομάδα Κρατών κατά της Διαφθοράς (GRECO)

Η Ομάδα Κρατών κατά της Διαφθοράς (GRECO) συστάθηκε, ως έχει ήδη προαναφερθεί, με σκοπό την εποπτεία συμμόρφωσης από μέρους των Κρατών Μελών της με τα πρότυπα του Συμβουλίου της Ευρώπης εν σχέση με την καταπολέμηση της διαφθοράς. Η Κύπρος έχει μέχρι σήμερα αξιολογηθεί από σχετικές ομάδες αξιολόγησης συνολικά τέσσερις φορές, με πιο πρόσφατη την Έκθεση του Τέταρτου Γύρου Αξιολόγησης της Κύπρου που διενεργήθηκε το έτος 2016 και αφορούσε την πρόληψη διαφθοράς σε σχέση με μέλη της Βουλής των Αντιπροσώπων, Δικαστές και Δημόσιους Κατήγορους³⁰¹.

Δυνάμει της Προσθήκης στην Δεύτερη Έκθεση Συμμόρφωσης για την Κύπρο επί του Τέταρτου Γύρου Αξιολόγησης, η οποία και αξιολογεί, διασαφηνίζεται, τα μέτρα που λήφθηκαν από τις αρχές της Κύπρου για υλοποίηση των συστάσεων που εκδόθηκαν κατά την προαναφερόμενη Έκθεση του Τέταρτου Γύρου Αξιολόγησης, διαπιστώθηκε ότι η Κύπρος έχει υλοποιήσει ικανοποιητικά ή έχει αντιμετωπίσει με ένα ικανοποιητικό τρόπο συνολικά εννέα (9) από τις δεκαέξι (16) συστάσεις³⁰² που συμπεριλαμβάνονταν στην προκειμένη Έκθεση. Από

³⁰⁰ Ο.π.; ίδε επίσης Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 'Κεφάλαιο για την Κατάσταση του κράτους δικαίου στην Κύπρο' εις 'Έκθεση του 2022 για το κράτος δικαίου: Η κατάσταση του κράτους δικαίου στην Ευρωπαϊκή Ένωση', 13 July 2022, ο.π.

³⁰¹ Δια περιεκτική ανάλυση προς τούτο ίδε GRECO (Ομάδα Χωρών κατά της Διαφθοράς), 'Fourth Evaluation Round - Corruption prevention in respect of members of Parliament, Judges and Prosecutors: Evaluation Report Cyprus' (2016) <διαθέσιμο στην: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806c2fb1>

³⁰² Για αναλυτική παράθεση των δεκαέξι (16) αυτών συστάσεων ίδε ο.π., σελ.: 49-50, παρ. 229

τις επτά υπολειπόμενες εκκρεμούσες συστάσεις, δε, οι έξι έχουν υλοποιηθεί μερικώς και μια σύσταση δεν έχει υλοποιηθεί³⁰³.

Ειδικότερα, σύμφωνα με τις αξιολογήσεις, οι συστάσεις *iii*, *v*, *ix-xii*, *xiv*, *xv* και *xvi* έχουν υλοποιηθεί ικανοποιητικά ή αντιμετωπισθεί με ένα ικανοποιητικό τρόπο. Τουτέστιν, έχουν υλοποιηθεί ικανοποιητικά κάποιες εκ των συστάσεων που αφορούν τη Βουλή³⁰⁴, αναφορικά με τους δικαστές έχει επιτευχθεί συμμόρφωση με όλες τις συστάσεις³⁰⁵ και όσον αφορά τους εισαγγελείς εκκρεμεί μόνο μια σύσταση³⁰⁶.

Οι συστάσεις *i*, *ii*, *iv*, *vi*, *vii* και *viii*, παρά ταύτα, εν σχέσει με τα μέλη της Βουλής των Αντιπροσώπων και οι οποίες αφορούν ενδεικτικά, μεταξύ άλλων, βελτιωμένες πολιτικές για πρόληψη σύγκρουσης συμφέροντος, ενισχυμένους μηχανισμούς δηλώσεων απολαβών και περιουσιακών στοιχείων καθώς και ελέγχων του πόθεν έσχες, έχουν υλοποιηθεί μερικώς³⁰⁷.

Η σύσταση *xiii*, περαιτέρω, η οποία σχετίζεται με τη νομοθεσία και τις μεταρρυθμίσεις που αφορούν την Νομική Υπηρεσία της Δημοκρατία και που αποσκοπεί την ενίσχυση της ανεξαρτησίας/αυτονομίας των εισαγγελικών λειτουργιών και την ικανότητα των μεμονωμένων αξιωματούχων του νόμου και των εισαγγελέων να διεξάγουν τα καθήκοντα τους

³⁰³ Για περιεκτική ανάλυση των υπό κρίση συστάσεων που έχουν ικανοποιητικά ή μερικώς υλοποιηθεί ή/και που ουδόλως έχουν υλοποιηθεί, παρακαλώ ιδε GRECO (Ομάδα Χωρών κατά της Διαφθοράς), *Τέταρτος Γύρος Αξιολογήσεων – Πρόληψη διαφθοράς αναφορικά με τα μέλη του Κοινοβουλίου, της Δικαστικής Εξουσίας και των Εισαγγελικών Αρχών* (2022) <διαθέσιμο στην: <https://rm.coe.int/fourth-evaluation-round-addendum-to-the-second-compliance-report-on-cy/1680a72b8e>> παρ. 55 - 59

³⁰⁴ Σύσταση *iii* για την ύπαρξη κανόνων που υποχρεώνουν αποκάλυψη και/ή κοινοποίηση τυχόν σύγκρουσης συμφέροντος από μέρους Βουλευτών κατά τη διεξαγωγή των εργασιών της Βουλής και σύσταση *v* για τη θέσπιση κανόνων όσον αφορά τις σχέσεις και/ή αλληλοεπίδραση Βουλευτών με ομάδες ειδικού ενδιαφέροντος (lobbyists) που δύναται να επηρεάσουν τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Ίδε περαιτέρω GRECO (Ομάδα Χωρών κατά της Διαφθοράς), (2016), ο.π.

³⁰⁵ Ήτοι, συστάσεις *ix-xii*. Αναλυτικότερα ιδε ο.π., σελ.: 49

³⁰⁶ Ίδε GRECO (Ομάδα Χωρών κατά της Διαφθοράς), (2022), ο.π., σελ.: 10, παρ. 56 και 58

³⁰⁷ Ίδε GRECO (Ομάδα Χωρών κατά της Διαφθοράς), (2022), ο.π.

με ένα πιο αυτόνομο τρόπο καθοδηγούμενοι από διασφαλίσεις που είναι απαραίτητες σύμφωνα με τον νόμο, δεν έχει προχωρήσει περαιτέρω και παραμένει ως μη υλοποιημένη³⁰⁸.

5.4 Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Οι ανησυχίες και/ή διαπιστώσεις αυτές εμφανίζονται, επιπροσθέτως, δια μέσω και των συναγόμενων εις τις πιο πρόσφατες αξιολογήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το κράτος δικαίου στην Κύπρο³⁰⁹. Επισημαίνεται ότι οι αξιολογήσεις αυτές συντάσσονται υπό συνεργασίας και σε συνάρτηση με τα στοιχεία, δεδομένα και/ή διευκρινίσεις που λαμβάνονται και από τους ίδιους του εθνικούς θεσμούς ή/και φορείς³¹⁰.

Παρότι, δέον να αναφερθεί, οι πρόσφατες αξιολογήσεις αυτές εξαίρουν τα μέχρι σήμερα υλοποιημένα από μέρους της Δημοκρατίας, διαπιστώνουν, δε, συστηματικές εκκρεμότητες και/ή αδυναμίες και/ή παραλήψεις και προβαίνουν, παράλληλα με τις δεσμεύσεις που έχουν αναληφθεί στο πλαίσιο του εθνικού σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας σχετικά με ορισμένες πτυχές του συστήματος απονομής δικαιοσύνης και του πλαισίου για την καταπολέμηση της διαφθοράς, σε περαιτέρω συστάσεις³¹¹.

Ως αποφαινεται η σχετική Έκθεση, οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις του Κυπριακού συστήματος απονομής δικαιοσύνης που επεξεργάζεται η κυβέρνηση, προχωρούν, αλλά με καθυστερήσεις. Δυνάμει ποσοτικών ερευνών, το επίπεδο της εκλαμβανόμενης ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης στην Κύπρο παραμένει μέτριο τόσο για το ευρύ κοινό όσο και για τις

³⁰⁸ Ο.π., σελ.: 9-11, παρ. 50-56 και 58

³⁰⁹ Ίδε αναλυτικά Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 'Κεφάλαιο για την Κατάσταση του κράτους δικαίου στην Κύπρο' εις 'Έκθεση του 2022 για το κράτος δικαίου: Η κατάσταση του κράτους δικαίου στην Ευρωπαϊκή Ένωση', 13 July 2022, ο.π.

³¹⁰ Ίδε ο.π.

³¹¹ Ο.π., σελ.: 1-3

επιχειρήσεις και το σύστημα απονομής δικαιοσύνης εξακολουθεί να αντιμετωπίζει σοβαρές προκλήσεις όσον αφορά την αποδοτικότητά του³¹².

Όσον αφορά το πλαίσιο για την αντιμετώπιση της διαφθοράς, τονίζεται ότι κατά τις αντιλήψεις, δυνάμει και του Ευρωβαρόμετρου, της Διεθνούς Διαφάνειας αλλά και τις αξιολογήσεις της GRECO, το επίπεδο διαφθοράς στον δημόσιο τομέα παραμένει σχετικά υψηλό. Αναγνωρίζεται ότι το θεσμικό πλαίσιο για την καταπολέμηση της διαφθοράς βελτιώθηκε, μεν, με τη σύσταση της εθνικής Ανεξάρτητης Αρχής κατά της Διαφθοράς, μολοντούτο δε, επικρίνεται αρνητικά το γεγονός ότι η εν λόγω Αρχή δεν είναι, ωστόσο, ακόμη πλήρως λειτουργική³¹³.

Επιπροσθέτως, ιδιαίτερη μνεία γίνεται για το γεγονός ότι παρόλο που οι εθνικές εισαγγελικές αρχές και δη το Γραφείο του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας (Νομική Υπηρεσία) εξακολουθούν να καταρτίζονται, να βελτιώνουν την ικανότητά τους και να λαμβάνουν αυξημένους πόρους και στελέχωσης, εντούτοις δεν υπάρχουν αποτελέσματα όσον αφορά την εκδίκαση υποθέσεων διαφθοράς στα υψηλά κλιμάκια³¹⁴. Η προγραμματισμένη, περαιτέρω, ενίσχυση της δημοσιονομικής ανεξαρτησίας της Νομικής Υπηρεσίας της Δημοκρατίας από την κυβέρνηση δια ψήφισης του σχετικού νομοσχεδίου έχει καθυστερήσει και τελεί ακόμη υπό συζήτηση μεταξύ των αρμόδιων αρχών³¹⁵. Συνακόλουθα, προβαίνει σε σύσταση προς την Κυπριακή Δημοκρατία όπως συνεχίσει να βελτιώνει την αποτελεσματική διερεύνηση και

³¹² Εν σχέσει με τον όγκο, χρόνο εκδίκασης των υποθέσεων κ.ο.κ. – *ίδε ο.π.*, σελ. 4-9

³¹³ *Ο.π.*, σελ 10-11 – μεταξύ άλλων, εκκρεμεί η επιλογή του εξειδικευμένου ερευνητικού προσωπικού, επιλογή η οποία είναι απαραίτητη ώστε να καταστεί η Αρχή πλήρως λειτουργική

³¹⁴ Ίδε αναλυτικά Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *‘Κεφάλαιο για την Κατάσταση του κράτους δικαίου στην Κύπρο’* εις *‘Έκθεση του 2022 για το κράτος δικαίου: Η κατάσταση του κράτους δικαίου στην Ευρωπαϊκή Ένωση’*, 13 July 2022, *ο.π.*, σελ. 12, όπου γίνεται μάλιστα παραπομπή ότι οι πληροφορίες αυτές ελήφθησαν από το ίδιο το Γραφείο του Γενικού Εισαγγελέα κατά την επίσκεψη στην Κύπρο

³¹⁵ *Ο.π.* – εκκρεμεί από το έτος 2021

εκδίκαση υποθέσεων διαφθοράς υψηλού επιπέδου, μεταξύ άλλων με την ενίσχυση του Γραφείου του Γενικού Εισαγγελέα και της δημοσιονομικής ανεξαρτησίας του³¹⁶.

6. ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ως έχει καταδειχθεί, δυνάμει των όσων έχουν αναφερθεί εις την παρούσα ανωτέρω, η Κύπρος εμφανώς έχει λάβει, υιοθετήσει και θεσπίσει μέτρα εις εθνικό επίπεδο για την πάταξη της διαφθοράς του δημόσιου βίου. Άλλωστε, η γενικότερη τάση για ποινική καταστολή της διαφθοράς και προστασία από αυτήν, τόσο σε διεθνές όσο και ευρωπαϊκό επίπεδο, αναπόφευκτα την έχει συμπαρασύρει, δεδομένων και των υποχρεώσεων που υπέχει.

Σαφέστατα, δια της παρούσας και κατόπιν ενδελεχής μελέτης του θεσμικού και νομοθετικού πλαισίου κατά της διαφθοράς στη δημόσια σφαίρα, αλλά και της υφιστάμενης νομολογίας εν σχέσει με το θέμα, συνάγεται αβίαστα το συμπέρασμα ότι έγκειται επαρκής προστασία έναντι του φαινομένου σε εθνικό επίπεδο. Εξάλλου, δυνάμει και των όσων έχουν παρατεθεί, καθίσταται αναντίλεκτο ότι στην Κυπριακή επικράτεια έχουν οδηγηθεί ενώπιον της δικαιοσύνης πολύκροτες υποθέσεις με εμπλεκόμενους υψηλόβαθμους αξιωματούχους και καταδικαστεί μέχρι και ολόκληρος Βοηθός Γενικός Εισαγγελέας³¹⁷.

Συνάγεται, συνεπακόλουθα, και δύναται να λεχθεί σε τέτοιες περιπτώσεις ότι τόσο το θεσμικό αλλά ειδικότερα το εθνικό νομοθετικό πλαίσιο υφίσταται σε επίπεδα ικανοποιητικά και η αιτία παρουσίας ή/και αύξησης των φαινομένων διαφθοράς δεν οφείλεται σε ελλειμματικές

³¹⁶ Ο.π., σελ. 3

³¹⁷ Ίδε *Δημοκρατία ν Ρίκκος Ερωτοκρίτου κ.ά.*, Αρ. Υποθ 9208/15, ο.π.

διατάξεις ή νόμους εν σχέσει με την ποινική της καταστολή της αλλά πιθανόν σε άλλες αιτίες όπως παραλήψεις κατά την έρευνα και αποκάλυψη αυτών³¹⁸.

Παρόλα ταύτα, στον αντίποδα, όπως έχει επίσης ανωτέρω υποδειχθεί, η αντίληψη για την ύπαρξη διαφθοράς σε όλα τα φάσματα της Κυπριακής κοινωνίας διατηρείται διαχρονικά σε ανησυχητικά πολύ υψηλά επίπεδα με αποτέλεσμα να ελλοχεύει κριτική και/ή να εγείρονται προβληματισμοί όσων αφορά τα ευρύτερα μέτρα και κατά πόσο εν τέλει αυτά όντας λαμβάνονται ή έχουν παραμεληθεί, ή ακόμα και την αυτή καθαυτή δυνατότητα και ικανότητα του κράτους και των θεσμών της να την ελέγξει³¹⁹.

Διαφαίνεται, μεταξύ άλλων, ότι η Κύπρος την τελευταία δεκαετία παρουσιάζει μεγάλη επιδείνωση αφού τόσο οι βαθμολογίες όσο και οι θέσεις παγκόσμιας κατάταξης που καταλαμβάνει είναι ουσιαστικά και πλην μεμονωμένων εξαιρέσεων χαμηλότερες³²⁰.

Πράγματι, ως και τα ίδια τα εθνικά Δικαστήρια έχουν αναγνωρίσει δια μέσω των Αποφάσεων τους, *«το ότι δεν εντοπίζονται στη νομολογία μας πλήθος περιπτώσεων για τέτοιας φύσεως αδικήματα δεν αποδεικνύει ότι η διαφθορά και ο δεκασμός δεν υφίστανται ως φαινόμενο στη δική μας κοινωνία. Αντίθετα υπάρχουν ενδείξεις ότι πρόκειται για ένα φαινόμενο με ισχυρή παρουσία στη χώρα μας. Είναι πιστεύουμε αρκετό να παραπέμψουμε στον Δείκτη Αντίληψης της Διαφθοράς (Corruption Perceptions Index) – το πλέον αναγνωρισμένο εργαλείο της μη κυβερνητικής οργάνωσης Διεθνής Διαφάνεια, με βάση το οποίο βαθμολογεί και κατατάσσει τις χώρες παγκοσμίως, σε ετήσια βάση, ανάλογα με τις αντιλήψεις εμπειρογνομόνων και διεθνών οργανισμών οι οποίοι αξιολογούν τη διαφάνεια, τη λογοδοσία και τη διαφθορά στον δημόσιο*

³¹⁸ Φλωρίδης Β., 'Το διεθνές νομικό πλαίσιο για την καταπολέμηση της διαφθοράς' (2007) ΠοινΔικ, σ.203-211

³¹⁹ Ίδε Transparency International, (2022) ο.π.; Eurobarometer, (2022), ο.π.; GRECO, ο.π.

³²⁰ Ίδε Transparency International, ο.π.

τομέα– στον οποίο η Κύπρος...είναι αξιοσημείωτο πως όχι μόνο δεν κατάφερε να βελτιώσει τη θέση της αλλά αντίθετα τα τελευταία χρόνια βρίσκεται σε μία πτωτική πορεία»³²¹.

Οι αντιλήψεις όμως αυτές, δέον να επισημανθεί, δύναται να τυγχάνουν επηρεασμού και/ή να βασίζονται επί πολύκροτων σκανδάλων ή περιπτώσεων, ειδικότερα τα τελευταία πέντε έως δέκα έτη, που υποδηλούν διαφθορά αλλά που όμως, τονίζεται, από την άλλη ουδέποτε έχουν οδηγηθεί ενώπιον της δικαιοσύνης και για τα οποία, κατά συνέπεια, δεν έχει υπάρξει και καμία καταδίκη³²².

Εν κατακλείδι, επομένως, οι αντιλήψεις αυτές ίσως και να οφείλονται σε άλλες αιτίες όπως παραλήψεις κατά την έρευνα και/ή παράλειψη ή εσκεμμένη μη αποκάλυψης τέτοιων πράξεων διαφθοράς. Ο σημαντικότερος παράγοντας, καταληκτικά, ίσως να μην είναι η περαιτέρω, πλέον, ποινικοποίηση η μη της διαφθοράς, αλλά ίσως η νοοτροπία, η απραγία και η ανοχή των πολιτών που τείνει να συμβάλει και στην συνενοχή τους.

³²¹ Ίδε *Δημοκρατία ν Ρίκκος Ερωτοκρίτου κ.ά.*, Αρ. Υποθ 9208/15, ο.π.

³²² Υπάρχει σωρεία παραδειγμάτων που εδύνατο να παρατεθούν αλλά ετούτο παρέλκει για τους σκοπούς της παρούσας εφόσον παραπέμπει σε μια άλλη σκοπιά, εκτός των σκοπών του παρόντος, ενός περισσότερου νομικού, άρθρου. Ενδεικτικά και μη εξαντλητικά όμως ίδε, μεταξύ άλλων, π.χ. Πρώτο Θέμα, 'Κύπρος: Υπό έρευνα για διαφθορά ο Νίκος Αναστασιάδης, ο γαμπρός του και υπουργοί', 18/02/2023 <διαθέσιμο στην: <https://www.protothema.gr/politics/article/1341379/kupros-upo-ereuna-gia-diafthora-o-nikos-anastasiadis-o-gabros-tou-kai-upourgoi/>> όπου τίθεται υπό έρευνα για διαφθορά ο μέχρι πρότινος Πρόεδρος της Δημοκρατίας; Ίδε Φιλελεύθερος, 'Ασυμβίβαστο για Γενικό και Βοηθό Γενικό Εισαγγελέα', 19/04/2021 <διαθέσιμο στην: <https://www.philenews.com/eidiseis/politiki/article/1172928>> σε σχέση με τυχόν ασυμβίβαστο του ΓΕ και ΒΓΕ για την υπόθεση με τις πολιτογραφήσεις; Πολίτης, 'Έτσι μονιμοποιούσε παράνομα τις συνεργάτιδες του ο Πρόεδρος Αναστασιάδης', 08/11/2021 <διαθέσιμο στην: <https://politis.com.cy/35510/article>> για περίπτωση τυχόν νεποτισμού; Φιλελεύθερος, 'Οι μισθοί του Mr Thirteen και η προκλητική σιωπή του ΒΓΕ', 05/06/2022 <διαθέσιμο στην: <https://www.philenews.com/f-me-apopsi/arthra-apo-f/article/1483130>> αναφορικά με απόφαση μη δίωξης δημοσίου λειτουργού

7. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:

Άρθρα:

1. AlphaNews, 'Απέρριψε όλες τις εφέσεις στην Υπόθεση Ρίκκου Ερωτοκρίτου το Ανώτατο', 15/02/2017 <διαθέσιμο στην: <https://www.alphanews.live/cyprus/aperripse-oles-tis-epheseis-sten-ypothese-rikkoy-erotokritoy-anotato-dikasterio>>
2. AlphaNews, 'Πετάει η Κύπρος από.. διαφθορά: Θλιβερή δεύτερη θέση στην Ευρωπαϊκή Ένωση' <διαθέσιμο στην: <https://www.alphanews.live/cyprus/petaei-i-kypros-apo-diafthora-thliberi-deyteri-thesi-stin-eyropaiki-enosi>>
3. Brezis S.E., 'Legal conflicts of interest of the revolving door' (2017) Journal of Macroeconomics, 52, σελ.: 175–188
4. Brief, 'ΟΟΣΑ – Παγκόσμια Τράπεζα: Προτάσεις κατά φοροδιαφυγής και Διαφθοράς' (2018) <διαθέσιμο στην: <https://www.brief.com.cy/oikonomia/diethni/oosa-pagkosmia-trapeza-protaseis-kata-forodiatygis-kai-diafthoras>>
5. Council of Europe <διαθέσιμο στην: <https://www.coe.int/en/web/portal/home>>
6. Cyprus Legal News, 'Ένοχοι οι Κατηγορούμενοι στην Υπόθεση Ρίκκου Ερωτοκρίτου', 08/02/2017 <διαθέσιμο στην: http://www.cylegalnews.com/2017/02/blog-post_93.html>
7. Cyprus Times, 'Με προδικαστικές ενστάσεις και αιχμές κατά Γενικού Εισαγγελέα για Al Jazeera. Ζήτημα κατάχρησης διαδικασίας', 30/11/2022 <διαθέσιμο στην: <https://cyprustimes.com/koinonia/me-prodikastikes-enstaseis-kai-aichmes-kata-genikou-eisangelea-gia-al-jazeera-zitima-katachrisis-diadikasias/>>
8. Economy Today, 'Γιατί η Διαφθορά είναι βαθιά ριζωμένη στην Κύπρο – Συνέντευξη Καθηγητή Πανεπιστημίου Κύπρου κ. Σταύρου Ζένιου', 30/01/2020 <διαθέσιμο στην:

https://economytoday.sigmalive.com/oikonomia/kypros/15042_giati-i-diafthora-einai-vathia-rizomeni-stin-kypro>

9. EUR-Lex, 'Καταπολέμηση της Δωροδοκίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση' (2019) <διαθέσιμο στην: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:lf0004>>
10. Eurobarometer, 'About Eurobarometer: What is the Eurobarometer' <διαθέσιμο στην: <https://europa.eu/eurobarometer/about/eurobarometer>>
11. Group of States Against Corruption (GRECO) <διαθέσιμο στην: <https://www.coe.int/en/web/greco>>
12. International Anti-Corruption Academy (IACA) <διαθέσιμο στην: <https://www.iaca.int/who-we-are/about-us/guiding-principles.html>>
13. Kaufmann D. & Vicente P., 'Legal Corruption' (2005), World Bank <διαθέσιμο στην: https://mpira.ub.uni-muenchen.de/8186/1/Legal_Corruption.pdf>
14. Nye J.S., 'Corruption and Political Development: A Cost-Benefit Analysis' (1967) American Political Science Review, 61(2), σελ.: 417-427
15. Organisation for Economic Cooperation and Development (OECD), 'Guidelines for Managing Conflict of Interest' (2003) <διαθέσιμο στην: <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0316>>
16. Sigmalive, 'Ευρωβαρόμετρο: Διαδεδομένη για το 94% των Κυπρίων η διαφθορά στη χώρα' (2022) <διαθέσιμο στην: <https://www.sigmalive.com/news/local/981418/eurovarometro-diadedomeni-gia-to-94-ton-kyprion-i-diafthora-sti-xora>>

17. Stockwatch, ‘Στο χειρότερο ιστορικό σημείο η Κύπρος στο Δείκτη Διαφθοράς’, 25/01/2022 <διαθέσιμο στην: <https://www.stockwatch.com.cy/el/article/genika/sto-heirottero-istoriko-simeio-i-kypros-sto-deikti-diafthoras>>
18. Transparency International, ‘About’ (2022) <διαθέσιμο στην: <https://www.transparency.org/en/about>>
19. Transparency International, ‘CPI 2022 for Western Europe & EU: Undue Influence and Fragmented Anti-Corruption Measure Hurt Progress’, 31/01/2023 <διαθέσιμο στην: <https://www.transparency.org/en/news/cpi-2022-western-europe-eu-corruption-undue-influence-hurt-progress>>
20. Transparency International, ‘The ABCs of the CPI: How the Corruption Perceptions Index is calculated’ (2022) <διαθέσιμο στην: <https://www.transparency.org/en/news/how-cpi-scores-are-calculated>>
21. Transparency International, ‘What is Corruption’ & ‘Corruption Perception Indexes’ (2022) <διαθέσιμο στην: <https://www.transparency.org/en/what-is-corruption>>
22. UN Office of High Commissioner for Human Rights, ‘EU Contribution on EU-level Anticorruption Policy/Practice’ (2019) <διαθέσιμο στην: <https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Issues/Corruption/Challenges/EU.pdf>>

23. Whistleblowing, <διαθέσιμο στην: https://edps.europa.eu/data-protection/data-protection/reference-library/whistleblowing_en>
24. Wikipedia, 'Nepotism' <διαθέσιμο στην: https://en.wikipedia.org/wiki/Nepotism#cite_note-1>
25. World Bank, 'Anticorruption Factsheet' (2020) <διαθέσιμο στην: <https://www.worldbank.org/en/news/factsheet/2020/02/19/anticorruption-fact-sheet>>
26. World Bank, 'Combating Corruption' (2021) <διαθέσιμο στην: <https://www.worldbank.org/en/topic/governance/brief/anti-corruption>>
27. Ακριβού Σ., 'Διαφθορά, Κακοδιοίκηση και Παράβαση της Νομιμότητας' (2020) Crime Times <διαθέσιμο στην: <https://www.crimetimes.gr/%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CF%86%CE%B8%CE%BF%CF%81%CE%AC-%CE%BA%CE%B1%CE%BA%CE%BF%CE%B4%CE%B9%CE%BF%CE%AF%CE%BA%CE%B7%CF%83%CE%B7-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%AC%CE%B2%CE%B1%CF%83%CE%B7-%CF%84/>>>
28. Γιαννέρη Ι., 'Η διαφθορά ως πολυδιάστατο φαινόμενο της σύγχρονης κοινωνίας' (2005) ΕλΔικ, σ.676
29. Διάλογος, 'Ποιοι λείπουν από το ειδώλιο;', 14/02/2015 <διαθέσιμο στην: <https://dialogos.com.cy/pii-lipoun-apo-to-edolio/>>>
30. Εισηγήσεις από εκδήλωση ΕΕΕ, 'Αντιμετώπιση της Διαφθοράς σε Κύπρο και Ελλάδα' (2018) <διαθέσιμο στην: <http://www.hscriminology.gr/wp-content/uploads/2012/07/%CE%95%CE%99%CE%A3%CE%97%CE%93%CE%97%CE>>

[E% A3% CE% 95% CE% 99% CE% A3-
% CE% 97% CE% 9C% CE% 95% CE% A1% CE% 99% CE% 94% CE% 91% CE% A3-
% CE% 93% CE% 99% CE% 91-
% CE% 94% CE% 99% CE% 91% CE% A6% CE% 98% CE% 9F% CE% A1% CE% 91.% CE% 9
5.% CE% 95.% CE% 95.-% CE% 9C% CE% 91% CE% AA% CE% 9F% CE% A3-2018.pdf>](#)

31. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ‘Θεματικό Ενημερωτικό Εξαμήνου: Καταπολέμηση της Διαφθοράς’ (22/11/2017) <διαθέσιμο στην:

https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/file_import/european-semester_thematic-factsheet_fight-against-corruption_el.pdf>

32. Καϊάφα - Γκμπάντι, Μ., ‘Ποινική καταστολή της διαφθοράς στο δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα: το νομοθετικό πλαίσιο της Ε.Ε. στην ευρύτερη διεθνή σκηνή και το εθνικό μας δίκαιο’ (2010) ΠοινΧρ, σ.6-7

33. Καλλίρης Κ., ‘Ο διαβρωτικός ρόλος της διαφθοράς σε περιόδους κρίσης’ (2016) Crime Times <διαθέσιμο στην: <http://crime-in-crisis.com/%CE%BF-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%B2%CF%81%CF%89%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%82-%CF%81%CF%8C%CE%BB%CE%BF%CF%82-%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CF%86%CE%B8%CE%BF%CF%81%CE%AC%CF%82-%CF%83%CE%B5-%CF%80/>>

34. Κατσιφού Φ., ‘Θεωρία και Πράξη και εγκλήματα των ισχυρών. Κοινωνική Κατασκευή του εγκλήματος’ (2022) <διαθέσιμο στην: https://apothesis.eap.gr/bitstream/repo/54571/1/507048_%CE%9A%CE%91%CE%A4%CE%A3%CE%99%CE%A6%CE%9F%CE%A5_%CE%A6%CE%A9%CE%A4%CE%95%CE%99%CE%9D%CE%97.pdf>

35. Κουβάτσου Ο., ‘Ο ρόλος της διαφθοράς στη διάπραξη εγκλημάτων των ισχυρών, οι προσπάθειες ποινικής αντιμετώπισης της και οι δικαιοκρατικοί προβληματισμοί που εγείρουν αυτές τις προσπάθειες’ (2021) <διαθέσιμο στην: https://apothesis.eap.gr/bitstream/repo/50265/1/505763_%CE%9A%CE%9F%CE%A5%CE%A3%CE%99%CE%A6%CE%9F%CE%A5_%CE%A6%CE%A9%CE%A4%CE%95%CE%99%CE%9D%CE%97.pdf>

[CE%92%CE%91%CE%A4%CE%A3%CE%9F%CE%A5 %CE%9F%CE%A5%CE%A1%CE%91%CE%9D%CE%99%CE%91.pdf>](#)

36. Μιχαηλίδης Ο., *‘Διαφθορά και Διαπλοκή στο Δημόσιο Βίο’* (2014) <διαθέσιμο στην: https://www.ucy.ac.cy/pr/documents/%CE%91rticles_speeches/2014/Diafthora_kai_Diaploki_sto_Demosio_Bio/Odysseas_Michaelides.pdf>
37. Μονάδα Καταπολέμησης Αδικημάτων Συγκάλυψης (ΜΟ.Κ.Α.Σ.) <διαθέσιμο στην: http://www.law.gov.cy/law/mokas/mokas.nsf/mokas01_gr/mokas01_gr?OpenDocument>
38. Μπαβέλης Δ., *‘Η ποινική αντιμετώπιση της διαφθοράς στο δημόσιο τομέα υπό το πρίσμα των διατάξεων της δωροληψίας–δωροδοκίας υπαλλήλου του Ποινικού Κώδικα’* (2015) <διαθέσιμο στην: <https://ikee.lib.auth.gr/record/285655/files/GRI-2016-17795.pdf>>
39. Μπιτζιλέκης Ν., *‘Η διαφθορά ως νομικό και πολιτικό πρόβλημα’* (2009) ΠοινΧρ, σ.97
40. Νομική Υπηρεσία της Δημοκρατίας, *‘Ανακοίνωση: Καταδίκη κατόπιν ακροαματικής διαδικασίας στην πολύκροτη υπόθεση για το ΧΥΤΑ Πάφου και το ΧΥΤΥ Κόση’*, 07/02/2020 <διαθέσιμο στην: <http://www.law.gov.cy/law/law.nsf/home-el/home-el?openform#example4/4>>
41. Πολίτης, *‘Έτσι μονιμοποιούσε παράνομα τις συνεργάτιδες του ο Πρόεδρος Αναστασιάδης’*, 08/11/2021 <διαθέσιμο στην: <https://politis.com.cy/35510/article>>
42. Πολίτης, *‘Ευρωβαρόμετρο’*, 10 Ιουνίου 2020 <διαθέσιμο στην: <https://politis.com.cy/politis-news/368859/evrobarometro-to-95-ton-kyprion-theoroyndiadedomeno-to-problima-diafthoras>>
43. Πολίτης, *‘Υπόθεση Al Jazeera’*, 26/04/2023 <διαθέσιμο στην: <https://politis.com.cy/politis-news/cyprus/624434/yprothesi-al-jazeera-aporrifthike-prodikastiko-aitima-gia-anyparxia-egkyroy-nomoy>>

44. Πρώτο Θέμα, ‘Κύπρος: Υπό έρευνα για διαφθορά ο Νίκος Αναστασιάδης, ο γαμπρός του και υπουργοί’, 18/02/2023 <διαθέσιμο στην: <https://www.protothema.gr/politics/article/1341379/kupros-upo-ereuna-gia-diafthora-o-nikos-anastasiadis-o-gabros-tou-kai-upourgoi/>>
45. Σοφοκλέους Χ., ‘Διαφθορά, Νεποτισμός, Πολιτικός Αμοραλισμός’ (2022) <διαθέσιμο στην: <https://www.philenews.com/f-me-apopsi/paremvaseis-ston-f/article/1498551>>
46. Υπηρεσία Εσωτερικού Ελέγχου <διαθέσιμο στην: http://www.internalaudit.gov.cy/internalaudit/internalaudit.nsf/DMLindex_gr/DMLindex_gr?opendocument>
47. Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως, ‘Εθνική Στρατηγική κατά της Διαφθοράς’, Απρίλιος 2017, <διαθέσιμο στην: [http://www.mjpo.gov.cy/MJPO/MJPO.nsf/BF32C166DBAC4B62C2258551002FE3AA/\\$file/%CE%95%CE%B8%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE%20%CE%A3%CF%84%CF%81%CE%B1%CF%84%CE%B7%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CE%AE%20%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%AC%20%CF%84%CE%B7%CF%82%20%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CF%86%CE%B8%CE%BF%CF%81%CE%AC%CF%82.pdf](http://www.mjpo.gov.cy/MJPO/MJPO.nsf/BF32C166DBAC4B62C2258551002FE3AA/$file/%CE%95%CE%B8%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE%20%CE%A3%CF%84%CF%81%CE%B1%CF%84%CE%B7%CE%B3%CE%B9%CE%BA%CE%AE%20%CE%BA%CE%B1%CF%84%CE%AC%20%CF%84%CE%B7%CF%82%20%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CF%86%CE%B8%CE%BF%CF%81%CE%AC%CF%82.pdf)>
48. Φακελάκι, <διαθέσιμο στην: <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A6%CE%B1%CE%BA%CE%B5%CE%BB%CE%AC%CE%BA%CE%B9>>
49. Φιλελεύθερος, ‘Ασυμβίβαστο για Γενικό και Βοηθό Γενικό Εισαγγελέα’, 19/04/2021 <διαθέσιμο στην: <https://www.philenews.com/eidiseis/politiki/article/1172928>>
50. Φιλελεύθερος, ‘Δείκτης Διαφθοράς: Ανέβηκε στην 38^η θέση η Κύπρος’, 29/01/2019 <διαθέσιμο στην: <https://www.philenews.com/eidiseis/politiki/article/648078/deiktis-diafthoras-anebike-stin-38i-thesi-i-kypros-1>>
51. Φιλελεύθερος, ‘Δείκτης Διαφθοράς: Κατέβηκε στην 41^η θέση η Κύπρος’, 23/01/2020 <διαθέσιμο στην: <https://www.philenews.com/koinonia/eidiseis/article/862307/deiktis-diafthoras-katebike-sti-41i-thesi-i-kypros>>

52. Φιλελεύθερος, 'Δείκτης Διαφθοράς: Κατρακύλα 11 θέσεων για Κύπρο από 2014', 31/01/2023 <διαθέσιμο στην: <https://www.philenews.com/koinonia/eidiseis/article/1649047/deiktis-diafthoras-katrakyla-11-theseon-ga-kypro-apo-2014>>
53. Φιλελεύθερος, 'Οι μισθοί του Mr Thirteen και η προκλητική σιωπή του ΒΓΕ', 05/06/2022 <διαθέσιμο στην: <https://www.philenews.com/f-me-apopsi/arthra-apo-f/article/1483130>>
54. Φιλελεύθερος, 'Προ των πυλών νέος διασυρμός της Κύπρου για παρακολουθήσεις', 11/08/2022 <διαθέσιμο στην: <https://www.philenews.com/f-me-apopsi/arthra-apo-f/article/1483130>>
55. Φιλελεύθερος, 'Συντονίζονται Εισαγγελία και Αρχή κατά της Διαφθοράς', 10/10/2022 <διαθέσιμο στην: <https://www.philenews.com/eidiseis/politiki/article/1571406>>
56. Φιλελεύθερος, 'Υπόθεση ΣΑΠΑ: Κατώτεροι των αξιωμάτων τους', 27/04/2018 <διαθέσιμο στην: <https://www.philenews.com/koinonia/eidiseis/article/518073>>
57. Φλωρίδης Β., 'Το διεθνές νομικό πλαίσιο για την καταπολέμηση της διαφθοράς' (2007) ΠοινΔικ, σ.203-211
58. Χρυσικός Δ. & Βλάσσης Δ., 'Η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά της Διαφθοράς ως μεταίχμιο και σημείο αναφοράς των δράσεων της διεθνούς κοινότητας' (2004) ΠοινΔικ, σ.723-727

Βιβλία:

1. Bezlov T. & Gounev Ph., 'Organised crime, corruption and public bodies' in Ph Gounev Ph. & V. Ruggiero V., 'Corruption and organised crime in Europe. Illegal Partnership' (London and New York: Routledge, 2012)
2. Klitgaard R., 'Controlling Corruption' (University of California Press, 1998)

3. Βασιλαντωνοπούλου Β., *Λευκά κολάρα και οικονομικό έγκλημα: Κοινωνική βλάβη και αντεγκληματική πολιτική* (Σάκκουλας, 2014)
4. Βιδάλη Σ., *Πέρα από τα όρια. Η αντεγκληματική πολιτική σήμερα* (Νομική Βιβλιοθήκη, 2017)
5. Βιδάλη Σ., Κουλούρης Ν. & Παπαχαραλάμπους Χ. (επιμ.), *Έγκλήματα των ισχυρών. Διαφθορά, οικονομικό και οργανωμένο έγκλημα* (Αθήνα: Εκδόσεις ΕΑΠ, 2019)
6. Γιαννακέλος Ι., *Διαφθορά – Δωροδοκία και Ποινική Αντιμετώπιση* (Εκδόσεις Αιολίδα, 2013)
7. Δημόπουλος Χ., *Η Διαφθορά* (Νομική Βιβλιοθήκη, 2005)
8. Ένωση Ελλήνων Ποινικολόγων, *Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος. “Καθαρή” ή ελεύθερη κοινωνία;* (Αθήνα - Κομοτηνή, 2007)
9. Καιάφα - Γκμπάντι Μ., *Οικονομικό Έγκλημα και Διαφθορά στο Δημόσια Τομέα* (Σάκκουλας, 2014)
10. Κουράκης Ν. & Κρίσπη Α.Σ., *Δημόσια Διοίκηση και Διαφθορά: Το πρόβλημα και τρόποι επίλυσης του* (Σάκκουλας, 2015)
11. Λάζος Γ., *Διαφθορά και Αντιδιαφθορά* (Νομική Βιβλιοθήκη, 2005)

Εγχειρίδια / Οδηγοί:

1. *UN Guide for Anti-Corruption Policies, Global Programme against Corruption, United Nations Office on Drugs and Crime, November 2003* <διαθέσιμο στην: https://www.unodc.org/pdf/crime/corruption/UN_Guide.pdf

Εκθέσεις / Απολογισμοί:

1. Eurobarometer, '*Special Eurobarometer 470 - Corruption - Country Factsheets Cyprus*', December 2017 <διαθέσιμο στην: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2247>>
2. Eurobarometer, '*Special Eurobarometer 502 - Corruption - Country Factsheets Cyprus*', June 2020 <διαθέσιμο στην: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2247>>
3. Eurobarometer, '*Special Eurobarometer 523 – Corruption - Country Factsheets Cyprus*', July 2022 <διαθέσιμο στην: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2658>>
4. Eurobarometer, '*Special Eurobarometer 523 – Corruption Report*', July 2022 <διαθέσιμο στην: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2658>>
5. European Anti-Fraud Office (OLAF), '*The OLAF Report 2021*' (2021) <διαθέσιμο στην: https://anti-fraud.ec.europa.eu/system/files/2022-09/olaf-report-2021_en.pdf>
6. GRECO (Ομάδα Χωρών κατά της Διαφθοράς), '*Fourth Evaluation Round - Corruption prevention in respect of members of Parliament, Judges and Prosecutors: Evaluation Report Cyprus*' (2016) <διαθέσιμο στην: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016806c2fb1>>
7. GRECO (Ομάδα Χωρών κατά της Διαφθοράς), '*Τέταρτος Γύρος Αξιολογήσεων – Πρόληψη διαφθοράς αναφορικά με τα μέλη του Κοινοβουλίου, της Δικαστικής Εξουσίας και*

των Εισαγγελικών Αρχών' (2022) <διαθέσιμο στην: <https://rm.coe.int/fourth-evaluation-round-addendum-to-the-second-compliance-report-on-cy/1680a72b8e>>

8. Transparency International, 'Corruption Perceptions Index 2022 Report' (2022)
<διαθέσιμο στην:
https://images.transparencycdn.org/images/Report_CPI2022_English.pdf>

9. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 'Κεφάλαιο για την Κατάσταση του κράτους δικαίου στην Κύπρο' εις
'Εκθεση του 2022 για το κράτος δικαίου: Η κατάσταση του κράτους δικαίου στην
Ευρωπαϊκή Ένωση', 13 July 2022 <διαθέσιμο στην:
https://www.cyprusbarassociation.org/images/EU_Rule.pdf>

Νομοθεσία:

1. Ο περί Αθέμιτης Κτήσης Περιουσιακού Οφέλους από Αξιωματούχους και Λειτουργούς του Δημοσίου Νόμος του 2004 (Ν.51(Ι)/2004)
2. Ο περί Αστυνομίας (Ανεξάρτητη Αρχή Διερεύνησης Ισχυρισμών και Παραπόνων) Νόμος του 2006 (Ν. 9(Ι)/2006)
3. Ο περί Δημόσιας Υπηρεσίας Νόμος του 1990 (Ν.1/1990)
4. Ο περί Ερευνητικών Επιτροπών Νόμος (Κεφ. 44)
5. Ο περί Ορισμένων Δημόσια Εκτεθειμένων Προσώπων και Ορισμένων Αξιωματούχων της Κυπριακής Δημοκρατίας (Δήλωση και Έλεγχος Περιουσίας) Νόμος του 2004 (Ν.50(Ι)/2004)
6. Ο περί Ποινικού Κώδικα Νόμος (Κεφ. 154)

7. Ο περί Πολιτικών Κομμάτων Νόμος του 2012 (Ν.175(Ι)/2012)
8. Ο περί Πρόληψης Διαφθοράς Νόμος (Κεφ. 161)
9. Ο περί της Σύμβασης Αστικού Δικαίου για τη Διαφθορά (Κυρωτικός) και Συμπληρωματικές Διατάξεις Νόμος του 2004 (Ν.7(ΙΙΙ)/2004)
10. Ο περί της Παρεμπόδισης και Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Παράνομες Δραστηριότητες Νόμος του 2007 (Ν.188(Ι)/2007)
11. Ο περί της Προστασίας Προσώπων που Αναφέρουν Παραβάσεις του Ενωσιακού και Εθνικού Δικαίου Νόμος του 2022 (Ν.6(Ι)/2022)
12. Ο περί της Ρύθμισης των Διαδικασιών Σύναψης Δημοσίων Συμβάσεων και για Συναφή Θέματα Νόμος του 2016 (Ν.73(Ι)/2016)
13. Ο περί της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Ποινικοποίηση της Διαφθοράς (Κυρωτικός) Νόμος του 2000 (Ν.23(ΙΙΙ)/2000)
14. Ο περί της Συμφωνίας για την Ίδρυση της Διεθνούς Ακαδημίας κατά της Διαφθοράς ως Διεθνούς Οργανισμού (Κυρωτικό) Νόμος του 2011 (Ν.19(ΙΙΙ)/2011)
15. Ο περί της Σύστασης και Λειτουργίας της Ανεξάρτητης Αρχής κατά της Διαφθοράς Νόμος του 2022 (Ν.19(Ι)/2022)
16. Ο περί του Ασυμβιβάστου προς την Άσκηση των Καθηκόντων Ορισμένων Αξιωματούχων της Δημοκρατίας Ορισμένων Επαγγελματικών και Άλλων Συναφών Δραστηριοτήτων τους Νόμο του 2008 (Ν.7(Ι)/2008)
17. Ο περί του Ελέγχου της Ανάληψης Εργασίας στον Ιδιωτικό Τομέα από Πρώην Κρατικούς Αξιωματούχους και Ορισμένους Πρώην Υπαλλήλους του Δημοσίου και του Ευρύτερου Δημόσιου Τομέα Νόμος του 2007 (Ν.114(Ι)/2007)

18. Ο περί του Επιτρόπου Διοικήσεως Νόμος του 1991 (Ν.3/1991)
19. Ο περί του Προέδρου, των Υπουργών και των Βουλευτών της Κυπριακής Δημοκρατίας (Δήλωση και Έλεγχος Περιουσίας) Νόμος του 2004 (Ν.49(I)/2004)
20. Ο περί του Προσθέτου Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Ποινικοποίηση της Διαφθοράς (Κυρωτικός) Νόμος του 2006 (Ν.22(III)/2006)
21. Το Σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας

Νομολογία:

1. *Αίτηση Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας ν Βοηθού Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας* Αιτ. Αρ.: 1/15, ημερ. 24/09/2015
2. *Αστυνομία ν Βρυώνης*, Ποιν. Εφ. 92/17 και 93/17, ημερ. 19/07/2019
3. *Αστυνομικού Διευθυντή ν Νικολάου κ.ά.*, Αρ. Υποθ. 3798/17, ημερ. 10/01/2023
4. *Αστυνομικού Διευθυντή Λευκωσίας ν Α.Α. κ.ά.*, Αρ. Υποθ. 23042/15, ημερ. 07/09/2022
5. *Αστυνομικού Διευθυντή Λευκωσίας ν Κλεόβουλου Κουσουλίδη*, Αρ. Υποθ. 12940/2014, ημερ. 02/10/2017
6. *Αστυνομικού Διευθυντή Πάφου ν Ηλίας Ευσταθίου*, Αρ. Υποθ. 543/03, ημερ. 20/08/2010
7. *Γεώργιου Μιχαηλίδη κ.ά. ν Δημοκρατίας*, Ποιν. Έφ. 125/17, 127/17, 129/17, 130/17 και 131/17, ημερ. 26/04/2018

8. *Δημοκρατία ν Βασκέν Σιαχπεντεριάν*, Αρ. Υποθ. 8973/16, ημερ. 04/08/2017
9. *Δημοκρατία ν Γεώργιου Μιχαηλίδη κ.ά.*, Αρ. Υποθ. 2821/15, ημερ. 21/04/2017 (Απόφαση)
και ημερ. 19/05/2017 (Ποινή)
10. *Δημοκρατία ν Δάφνη Αριστοδήμου*, Αρ. Υποθ. 8974/16, ημερ. 11/05/2017
11. *Δημοκρατία ν Κουρουζίδης*, Ποιν. Έφ. 19/20, 34/20, 37/20, 39/20, 41/20 και 44/20, ημερ.
20/07/2022 (Απόφαση) και Ποιν. Έφ. 19/20 (μόνον), ημερ. 21/07/2022 (Ποινή)
12. *Δημοκρατία ν Ρίκκος Ερωτοκρίτου κ.ά.*, Αρ. Υποθ. 9208/15, ημερ. 08/02/2017 (Απόφαση)
και ημερ. 01/03/2017 (Ποινή)
13. *Δημοκρατία ν Πατσαλίδης κ.ά.*, Αρ. Υποθ. 9357/16, ημερ. 07/02/2020 (Απόφαση), ημερ.
18/03/19 (Ενδιάμεση Απόφαση), ημερ. 02/08/2017 (Ποινή), ημερ. 09/06/2017 (Ποινή),
ημερ. 05/05/2017 (Ποινή)
14. *Δημοκρατία ν Σάββας Βέργας κ.ά.*, Αρ. Υποθ. 12057/2014, ημερ. 18/02/2015
15. *Θεοχάρους ν Δημοκρατίας (2008) 2 Α.Α.Δ. 22*
16. *Μαληκκίδης ν Δημοκρατίας*, Ποιν. Έφ. 40/15, ημερ. 25/11/2016
17. *Νικολαΐδης ν Αστυνομίας (2003) 2 Α.Α.Δ. 271*

18. *Ορέστης Βασιλείου κ.ά. ν Δημοκρατίας*, Ποιν. Έφ. 12/15, 13/15, 14/15, 15/15, 16/15 και 17/15, ημερ. 04/07/2017

19. *Ρίγκος Ερωτοκρίτου κ.ά. ν Δημοκρατίας*, Ποιν. Εφ. 53/2017, 64/2017, 66/2017 και 68/2017, ημ. 15/12/2017

Συμβάσεις:

1. United Nations Convention against Corruption (Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά της Διαφθοράς στην Αγγλική), New York 2004 <διαθέσιμο στην: https://www.unodc.org/documents/treaties/UNCAC/Publications/Convention/08-50026_E.pdf>
2. Ευρωπαϊκή Σύμβαση Αστικού Δικαίου κατά της Διαφθοράς
3. [Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά της Διαφθοράς \[η οποία κυρώθηκε με τον Περί της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά της Διαφθοράς \(Κυρωτικό Νόμο\) του 2008 \(Ν.25\(ΙΙ\)2008\)\]](#)